

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instrvmentvm Pacis Cæsaro-Svecicvm

circa 1740

Instrvmentvm Pacis Cæsareo-Svecicvm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51741](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51741)

INSTRUMENTVM
PACIS
CÆSAREO-SVECICVM.

IN NOMINE SACROSANCTÆ ET INDIVIDUÆ
TRINITATIS, AMEN.

Notum sit universis & singulis, quorum interest aut quomodolibet interesse potest. Postquam a multis annis orta in Imperio Romano dissidia, motusque civiles eò usque increverant, ut non modo universam Germaniam, sed & aliquot finitima Regna, potissimum vero Sueciam, Galliamque ita involverint, ut diuturnum & acre exinde natum sit bellum; primo quidem inter Serenissimum & Potentissimum Principem ac Dominum, Dominum FERDINANDUM SECUNDUM, Electum Romanorum Imperatorem Semper Augustum, Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatia, Sclavoniæ &c. Regem, Archiducem Austriæ, Ducem Burgundiæ, Brabantia, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Marchionem Moraviæ, Ducem Luxemburgiæ, Superioris ac Inferioris Silesiæ, Wurtembergæ & Teckæ, Principem Sueviæ, Comitem Habsburgi, Tyrolis, Kyburgi & Goritiæ, Landgravium Alsatiæ, Marchionem Sacri Romani Imperii, Burgoviæ ac Superioris & Inferioris Lusatiæ, Dominum Marchiæ Sclavonica, Portus Naonis & Salinarum &c. inclytæ memoriæ, cum suis fœderatis & adhærentibus ex una: & Serenissimum ac Potentissimum Principem ac Dominum, Dominum GUSTAVUM ADOLPHUM, Suecorum, Gothorum & Vandalorum Regem, Magnum Principem Finlandiæ, Ducem Esthoniæ & Careliæ Ingridiæque Dominum &c. inclytæ recordationis & Regnum Sueciæ, ejusque Fœderatos & adhærentes ex altera parte: Deinde post eorum è vita discessum, inter Serenissimum ac Potentissimum Principem & Dominum, Dominum FERDINANDUM TERTIUM, Electum Romanorum Imperatorem Semper Augustum, Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatia, Sclavoniæ &c. Regem, Archiducem Austriæ, Ducem Burgundiæ, Brabantia, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Marchionem Moraviæ, Ducem Luxemburgiæ, Superioris ac Inferioris Silesiæ, Wurtembergæ & Teckæ, Principem Sueviæ, Comitem Habsburgi, Tirolis, Kiburgi & Goritiæ, Landgravium Alsatiæ, Marchionem Sacri Romani Imperii, Burgoviæ ac Superioris & Inferioris Lusatiæ, Dominum Marchiæ Sclavonica, Portus Naonis & Salinarum &c. cum suis Fœderatis & adhærentibus ex
A una:

PROEMI-
UM.

II INSTRUMENTUM PACIS

una: Et Serenissimam ac Potentissimam Principem ac Dominam, Dominam CHRISTINAM, Suecorum, Gothorum, Vandalorumque Reginam, Magnam Principem Finlandiæ, Ducem Esthoniæ & Careliæ, Ingridæque Dominam, Regnumque Sueciæ, & ejus Fœderatos & adhærentes ex altera parte: undè multa Christiani sanguinis effusio, cum plurimarum provinciarum desolatione secuta est: Tandem Divina bonitate factum esse, ut utrimque de pace universali suscepta sit cogitatio, in eumque finem ex mutua partium conventionione Hamburgi die vigesimâ quintâ Stylo novo, vel die decimâ quintâ Stylo veteri Decembris Anno Domini Millesimo Sexcentesimo quadragesimo primo inita, constituta sit dies undecima Stylo novo, vel prima Stylo veteri, Mensis Julii, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo quadragesimo tertio, Congressui Plenipotentiariorum Osnabrugis & Monasterii Westphalorum instituen- do; comparentes igitur statuto tempore & loco utrimque legitime constituti Legati Plenipotentiarii, a parte quidem Imperatoris, Illustrissimi & Excellentissimi Domini, Dominus Maximilianus Comes à Trautmansdorff & Weinsberg, Baro in Gleichenberg, Neostadii ad Cocrum, Negau, Burgau & Tozenbak, Dominus in Teinitz, Eques Aurei Velleris, Consiliarius Secretus, & Camerarius Sacræ Cæsareæ Majestatis, Ejusque aulæ Supremus præfectus, Nec non Dominus Joannes Maximilianus Comes à Lamberg, Liber Baro in Ortteneck & Ottenstain, Dominus in Stockharn & Amm- rang, Burgravius in Steyr &c. Sacræ Cæsareæ Majestatis Camerarius, & Dominus Joannes à Crane, Juris Utriusque Licentiatus, Comes Palatinus, Consiliarii Imperiales Aulici: A parte vero Regiæ Sueciæ Illustrissimi & Excellentissimi Domini, Dominus Jaannes Oxenshierna Axelii, Comes Moreæ Australis, Liber Baro in Kymitho & Nynäas, Dominus in Fiholm, Alhult, Hörningsholm, Söderbo & Lidöo, Regni Sueciæ Senator, & Consiliarius Cancellariæ; & Dominus Johannes Adler Salvius, Dominus in Adlersberg, Harfefeld, Wildenbruch & Tullinge, Regni Sueciæ Senator, Regiæ Majestatis Consiliarius Secretus & Aulæ Cancellarius, post invocatum Divini Numinis auxilium, mutuasque Plenipotentiarum tabulas (quarum apographa sub finem hujus instrumenti de verbo ad verbum inserta sunt) rite commutatas, præsentibus, suffragantibus & consentientibus Sacri Romani Imperii Electoribus, Principibus ac Statibus ad Divini Numinis gloriam & Christianæ Reipublicæ salutem in mutuas pacis & amicitie leges consenserunt & convenerunt, tenore sequenti:

ARTICULUS I.

ART. I.
Pax inter Cæsarem ac Status Imperii, Regnum item Sueciæ, ac reliquos Status Imperii, conclusa.

PAX SIT Christiana, universalis, perpetua, veraque & sincera amicitia inter Sacram Cæsaream Majestatem, Domum Austriacam omnesque ejus fœderatos & adhærentes, & singulorum hæredes & successores, imprimis Regem Catholicum, Electores, Principes ac Status Imperii ex una: & Sacram Regiam Majestatem Regnumque Sueciæ, omnesque ejus fœderatos & adhærentes, & singulorum hæredes ac successores, imprimis Regem Christianissimum, ac respective Electores, Principes, Statusque Imperii ex altera parte, eaque ita sincerè serioque servetur & colatur, ut utraque pars alterius utilitatem, honorem ac commodum promoveat, omnique ex parte & universi Romani Imperii cum Regno Sueciæ, & vicissim Regni Sueciæ cum Romano Imperio, fida vicinitas, & secura studiorum pacis atque amicitie cultura revirescant & reflorescant.

ART. II.

ARTICULUS II.

SIT UTRIMQUE perpetua oblivio & amnestia omnium eorum, quæ ab initio horum motuum, quocunque loco modove, ab una vel altera parte ultro citroque hostiliter facta sunt, ita ut nec eorum, nec ullius alterius rei causa vel prætextu alter alteri posthac quicquam hostilitatis, aut inimicitia, molestia vel impedimenti, quo ad personas, statum, bona vel securitatem per se vel per alios, clam aut palam, directe vel indirecte, specie juris aut viâ facti in Imperio, aut uspiam extra illud (non obstantibus ullis prioribus pactis in contrarium facientibus) inferat vel inferri faciat aut patiat, sed omnes & singulæ hinc inde tam ante bellum, quam in bello, verbis, scriptis aut factis illatæ injuriæ, violentiæ, hostilitates, damna, expensæ absque omni personarum rerumve respectu ita penitus abolitæ sint, ut quicquid eo nomine alter adversus alterum prætereundum possit, perpetua sit oblivione sepultum.

ART. II.
Amnestia
universalis
constituta,
prætenioni-
bus abolitis,
quæ Paci-
ficationem
non attin-
gunt.

ARTICULUS III.

JUXTA HOC universalis & illimitata amnestiæ fundamentum universi & singuli Sacri Romani Imperii Electores, Principes, Status (comprehensa immediata Imperii Nobilitate) eorumque Vasalli, subditi, cives & incolæ, quibus occasione Bohemiæ Germaniæve motuum vel fœderum, hinc inde contractorum, ab una vel altera parte aliquid præjudicii aut damni quocunque modo vel prætextu illatum est, tam quo ad ditiones & bona feudalia, subfeudalia & allodialia, quam quo ad dignitates, immunitates, jura & privilegia restituti sunt plenarie, in eum utrimque statum in sacris & profanis, quo ante destitutionem gavisi sunt, aut jure gaudere potuerunt, non obstantibus sed annullatis quibuscunque interim in contrarium factis mutationibus.

ART. III.
§. I.
De Statuum
Imp. restitua-
tione in sta-
tum pristinum
ex capite
amnestiæ.

QUEMADMODUM vero tales restitutiones omnes & singulæ intelligendæ sunt, salvis juribus quibuscunque tam directi, quam utilis domini, in vel circa bona restituenda, sive secularia sive ecclesiastica, sive restituenti, sive restituendo, sive cuius tertio competentibus, salvis item litispendentiis desuper in Aula Cæsarea, sive in Camera Imperiali, vel aliis Imperii immediatis aut mediatis dicasteriis vertentibus, ita hæc clausula salvatoria generalis, vel aliæ subsequentes speciales ipsam restitutionem nullatenus impediunt, sed competentia jura, actiones, exceptiones & litispendentiæ post factam demum restitutionem coram competenti iudice examinentur, discutiantur & expediuntur, multo minus hæc reservatio ipsi amnestiæ universali & illimitatæ quicquam præjudicii afferat, aut etiam ad proscriptiones, confiscationes & ejus generis alienationes extendatur, vel articulis aliter conventis interque hos compositioni gravaminum aliquid deroget, nam quantum juris in bonis ecclesiasticis hucusque controversis ejusmodi restituti vel restituendi sint habituri, patebit infra articulo de gravaminum ecclesiasticorum compositione.

§. 2.
Restitutiones
intelligendæ
salvis juribus
quibuscun-
que.

ARTICULUS IV.

ET QUAMVIS ex hac præcedenti regula generali facile judicari possit, qui & quatenus restituendi sint, tamen ad instantiam aliquorum de quibusdam gravius momenti causis, pro ut sequitur, spe-

ART. IV.
§. I.
Inductio Cau-
sarum Singu-
larium:

IV INSTRUMENTUM PACIS

cialiter mentionem fieri placuit, ita tamen, ut qui expresse non nominati vel expuncti sunt, propterea pro omissis vel exclusis non habeantur.

§. 2. ANTE OMNIA vero *causam Palatinam* Conventus Osnabrugensis De *Causa Pa-* & Monasteriensis eò deduxit, ut eà de re jam diu mota lis diremta sit modo *latina.* sequenti:

§. 3. ET PRIMO QUIDEM quod attinet domum Bavaricam, dignitas E- *Electoralis di-* lectoralis, quam Electores Palatini ante hac habuerunt, cum omnibus *gnitas Pala-* Regaliis, Officiis, præcedentiis, insigniis & juribus quibuscunque ad *tina Domui* hanc dignitatem spectantibus, nullo profus excepto, ut & Palatinatus *Bavaricæ tri-* Superior totus, unà cum Comitatu Cham, cum omnibus eorum apper- *buta.* tinentiis, Regaliis ac juribus, sicut hæctenus, ita & impostero maneat penes Dominum Maximilianum Comitem Palatinum Rheni, Bavaricæ Ducem, Ejusque liberos, totamque lineam Guilhelmicam, quàm diu masculi ex ea superstites fuerint.

§. 4. VICISSIM DOMINUS Elector Bavaricæ pro se, hæredibus ac suc- *Electoꝝ Ba-* cessoribus suis totaliter renunciaret debito tredecim millionum omnique *varicæ re-* pensioni in Austriam Superiorem, & statim à publicata pace omnia Instru- *nunciaret debi-* menta desuper obtenta, Cæsareæ Majestati ad cassandum & annullandum *to 13. Millio-* extradat. *num &c.*

§. 5. QUOD AD DOMUM PALATINAM attinet, Imperator cum Im- *Institutio E-* perio publicæ tranquillitatis causa consentit, ut vigore presentis con- *lectoratus O-* ventionis institutus sit Electoratus octavus, quo Dominus Carolus Ludo- *navi.* vicus Comes Palatinus Rheni, ejusque hæredes & Agnati totius lineæ Rudolphinæ, juxta ordinem succedendi in Aurea Bulla expressum, deinceps fruantur. Nihil tamen juris, præter simultaneam Investituram ipsi Domino Carolo Ludovico, aut ejus successoribus, ad ea, quæ cum dignitate Electorali Domino Electori Bavaricæ, totique lineæ Guilhelmicæ attributa sunt, competat.

§. 6. DEINDE UT Inferior Palatinatus totus cum omnibus & singulis *Electoꝝ Pa-* ecclesiasticis & secularibus bonis juribusque & appertinentiis, quibus *latino Infe-* ante motus Bohemicos Electores Principesque Palatini gavisi sunt, om- *rior Palatina-* nibusque documentis, registis, rationariis & cæteris actis huc spectan- *tus restitui-* tibus eidem plenarie restituantur; cassatis iis, quæ in contrarium acta sunt, idque autoritate Cæsareæ effectum iri, ut neque Rex Catholicus neque ullus alius, qui exinde aliquid tenet, se huic restitutioni ullo modo opponat.

§. 7. CUM AUTEM certæ quædam Præfecturæ stradæ Montanæ anti- *Præfecturæ* quitus ad Electorem Moguntinensem pertinentes, anno demum millesi- *Strada Mont-* mo quadringentesimo sexagesimo tertio, pro certa pecuniæ summa Pala- *ne ad Mo-* tinis cum pacto perpetuæ relictionis impignoratæ fuerint, ideo conventum est, ut hæ Præfecturæ penes modernum Dominum Electorem Moguntinensem, ejusque in Archiepiscopatu Moguntinensi successores permaneat, dummodo pretium pignorationis sponte oblatum infra terminum executioni conclusæ Pacis præfixum parata pecunia exsolvat, cæteris *tantur.* ris.

risque, ad quæ juxta tenorem literarum oppignorationis tenetur, satisfaciatur.

ELECTORI QUOQUE TREVIRENSI, tanquam Episcopo Spirensi, Episcopo item Wormatiensi, jura quæ prætendunt in bona quædam Ecclesiastica, intra Palatinatus Inferioris Territorium sita, coram competente judice prosequi liberum esto, nisi de his inter utrumque Principem amice conveniatur. **QUODSI VERO** contigerit Lineam Guilielmianam masculinam prorsus deficere, superstite Palatinâ, non modo Palatinatus Superior, sed etiam dignitas Electoralis, quæ penes Bavariæ Duces fuit, ad eosdem superstites Palatinos, interim simultanea investitura gavifuros, redeat, octavo tunc Electoratu prorsus expungendo, ita tamen Palatinatus Superior hoc casu ad Palatinos superstites redeat, ut hæredibus allodialibus Electoris Bavariæ actiones & beneficia, quæ ipsis ibidem de jure competunt, reservata maneant.

§. 8.
Spirensis & Wormat. Episcop. actiones ad iudicium remissæ.

§. 9.
De reditu Electoralis dignitatis ad Palatinum.

PACTA QUOQUE GENTILITIA inter Domum Electoralem Heidelbergensem & Neoburgicam, à prioribus Imperatoribus, super Electorali successione confirmata, ut & totius Lineæ Rudolphinæ jura, quantum huic dispositioni contraria non sunt, salva rataque maneant. **AD HÆC** si quæ feuda Juliacensia aperta esse competenti viâ juris evictum fuerit, ea Palatinis evacuentur.

§. 10.
Palatinorum Successionum confirmatio.

§. 11.
Jura Palatini in feuda Juliacensia.

PRÆTEREA UT dictus Dominus Carolus Ludovicus aliquatenus liberetur onere prospiciendi fratribus de Appennagio, Cæsarea Majestas ordinabit, ut dictis suis fratribus quadringenta Imperialium Thalerorum millia, intra quadriennium, ab initio anni venturi millesimi sexcentissimi quadragesimi noni numerandum, expendantur, singulisque annis centena millia solvantur, unâ cum annuo censu, quinque de centum computatis.

§. 12.
Appennagium Palatini fratribus fixum.

DEINDE tota Domus Palatina cum omnibus & singulis, qui ei quocunque modo addicti sunt aut fuerunt, præcipue vero Ministri, qui ei in hoc conventu aut alias operam suam navarunt, ut & omnes Palatinatus exules, fruantur amnestia generali supra descripta, pari cum cæteris in ea comprehensis jure & hac transactione singulariter in puncto gravaminum plenissime.

§. 13.
Amnestia Domui Palatinæ concessa.

VICISSIM Dominus Carolus Ludovicus cum fratribus Cæsareæ Majestati obedientiam & fidelitatem, sicut cæteri Electores Principesque Imperii, præstet, ac insuper Palatinatu Superiori pro se & hæredibus suis tum ipse, tum ejus fratres, donec ex Linea Guilielmiana hæredes legitimi & masculi superfuerint, renuncient.

§. 14.
Renunciatio Palatini in Palatinatum Superiorem.

CUM AUTEM de ejusdem Principis Viduæ Matri, Sororibusque præstando victualio & dote constituenda, mentio injiceretur, pro benevolæ Sacræ Cæsareæ Majestatis in Domum Palatinam affectu promissum est, dictæ Viduæ Matri pro Victualio semel pro semper viginti Thalerorum Imperialium millia, singulis autem sororibus dicti Domini Caroli, quan-

§. 15.
Victualium Palatini Matri ac sororibus constitutum.

B

quan-

quando nuptum elocata fuerint, dena Thalerorum Imperialium millia, nomine Suae Majestatis exsolutum iri. De reliquo vero ipsis idem Princeps Carolus Ludovicus satisfacere teneatur.

§. 16. *Comitum in Leiningen & Daxburg cautio à Palatino.* COMITES in Lainingen & Daxburg, sæpe dictus Dominus Carolus Ludovicus ejusque successores in Palatinatu Inferiori, nullâ in re turbet, sed jure suo à multis retro seculis obtento, & à Cæsaribus confirmato quiete & pacifice uti frui permittat.

§. 17. *Nobilitatis immediata conservatio.* LIBERAM IMPERII NOBILITATEM per Franconiam, Sueviam & Tractum Rheni, cum districtibus appertinentibus, in suo statu immediato inviolate relinquat.

§. 18. *Confirmatio Feudorum Palatinorum.* FEUDA ETIAM ab Imperatore in Baronem Gerhardum de Waldenburg dictum Schenckherrn, Nicolaum Georgium Reigersberg, Cancellarium Moguntinum, & Henricum Brömbsen Baronem de Rudesheim, item ab Electore Bavarie in Baronem Joannem Adolphum Wolff, dictum Metternich, collata, rata maneat. Teneantur tamen ejusmodi Vasalli Domino Carolo Ludovico velut Domino directo, ejusque successoribus, juramentum fidelitatis præstare, atque ab eodem feudorum suorum renovationem petere.

§. 19. *De statu Ecclesiastici in Palatinatu conservatio.* AUGUSTANÆ CONFESSIONIS CONSORTIBUS, qui in possessione templorum fuerant, interque eos Civibus & incolis Oppenheimensibus, servetur status Ecclesiasticus Anni millesimi sexcentissimi vicesimi quarti, cæterisque id desideraturis, Augustanæ Confessionis exercitium, tam publice in templis ad statas horas, quam privatim in ædibus propriis aut alienis ei rei destinatis, per suos aut vicinos verbi Divini ministros peragere liberum esto.

§. 20. *De restitutione Ducis Simmerensii.* PRINCEPS LUDOVICUS PHILIPPUS Comes Palatinus Rheni recuperet omnes ditiones, dignitates & jura in sacris & profanis, quæ ipsi à Majoribus ex successione & divisione ante tumultus bellicos obven-
runt.

§. 21. *Episcopi Principis portio.* PRINCEPS FRIDERICUS Comes Palatinus Rheni quartam partem vestigalis Vitzbacensis, Cœnobium quoque Horenbach cum pertinentiis & quicquid juris parens ejus ante hæc ibidem habuit ac possedit, recipiat & respective retineat.

§. 22. *Veldentzensis restitutio in statum anni 1624.* PRINCEPS LEOPOLDUS LUDOVICUS Comes Palatinus Rheni restituatur penitus in Comitatum Veldentz ad Mosellam, tam in ecclesiasticis quam politicis, contra omnia hactenus attentata in eum, quo anno millesimo sexcentesimo vicesimo quarto ipsius parens fuit, statum.

§. 23. *Controversia Kitzingen-
sis; Fortalitii Vitzburg re-
stitutio.* CONTROVERSIA quæ vertitur inter Episcopos respective Bambergensem & Herbipolensem, ac Marchiones Brandenburgicos Culmbachi & Onolzbachi de castro, oppido, præfectura & monasterio Kitzingen in Franconia ad Mcenum, aut amicabile compositione, aut summario juris processu terminetur intra biennium, sub pena perdendæ præventionis imponenda tergiversanti; interim dictis Dominis Marchionibus restituatur

tur nihilominus fortaliticium Wilzburg in eum statum, qui tempore traditionis descriptus fuit ex conventionione & promisso.

DOMUS WURTEMBERGICA maneat quiete in recuperata possessione Dynastiarum Weinsperg, Neustad et Mechmuhl; restituatur etiam in omnia & singula secularia atque ecclesiastica bona & jura ante hos motus ubicunque possessa, interque illa specialiter in Dynastias Blaubeuren, Achalm & Stauffen cum pertinentiis, & sub prætextu pertinentium ad eas, occupatis bonis, cum primis Civitate & territorio Göppingensi, atque pago Pflumern, redditibus universitati Tubingensi piè fundatis, recipiat etiam Dynastias Haidenhaim & Oberkyrk, item Civitates Baltingen, Turlingen, Ebingen & Rosenfeld, nec non arcem & pagum Neidlingen, cum pertinentiis, tum Hochentweil, Hochenasperg, Hochenaurach, Hochen Tubingen, Albeck, Hornberg, Schiltag, cum civitate Schorndorff; restitutio etiam fiat in ecclesias Collegiatis Stutgard, Tubingen, Hernberg, Gœppingen, Backnang, nec non in Abbacias, præposituras atque monasteria Bebenhausen, Maulbrun, Anhausen, Lorch, Adelberg, Denckendorf, Hirschau, Blaubeuren, Herprechtlingen, Murhard, Alpersbach, Königsbrun, Hernalb Divi Georgii, Reichenbach, Phullingen & Leichtenstern, sive Marien-Cron, & similia, cum omnibus documentis ablatis, salvis tamen & reservatis Domus Austriacæ nec non Wurtembergicæ in supradictas Dynastias Blaubeuren, Achalm & Stauffen prætenis juribus, actionibus, exceptionibus & remediis atque beneficiis juris quibuscunque,

§. 24.
De Wurtembergica Domus restitutione, ac reservatis Austriacæ Domui juribus.

PRINCIPES QUOQUE WURTEMBERGICI Lineæ Montbelgardensis restituantur in omnes suas ditiones in Alsacia vel ubicunque sitas, & nominatim in duo feuda Burgundica Clerval & Passavant, & ab utraque parte redintegrentur, in eum statum, jura, prærogativas, ac in specie, ad eam immedietatem erga Romanum Imperium, qua ante initium horum bellorum gavisii sunt, & quæ cæteri Principes ac status gaudent, vel gaudere debent.

§. 25.
De Principum Montbelgardensium restitutione,

DE CAUSA BADENSI hoc modo conventum est: Fridericus Marchio Badensis & Hachbergensis ejusque filii & hæredes, cum omnibus qui iisdem quocunque modo intervierunt aut adhucdum intervierunt, cujuscunque nominis aut conditionis sint, gaudeant & fruantur supra articulo secundo & tertio descripta amnestia, cum omnibus suis clausulis & beneficiis, ejusque vigore restituantur plenissimè in eum statum in sacris & profanis, in quo ante exortos Bohemiæ motus fuit Dominus Georgius Fridericus Marchio Badensis & Hachbergensis, quoad Marchionatum inferiorem Badensem, qui vulgo sub appellatione Baden & Durlach venit, itemque quoad Marchionatum Hachbergensem, tum etiam quoad Ditiones Rötteln, Badenweiler & Saufenberg, non obstantibus sed annullatis quibuscunque interim in contrarium factis mutationibus. Deinde restituantur Marchioni Friderico præfecturæ Stain & Reinchingen absque onere æris alieni, interea temporis à Marchione Guilielmo contracti, ratione fructuum, interesse, aut sumptuum per transactionem Elingæ, anno Domini Millesimo sexcentesimo vicesimo nono initam, dicto Guilielmo Marchioni Badensi cessæ, cum omnibus juribus, documentis literariis, aliisque pertinentiis, ita ut tota illa actio sumptuum ac fructuum perceptorum & percipiendorum, cum omni damno & interesse, à tempore

§. 26.
De causa Badensi & Friderici Marchionis restitutione,

De præfecturæ Stain & Reinchingen restitutione,

Pensione sub-
lata pendi so-
lita.

De alterna-
tione præce-
dentia inter
Lineas Ba-
denſes.

§. 27.
De Reſtituti-
one Barona-
tus *Hohen-
Gerolzek.*

Sublatis Ba-
denſium ex-
ceptionibus.

§. 28.
Amneſtia Du-
ci de *Croy*
conceſſa.

§. 29.
De Cauſe
*Naffovio-Sie-
genſis* termi-
natione.

§. 30.
De Comitum
*Naffovio-Sar-
rapontanorum*
reſtitutione.

§. 31.
Domus *Han-
novica*, item-
que

primæ occupationis numerando, ſublata & penitus extincta ſit. Annua quoque penſitatio ex Marchionatu Inferiori, Marchionatu Superiori pendi ſolita, virtute præſentium penitus ſublata, annullata & annihilata ſit, nec eo nomine quicquam vel de præterito vel de futuro impoſterum unquam prætendatur vel exigatur. Alternetur etiam impoſterum inter utramque Lineam Badenſem, Inferioris ſcilicet & Superioris Marchionatus Badenſis, præcedentia & Seſſio in Comitibus & Circuli Sævicici, aliisque univerſalibus vel particularibus Imperii aut quibuſcumque Conventibus, pro nunc tamen eadem præcedentia penes Marchionem Fridericum, dum ſuperſtes erit, permanente. DE BARONATU HOCHEN GEROLZECK conventum eſt, ut ſi Domina Principiſſa Badenſis præſentia ſua jura in dicto Baronatu documentis authenticis ſufficienter probaverit, reſtitutio ſtatim poſt latam deſuper ſententiam fiat, cum omni cauſa, omnique jure, vigore documentorum competenti; Cognitio autem hæc finiatur a die publicatæ Pacis infra biennium. Nullæ denique actiones, transactiones vel exceptiones generales vel ſpeciales clauſulæ, in hoc Inſtrumento pacis comprehenſæ (quibus omnibus per expreſſum, & in perpetuum vigore hujus derogatum ſit) ab una vel altera parte ullo unquam tempore contra hanc ſpecialem conventionem allegentur vel admittantur.

DUX DE CROY gaudeat effectu generalis amneſtiæ, neque protectio Regis Chriſtianiffimi ſit ei fraudi, dignitatis, privilegiorum, honorum, bonorum, aut ullo alio reſpectu: quietè quoque poſſideat eam Domini Vinstingen partem, quam majores ſui poſſederunt, prout nunc a Domina Matre ſua, dotalitii nomine poſſidetur, juriſ Imperii, quoad dictum dominium Vinstingen, in eo ſtatu, quo fuerunt ante hos motus, ſalvis permanentibus.

QUOD CONTROVERSIAM Naffau Siegen contra Naffau Siegen attinet, cum res hæc per Commiſſionem Caſaream anno milleſimo ſexcentiſimo quadrageſimo tertio ad amicabilem compoſitionem ſit remiſſa, reſumatur ejuſmodi Commiſſio, & tota lis, vel amicabili compoſitione vel juridica ſententia, coram competenti iudice decidatur, Comite Joanne Mauricio de Naffau ejuſque fratribus abſque ulla turbatione, pro ſuis quotiſ duntaxat, in apprehenſa poſſeſſione manentibus.

COMITIBUS NASSAU SARÆPONTANIS reſtituantur omnes eorum Comitatus, Dynaſtiæ, Territoria, homines & bona eccleſiaſtica & ſecularia, feudalialia & allodialia, nominatim vero Comitatus Saræpontanus & Sarwerdanus integri, cum omni cauſa, ut & fortalitiuſ Homburg cum tormentis bellicis mobilibusque ibi repertis, ſalvis utrimque reſpective tam ratione anno milleſimo ſexcentiſimo viceſimo nono, ſeptimo Julii per ſententiam adjudicatorum in Reviſorio, quam aliis, etiam de illatis damnis, competentibus juriſ, actionibus, exceptionibus & beneficiis juriſ, juxta leges Imperii determinandis, niſi partes potius ament, amica transactione rem componi; ſalvo etiam jure quod Comitibus de Lainingen Daxburg in dicto Comitatu Sarwerdano competere poteſt.

DOMUS HANOVICA reſtituatur in Præfecturas Bobenhausen, Biſchoffsheim am Steg & Wilſtat,

JOHANNES ALBERTUS Comes Solmensis in quadrantem oppidi Buzbacensis, & quatuor pagos adjacentes restituatur.

§. 32.
Comitis Sol-
mensis resti-
tutio.

ITEMQUE RESTITUATUR Domus Solms-Hohensolms in omnia bona & jura sibi anno millesimo sexcentesimo trigesimo septimo ademta, non obstante transactione desuper cum Domino Georgio Landgravio Hassiæ postea factâ.

§. 33.
Comitis
Solms-Hohen-
solmensis re-
stitutio.

COMITES DE ISENBURG gaudeant amnestia generali supra articulo secundo & tertio descripta, falvis tamen juribus Domino Georgio Landgravio Hassiæ vel cujus tertio contra eosdem, ut & contra Comites de Hohensolms, competentibus.

§. 34.
Comitibus
de Isenburg
concessa a-
mnestia.

RHEINGRAVII in suas Præfecturas Troneck & Wildenburg, itemque Dynastiam Mörchingen cum pertinentiis, & cætera omnia jura à vicinis usurpata restituantur.

§. 35.
Restitutiones
Rheingrafe-
rum;

VIDUA Domini Ernesti Comitis Sainensis restituatur in eam possessionem arcis, oppidi & Præfecturæ Hachenburg cum pertinentiis, ut & pagi Bendorff, in qua fuit ante destitutionem, salvo tamen jure cujusvis.

§. 36.
Sainensis vi-
duæ;

CASTRUM ET COMITATUS FALCKENSTAIN restituatur ei, cui de jure competit. Quicquid etiam juris Comitibus de Rasseburg, cognominatis Löwenhaupt, in Præfecturam Brezenhaim, feudum Archiepiscopatus Colonienfis, nec non Baronatum Reipolzkirck in districtu Hundsrück sita, competit, id eis cum omnibus juribus & appertinentiis salvum sit.

§. 37.
Comitatus
Falckenstein,
juribus Co-
mitum de Lö-
wenhaupt,
falvis;

RESTITUATUR ETIAM Domus Waldeck in possessionem vel quasi omnium jurium in Dynastia Didinghausen & pagis Nordernau, Lichtenscheid, Defeld & Niderscheidern, prout illis anno millesimo sexcentesimo vicefimo quarto gavisa est.

§. 38.
Domus Wal-
deckensis

JOACHIMUS ERNESTUS Comes Oettingensis in omnia ecclesiastica & secularia, quæ pater ejus Ludovicus Eberhardus ante hos morus possidebat, restituatur.

§. 39.
Comitis Oe-
tingensis

ITEM DOMUS HOHENLOICA in omnia ipsi ablata, præcipue Dynastiam Weichersheim, itemque in Cœnobium Scheftershaim, absque omni exceptione, imprimis retentionis, restituatur.

§. 40.
Hohenloica
Domus;

FRIDERICUS LUDOVICUS Comes de Löwenstain & Wertheim in omnes suos Comitatus & Dynastias, quæ tempore hujus belli sequestratæ, confiscatæ aliisque cessæ fuerunt, in politicis & ecclesiasticis restituatur.

§. 41.
Comitis Fri-
derici Ludovici de Lö-
wenstain &
Wertheim;

FERDINANDUS CAROLUS Comes de Löwenstain & Wertheim in omne id, quod defunctis ejus agnatis, Georgio Ludovico & Joanni Casimiro sequestratum, confiscatum, aliisque cessum est, in politicis & ecclesiasticis restituatur, falvis tamen iis bonis & juribus, quæ Mariæ Christianæ, filiæ dicti Georgii Ludovici de Löwenstain, ex hæreditate

§. 42.
Itemque Fer-
dinandi Car-
oli.

De vidua
Joannis Casimiri
paterna & materna competunt, in quæ plenarie restituatur; pariter etiam
vidua Joannis Casimiri de Löwenstain in sua bona dotalitia & hypothecata,
reservato jure, si quod in supradicta competit, Comiti Friderico Ludovico,
vel amicabili compositione vel legitimo processu prosequendo.

§. 43.
Domus Erbacensis in Castrum Breuberg;
DOMUS ERBACENSIS, imprimis Comitis Georgii Alberti hæredes,
in Castrum Breubergicum, omniaque ejus jura, ipsis cum Domino Comite Löwenstainenti communia, tam quoad præsidium ejusdemque directionem, quam cætera civilia jura restituantur.

§. 44.
Brandenburgiorum;
VIDUA ET HÆREDES Comitis à Brandenstein restituantur in omnia ex causa belli adempta bona & jura.

§. 45.
Kevenhüller, Löffler, Rheulingen;
BARO PAULUS KEVENHÜLLER cum nepotibus ex fratre, Hæredes Cancellarii Löffleri, Marci Conradi à Rhelingen liberi & hæredes, item Hieronymus à Rhelingen unà cum uxore, nec non Marcus Anthonius à Rhelingen &c. quisque in omnia sibi per confiscationem adempta plenarie restituti sunt.

§. 46.
De contractibus metu initis.
CONTRACTUS, permutationes, transactiones, obligationes & instrumenta debiti, vi metuve seu statibus seu subditis illicite extorta, prout in specie queruntur Spira, Weissenburgum ad Rhenum, Landavia, Reidlinga, Heilbrunna, aliique, ut & redemptæ cessæque actiones, abolitæ, atque ita annullatæ sunt, ut ullum judicium actionemque eo nomine intentare minime liceat. Quod si vero debitores instrumenta crediti vi metuve creditoribus extorserint, ea omnia restituantur, actionibus desuper salvis.

§. 47.
Nomina vi extorta jure auxilio destituantur.
DEBITA sive emptionis, venditionis, annuorum reddituum, sive alio nomine vocentur, si ab una alterave belligerantium parte in odium creditorum violenter extorta sint, contra debitores, veram violentiam & realem solutionem intercessisse allegantes, & se ad probandum offerentes, nulli processus executivi decernantur, nisi his exceptionibus prævia plenaria causæ cognitione decisis: PROCESSU desuper instituto à pacis publicatione infra biennium finiendo, sub pena perpetui silentii, contumacibus debitoribus imponenda.

§. 48.
Processus de iisdem quomodo tractandi.
Processus autem hæcenus eo nomine contra ipsos decreti, una cum transactionibus & promissionibus, pro futura creditorum restitutione factis, tollantur & enerventur, salvis tamen iis pecuniarum summis, quæ flagrante bello pro aliis, ad avertenda majora eorum pericula & damna, bono animo & intentione erogatæ sunt.

§. 49.
De valore sententiarum durante bello latorum.
SENTENTIÆ tempore belli de rebus mere secularibus pronuntiatæ, nisi processus vitium & defectus manifestè pateat, vel in continenti demonstrari possit, non quidam omninò sint nullæ, ab effectu tamen rei judicatæ suspendantur, donec acta judicialia (si alterutra pars, intra semestre ab inita pace spatium, petiverit revisionem) in judicio competentis, modo ordinario vel extraordinario in Imperio usitato, revideantur, & æquabili jure ponderentur, atque ita dictæ sententiæ vel confirmentur, vel emendentur, vel si nulliter latæ sint, planè rescindantur.

SI QUÆ ETIAM FEUDA, regalia vel privata ab anno millesimo sexcentesimo decimo octavo non fuerant renovata, nec interim eorum nomine præstita servitia, nemini id fraudi esto, sed tempus repetendæ investituræ à die factæ pacis cedere incipiat.

§. 50.
De fatali investituræ feudorum repetendi.

TANDEM OMNES & singuli tam belli officiales militesque, quam Consilarii & Ministri togati, Civiles & Ecclesiastici, quocunque nomine aut conditione censentur, qui uni alterive parti earundemve fœderatis aut adhærentibus toga vel sago militarunt, a summo ad infimum, ab infimo ad summum, absque ullo discrimine vel exceptione, cum uxoribus, liberis, hæredibus, successoribus, servitoribus, quoad personas & bona, in eum vitæ, famæ, honoris, conscientiæ, libertatis, jurium ac privilegiorum statum, quo ante dictos motus gavisi sunt aut jure gaudere poterunt, utrinque restituti sunt, nec eorum personis aut bonis ullum creator præjudicium, ullave actio vel accusatio intentator, multo minus ulla pœna damnumve quocunque prætextu irrogator. Et hæc quidem omnia quoad illos, quæ Cæsareæ Majestatis & Domus Austriacæ subditi & Vasalli non sunt, plenissimum effectum habeant.

§. 51.
De Officialium quorumcunque restituti-
one plenaria.

QUI VERO SUBDITI & Vasalli hæreditarii Imperatoris & Domus Austriacæ sunt, eadem gaudeant amnestiâ, quoad personas, vitam, famam & honores, habeantque securum reditum in pristinam patriam, ita tamen ut se teneantur accommodare legibus patriis, regnorum & provinciarum. QUANTUM AUTEM eorundem bona concernit, si ea, antequam in Coronæ Sueciæ Galliæve partes transferunt, confiscatione aut alio modo amissa fuere, etsi Plenipotentiarii Suedici diu multumque institerant, ut iis etiam illa restituerentur, tamen cum Sacræ Cæsareæ Majestati hæc in re ab aliis nihil præscribi, nec ob Cæsareanorum constantem contradictionem aliter transigi potuerit, Ordinibusque Imperii ea propter bellum continuari è re Imperii non fuerit visum, porro quoque amissa sunt, ac modernis possessoribus permanente. ILLA VERO BONA, quæ iis post, ob eam causam, quod pro Suecis aut Gallis, contra Cæsarem Domumque Austriacam, arma sumpsissent, erepta sunt, iisdem, qualia nunc sunt, absque refusione tamen sumptuum & fructuum perceptorum, aut damni dati restituantur. DE CÆTERO in Bohemia aliisque quibuscunque Provinciis hæreditariis Imperatoris, Augustanæ confessioni addictis subditis vel Creditoribus, eorumve hæredibus, pro privatis suis prætentionibus, si quas habent, & earum nomine actiones intenderint aut prosecuti fuerint, jus & justitia æque ac Catholicis citra respectum administretur.

§. 52.
Amnestia subditis Austriacis concessa.

§. 53.
Bona tamen eorum confiscatione amissa modernis possessoribus maneat.

§. 54.
Ceteris, in statu præsentis, iisdem restituitur.

§. 55.
In provinciis hereditariis, justitia Aug. Conf. addictis administretur.

A DICTA TAMEN universali restitutione excepta sunt, quæ restitui vel reddi nequeunt, mobilia & se moventia, fructus percepti, autoritate belligerantium partium interversa, itemque tam destructa, quam publicæ securitatis causa in alios usus conversa ædificia publica & privata, sacra & profana, nec non deposita publica vel privata, hostilitatis intuitu confiscata, legitimè vendita, sponte donata.

§. 56.
Excepta a restitutione, quæ bello perierunt.

QUIA VERO ETIAM causa Juliæ successione inter interessatos, nisi præveniatur, magnas aliquando turbas in Imperio excitare poteret,

§. 57.
Causa Juliæ, census successio-

nis quomodo
dirimenda?

set; ideo conventum est, ut ea quoque pace confecta, ordinario processu coram Cæsarea Majestate vel amicabile compositione vel alio legitimo modo sine mora dirimatur.

ARTICULUS V.

ART. V.
Gravamina
Ecclesiastica
belli tricen-
nalis causa.

CUM AUTEM præsentî bello magnam partem gravamina, quæ inter utriusque religionis Electores, Principes & Status Imperii vertebantur, causam & occasionem dederint, de iis, prout sequitur, conventum & transactum est.

I.
§. 1.
Confirmatio
Transactio-
nis Passav.
& Pacis Reli-
giosa.

I. TRANSACTIO anno millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo Passavii inita, & hanc anno millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto secuta pax Religionis, prout ea anno millesimo quingentesimo sexagesimo sexto Augustæ Vindelicorum, & post in diversis Sacri Romani Imperii Comitibus universalibus confirmata fuit, in omnibus suis capitulis, unanimi Imperatoris, Electorum, Principum & Statuum, utriusque Religionis, consensu initis ac conclusis rata habeatur, sancteque & inviolabiliter servetur.

Ejusdemque
declaratio.

Quæ vero de nonnullis in ea articulis controversis hac transactione communi partium placito statuta sunt, ea pro perpetua dictæ pacis declaratione, tam in judiciis, quam alibi observanda habebuntur, donec per Dei gratiam de religione ipsa convenerit, non attenda cujusvis seu Ecclesiastici seu Politici, intra vel extra Imperium, quocumque tempore interposita contradictione vel protestatione, quæ omnes inanes & nihili vigore horum declarantur. In reliquis omnibus autem inter utriusque Religionis Electores, Principes, Status omnes & singulos sit æqualitas exacta mutuaque, quatenus formæ Reipublicæ, constitutionibus Imperii & præsentî conventioni conformis est, ita ut, quod uni parti justum est, alteri quoque sit justum, violentia omni & via facti, ut alias, ita & hic inter utramque partem perpetuo prohibita.

Equalitas in-
ter utriusque
Religionis
Status exacta
obteneat.

II.
§. 2.
In Ecclesiasti-
cis omnia re-
ducantur ad
statum 1. Jan.
1624.

2. TERMINUS à quo restitutionis in ecclesiasticis, & quæ intuitu eorum in politicis mutata sunt, sit dies prima Januarii Anni millesimi sexcentissimi vigesimi quarti. Fiat itaque restitutio omnium Electorum, Principum & Statuum utriusque Religionis, comprehensa libera Imperii Nobilitate, ut & communitatibus & pagis immediatis plenariè & purè, cassatis omnibus interim in istiusmodi causis latis, publicatis & institutis sententiis, decretis, transactionibus, pactis seu dedititiis, seu aliis, & executionibus, reductione ad statum dicti anni dieique in omnibus facta.

§. 3.
Restitutio
Augustæ Vind.
Dunkelspula
&c.

CIVITATES AUGUSTA Vindelicorum, Dunkselpula, Biberacum & Ravensburgum retineant bona, jura & exercitium Religionis dicti anni dieique; sed ratione dignitatum senatoriarum aliorumque munerum publicorum, sit inter utrique Religioni addictos æqualitas, idemque numerus.

§. 4.
De officio pu-
blici Aug.
Vindel.

IN SPECIE AUTEM quoad Civitatem Augustam sint septem senatores Consilii secretioris ex familiis patriciis delecti, ex his desumpti Reipublicæ præfides duo, vulgo Stadt-Pfeger dicti, unus sit Catholicus, alter

alter Augustanæ Confessionis: ex reliquis quinque tres Catholicæ Religionis & duo Augustanæ Confessionis additi. Senatores reliqui Senatus ut vocant minoris, nec non Syndici, Assesores Judicii urbani alique officiales omnes sint æquali numero utriusque religionis.

Quæstores rei nummariaæ sint tres, quorum duo unius, tertius diversæ religionis: ita quidem ut primo anno duo sint Catholici, unus vero Augustanæ Confessionis, altero duo Augustanæ Confessionis & tertius Catholicus, & sic deinceps alternando singulis annis.

PRÆFECTI REI TORMENTARIÆ itidem tres parique annua alternatione. Idem etiam circa curam collectarum, annonæ, ædilitii muneris, & si quæ alia sunt officia, quæ tribus committuntur, obtineat: ita quidem ut si uno anno duo officia (veluti Quæstura & cura annonæ, vel ædilitii muneris) penes duos Catholicos & unum Augustanæ Confessionis sint, eodem anno duo alia officia (veluti præfectura rei tormentariæ & collectarum) duobus ex Augustana Confessione, & uni Catholico committantur; sequenti autem anno circa hæc officia duobus Catholicis duo Augustanæ Confessionis additi & uni Catholico unus Augustanæ Confessionis surrogetur.

MUNERA QUÆ uni soli committi solita sunt, pro qualitate rei vel uno vel pluribus annis inter Catholicos & Augustanæ Confessionis cives alternentur, eo quidem modo, ut de officiis, quæ tribus personis committuntur, nunc dictum.

TEMPLORUM TAMEN & scholarum cuique parti suarum cura integra reservetur, ii autem Catholici, qui nunc tempore hujus pacificationis in Magistratu & officiis præter numerum supra conventum supersunt, pristino quidem per omnia honore commodoque fruantur, veruntamen usque dum eorum loca vel morte vel abdicatione vacaverint, vel domi se contineant, vel si Senatui quandoque interessè velint, voto tamen careant.

NEUTRA VERO PARS suæ religioni adhaerentium potentia ad deprimendam alteram abutatur, aut majorem numerum directe vel indirecte ad dignitates Præsidentum, Senatorum, aliorumque publicorum munerum aggregare præsumat, sed quicquid ejus quocumque & quomocumque tentatum fuerit, irritum esto, proinde non solum hæc dispositio quotannis quando de novorum Senatorum aliorumque officialium in demortuorum locum surrogatione agitur, publice prælegitor; sed etiam præsidis, seu duumviri secretiorum, reliquorumque Senatorum, Præfectorum, Syndicorum, Judicum, aliorumque Officialium Catholicorum electio & nunc & posthac sit penes ipsos Catholicos, Augustanæ vero Confessionis addictorum penes eosdem; & defuncto Catholico, alius Catholicus, pariterque Augustanæ Confessionis addicto, eidem addictus surrogetur.

PLURALITAS AUTEM votorum in causis Religionem sive directe, sive indirecte concernentibus nequaquam attendatur, neque illa Augustanæ Confessionis addictis civibus ejus loci magis, quam Augustanæ Confessionis Electoribus, Principibus & Statibus in Imperio Romano præjudicet.

§. 5.
De re tormentaria &c. ibidem.

§. 6.
De alternatione officiorum.

§. 7.
De cura Templorum & scholarum.

§. 8.
Neutra pars alteram potentia deprimat.

§. 9.
Pluralitas votorum in causis Religionis non attendatur.

dicet. Quod si Catholici pluralitate votorum in his vel aliis quibusvis negotiis in præjudicium Augustanæ Confessioni addictorum abutantur, reservatum his ipsis esto vigore hujus transactionis ad introducendam alternationem quinti Senatoris secretioris, aliaque legitima remedia provocare.

§. 10.
Legibus Imperialisque Constitutionibus salvis manentibus.

DE CÆTERO PAX RELIGIOSA, itemque Ordinatio Carolina de Electione Magistratum, nec non transactiones de annis millesimo quingentesimo octuagesimo quarto, & millesimo quingentesimo nonagesimo primo (quatenus huic dispositioni directe vel per indirectum non repugnant) salvæ & inviolatæ per omnia maneant.

§. 11.
Status publicus Dunkelshulæ, Biberaci & Ravensburgi ordinatus.

DEINDE DUNCKLSPULÆ, Biberaci & Ravensburgi duo sint Consoles, Catholicus unus, alter Augustanæ Confessionis, quatuor secretioris consilii æquali numero utriusque religionis. Eadem etiam æqualitas circa Senatuum, judicium urbanum, præfecturam ærarii, ut & alia omnia officia, dignitates ac munerera publica observetur. Quoad præfecturam judicii vero, Syndicatum & Secretarios Senatus & judicii, nec non quoad alia hujusmodi officia, quæ uni tantum personæ committuntur, alternatio perpetuo observetur, ita ut demortuo Catholico semper Augustanæ Confessioni addictus, & vice versa, succedat. Quantum ad modum electionis & votorum pluralitatem, nec non curam templorum ac scholarum, itemque anniversariam prælectionem hujus dispositionis attinet, idem quod de Augusta dictum est, observetur.

§. 12.
Donawerda restitutio ad Comitatus re-mittitur.

QUOD AD CIVITATEM DONAWERDAM attinet, si in proxime venturis comitiis universalibus in pristinam libertatem restituenda esse judicabitur ab Imperii Statibus, eodem gaudeat jure in ecclesiasticis & politicis, quo ceteræ Imperii liberæ civitates vigore hujus transactionis gaudent: salvis tamen quoad hanc civitatem eorum, quorum interest, juribus.

§. 13.
Terminus 1624. non præjudicet Amnestiæ.

TERMINUS AUTEM anni millesimi sexcentissimi vigesimi quarti nullum præjudicium creare debet iis, qui ex capite amnestiæ aut aliunde restituendi veniunt.

III.
§. 14.
Bonorum Ecclesiasticorum Immediatorum fatalis terminus d. 1. Jan. 1624.

3. BONA ECCLESIASTICA immediata quod attinet, sive sint Archiepiscopatus, Episcopatus, Prælaturæ, Abbatia, Ballivæ, Præposituræ, Commendæ, sive liberæ foundationes seculares, aut alia, una cum redditibus, pensionibus aliisque quocunque nomine signatis, seu in urbibus, seu ruri sitis, ea, seu Catholici, seu Augustanæ Confessionis Status die primâ Januarii anni millesimi sexcentissimi vicefimi quarti possederint, omnia & singula, nullo planè excepto, ejus Religionis Consortes, qui dieo tempore in reali eorum possessione fuerunt, usque dum de Religionis diffidiis per Dei gratiam conventum fuerit, tranquillè & imperturbatè possideant, neutrique parti liceat alteri seu in judicio seu extra negotium faceffere, multo minus turbas aut impedimentum aliquod inferre: Si vero, quod Deus prohibeat, de religionis diffidiis amicabiliter conveniri non possit, nihilominus hæc conventio perpetua sit & pax semper duratura.

§. 15. *Ecclesiasticæ religionem mutantes excident suo jure.*
 SI Igitur Catholicus Archiepiscopus, Episcopus, Prælatus, aut Augustanæ Confessioni addictus in Archiepiscopum, Episcopum, Prælatum electus vel postulatus, solus aut una cum Capitularibus seu singulis seu universis, aut etiam alii ecclesiastici religionem impofterum mutaverint, excident illi statim suo jure, honore tamen famæque illibatis, fructusque & reditus citra moram & exceptionem cedant, Capituloque, aut cui id de jure competit, integrum sit, aliam personam religioni ei, ad quam beneficium istud vigore hujus transactionis pertinet, addictam, eligere aut postulare, relicto tamen Archiepiscopo, Episcopo, Prælato &c. decedenti, fructibus & redivibus interea perceptis & consumptis.

Si ergo Status seu Catholici seu Augustanæ Confessioni addicti Archiepiscopatus, Episcopatus, beneficiis aut præbendis suis immediatis, a die prima Januarii anni millesimi sexcentefimi vicesimi quarti judicialiter aut extrajudicialiter exciderint, aut quocunque modo turbati fuerint, vigore harum illicò tam in ecclesiasticis quam politicis, omnibus novationibus abolitis, restituantur, ita quidem, ut quæcunque bona ecclesiastica immediata, die prima Januarii anni millesimi sexcentefimi vigesimi quarti Catholico præfule regebantur, Catholicum caput recipiant, & vicissim, quæ dicto anno dicque Augustanæ Confessioni addicti possidebant, retineant etiam impofterum, remissis tamen, quæ una pars contra alteram prætere de possit, perceptis interea fructibus, damnis & expensis.

IV. §. 16. *Jura eligendi & postulandi salvamant, Legibus Imp. & Confessionibus conformia. In mixtis locis jura antiqua serventur.*
 4. IN OMNIBUS ARCHIEPISCOPATIBUS, Episcopatus & reliquis foundationibus immediatis jura eligendi & postulandi juxta cujusque loci consuetudines & statuta antiqua, illibata maneant, quatenus illa Imperii constitutionibus, transactioni Passaviensi, Paci religiosa, & imprimis huic declarationi & transactioni sunt conformia & intuitu Archiepiscopatum & Episcopatum Augustanæ Confessioni addictis permanentium, ea nihil in se contineant illi Confessioni adversum, sicut etiam pariter in Episcopatus & Ecclesiis, in quibus Catholicis & Augustanæ Confessionis Ordinibus mixta jura admittuntur, statutis antiquis nihil de novo admisceatur, quod Catholicorum vel Augustanæ Confessionis addictorum conscientiam & causam pro cujusque parte lædere eorumve jus imminuere possit.

§. 17. *Bona Ecclesiastica ne fiant hereditaria, Capituli juribus, sede vacante, salvis manentibus.*
 POSTULATI VERO seu electi in Capitulationibus suis spondeant susceptos ecclesiasticos principatus, dignitates & beneficia nequaquam hereditario jure possessuros, aut id acturos, ut hereditaria fiant, sed libera sit ubique Capitulo, & quibus id prætere pariter cum Capitulo pro more competit, tam electio & postulatio, quam sede vacante administratio & jurium episcopalium exercitium; operaque detur, ne nobiles Patricii, gradibus academicis insigniti, aliæque personæ idoneæ, ubi id foundationibus non adversatur, excludantur, sed ut potius in iis confer-

V. §. 18. *De Cæsaris jure primariis armis precum.*
 5. UBI SACRA CÆSAREA MAJESTAS jus primariarum precum exercuit, exerceat etiam impofterum, dummodo decedente Augustanæ Confessioni addicto, in ejus Religionis Episcopatus Augustanæ Confessionis addictus, ad normam statutorum & observantiæ idoneus, precibus fruatur. In mixtis vero ex utraque religione seu Episcopatus seu aliis locis immediatis, precibus primariis præsentatus non gaudeat, nisi benefici-

§. 19.
Annata &c.
intuitu Aug.
Conf. Statu-
um non ha-
beant locum.

ficium vacans religionis confors possederit. SI QUID ANNATARUM, jurium pallii, confirmationum, mensium Papalium & hujusmodi jurium & reservationum nomine in bonis Statuum Augustanæ Confessionis ecclesiasticis immediatis, à quocunque, quodocunque aut quomodocunque pratendatur, id validitate & executione à brachio seculari impetenda careat.

§. 20.
Mensibus pa-
palibus in Ca-
pitulis mix-
tis, quatenus
sit locus?

IN QUORUM AUTEM Ecclesiasticorum bonorum immediatorum Capitulis utriusque religionis Capitulares & Canonici, vigore præfati termini certo utrimque numero admittuntur, mensæque Papales id temporis in usu fuerunt, porro quoque si decedentes Capitulares & Canonici ex numero Catholicorum definito fuerint, obtineant atque executioni casu eveniente mandentur, modo papalis provisio Capitulis immediate è curia Romana & tempore legitimo infinetur.

VI.
§. 21.
De Ecclesiasti-
corum Aug.
Conf. investitu-
ra, suffragio &c.

6. ELECTI AUT POSTULATI in Archiepiscopos, Episcopos aut Prælatos Augustanæ Confessionis addicti à Sacra Cæsarea Majestate, postquam intra annum electionis aut postulationis suæ fidem fecerint & juramenta regalibus facta feudis præstiterint, absque ulla exceptione investiantur, ultraque taxæ ordinariæ summam, insuper ejusdem dimidium pro infeudatione pendant; iidem, aut sede vacante Capitula, & quibus administratio cum iis conjunctim competit, ad universales æque ac particulares deputationum, visitationum, revisionum, aliosque Conventus Imperiales literis solitis evocentur, & suffragii jure fruantur, prout quisque Statuum ante religionis dissidia eorum jurium particeps fuit. Quæ vero & quot personæ ad ejusmodi conventus mitti debeant, de eo Præfulibus cum Capitulis & Conventualibus statuere liberum esto. DE TITULIS PRINCIPUM ECCLESIASTICORUM ex Augustana Confessione ita convenit, ut absque tamen præjudicio status & dignitatis titulis electorum aut postulatorum in Archiepiscopum, Episcopum, Abbatem, Præpositum, insigniantur, sessionem autem in scamno inter ecclesiasticos & seculares intermedio & transverso capiant, quibus a latere affideant in conventu omnium trium Imperii Collegiorum Director Cancellariæ Moguntinensis, nomine Domini Archiepiscopi, actorum Comitialium generali directione fungens, & post ipsum Directores Collegii Principum, idemque observetur in Senatu Principum collegialiter congregato, à solis istius Collegii actorum directoribus.

VII.
§. 23.
In Episcopati-
bus mixtis nu-
merus Cano-
nicorum &
Religionis
status ad nor-
mam anni
1624. resti-
metur.

7. QUOT CAPITULARES aut Canonici die prima Januarii anno millesimo sexcentesimo vicesimo quarto uspiam vel Augustanæ Confessionis vel Catholici fuerunt, totidem illic ex utraque Religione erunt semper, nec decedentibus nisi ejusdem religionis consortes surrogentur; Si vero alicubi jam plures Catholici, vel Augustanæ Confessionis Capitulares aut Canonici beneficia possident, quam anno millesimo sexcentesimo vicesimo quarto, ii quidem supernumerarii beneficia & præbendas ad vitam retineant, mortuis vero tam diu Catholicis Augustanæ Confessionis addicti, & his Catholici succedant, donec redintegratus fuerit utriusque religionis Capitularium & Canonicorum numerus, qui die prima Januarii, anno millesimo sexcentesimo vicesimo quarto erat. Exercitium vero religionis in mixtis Episcopatibus ita restituatur & permaneat, ubi & quatenus id anno millesimo sexcentesimo vicesimo quarto palam receptum per-

permiffumque fuit, neque fupradictis omnibus vel eligendo vel præfentando aliterve quicquam detrimenti creetur.

8. QUI ARCHIEPISCOPATUS, Epifcopatus & alia fundationes atque bona ecclefiaftica immediata vel mediata in fatisfactionem Regiæ Maieftatis Regniqve Sveciæ, aut æquivalentem recompensationem indemnitatemque fuorum fœderatorum, Amicorum & Intereffatorum concefferunt, peculiariibus fuis conventionibus infra contentis per omnia relinquantur. In omnibus vero iis, quæ ibi non continentur, & inter hæc, quoad *§. In Diœcefianum &c. 16.* infra pofitum Conftitutionibus Imperii & huic transactioni fubiecta manento.

9. QUÆCUNQUE MONASTERIA, Collegia, Ballivias, Commendas, templa, fundationes, fcolas, hofpitalia, aliave bona ecclefiaftica mediata, ut & eorum redditus juraque, quocunqve ea nomine appellata fuerint, Auguftanæ Confefſionis Electores, Principes, Status anno milleſimo ſexcentefimo vicesimo quarto die prima Ianuarii poffederunt, eadem omnia & ſingula, five retenta ſemper, five reſtituta, five vigore huius transactionis reſtituenda, iidem poffideant, donec controverfiæ Religionis amicabili partium compoſitione univerſali definiantur, non attentis exceptionibus, five ante five poſt transactionem Paſſavienfem aut Pacem Religioſam reformatam & occupata, aut quod non de, vel in territorio Auguſtanæ Confefſionis Statuum, vel exempta vel aliis Statibus iure ſuffraganeatus, Diaconatus, aliave quavis ratione obligata fuiſſe dicuntur, unicum ſolumque huius transactionis, reſtitutionis, obſervantiæque futuræ fundamentum fit die prima Ianuarii Anno milleſimo ſexcentefimo vicesimo quarto habita poſſeſſio, irritis prorsus exceptionibus, quæ ex introducto alicubi exercitio interimiftico, vel anterioribus aut ſecutis pactis, generalibus aut ſpecialibus transactionibus, vel litibus motis, cauſisve deciſis, vel etiam decretis, mandatis, Reſcriptis, paritoriiis, reverſalibus, litipendentiis, vel aliis quibuscunqve prætextibus & rationibus deſumi poſſent.

Ubi igitur ſupradictorum omnium bonorum, eorundem pertinentium, fructuumve Auguſtanæ Confefſionis Statibus aliquid, quovis modo aut prætextu, five iudicialiter five extraiudicialiter à dicto tempore interverſum aut ademptum eſt, omnino abſque mora & indiftincte (interque illa ſpecialiter etiam Monasteria, fundationes, atque bona ecclefiaftica omnia & ſingula à Principe Würtembergico anno milleſimo ſexcentefimo vicesimo quarto poſſeſſa) cum ſuis pertinentiis, redditibus & acceſſionibus ubicunqve ſitis, una cum amotis documentis in priorem ſtatum reſtituantur, nec Auguſtanæ Confefſioni addicti poſthac in habita vel recuperata poſſeſſione ullo modo turbentur, ſed ab omni perfecutione iuris & facti perpetuo tuti ſint, donec controverfiæ religionis compoſitæ fuerint.

OMNIA QUOQUE MONASTERIA, fundationes & ſodalitia mediata, quæ die prima Ianuarii anno milleſimo ſexcentefimo vicesimo quarto Catholici realiter poſſederunt, poſſideant, & ipſi ſimiliter, ut ut in Auguſtanæ Confefſionis Statuum territoriis & ditionibus ea ſita ſint, non tamen in alios Religioſorum ordines, quam quorum regulis primitus dicta ſunt, commutentur, niſi talium Religioſorum ordo plane interciderit, tunc enim Magiſtratui Catholicorum liberum eſto, ex alio in Germania

E ante

VIII.

§. 24.

Bona Eccleſiaſtica Regni Sveciæ ecclia legibus Imperii ſubiecta manent.

IX.

§. 25.

Bona Eccleſiaſtica mediata Statibus ſup. 1624. poſſeſſa, perpetuo iidem poſſideant.

Nullis plane attentis exceptionibus.

Poſſeſſio anno 1624. habita, unicum ſolumque huius rei fundamentum fit.

Ang. Confefſ. Statibus adempta, ad illius termini ſtatum ipſis reſtituantur, nec amplius turbentur.

§. 26.

Catholici pariter poſſideant monaſteria iuxta ſtatum 1624. Ordines Religioſorum in iis non mutantur.

In mixtis le-
vis numerus
Religiosorum
& Religionis
exercitium
ad statum a.
1624. restrin-
gitur;

Itemque ius
primariarum
preces in
fundationi-
bus mediatis;
nec non
mensas papa-
les.

Aug. Confess.
adhiberi iura
in Catholicor-
um bona Ec-
cles. facta ma-
neant.

De iure devo-
lute si electio
non debite
fiat.

Oppignora-
nes Imperiales
non reluan-
tur, donec
consensu Sta-
tuum aliter
fuerit statu-
tum.

§. 27.
Oppignora-
tium à Stati-
bus Imp. invi-
cem facta-
rum relatio-
ni quando sit
locus?

De Religionis
statu in ter-
ris à pignori-
nexu libera-
tis.

ante diffidia religionis exorta, usitato ordine novos Religiosos substituere. In quibuscunque vero foundationibus, ecclesiis collegiatis, monasteriis, hospitalibus eiusmodi mediatis Catholici & Augustanae Confessioni additi promiscue vixerunt, vivant etiam post hac promiscue, numero prorsus eodem, qui die prima Ianuarii anno millesimo sexcentesimo vicesimo quarto ibidem repertus fuit; publicum etiam religionis exercitium idem maneat, quod quovis in loco dicto anno dieque usitatum fuit, absque u-
nius vel alterius partis impedimento.

In quibuscunque etiam foundationibus mediatis, anno millesimo sexcentesimo vicesimo quarto, die prima Ianuarii, Sacra Caesarea Majestas primarias preces exercuit, exerceat eas imposterum, ad modum circa bona immediata superius explicatum. Idem plane hic observetur de mensibus papalibus, quod supra de iis §o quinta dispositum est; Confe- rant etiam Archiepiscopi, & quibus aliis id iuris competit, beneficia mensium extraordinariorum. Quod si quoque Augustanae Confessioni additi in eiusmodi bonis ecclesiasticis mediatis dicto anno dieque à Catholicis realiter, plene vel ex parte possessis, iura praesentandi, visitandi, inspe- ctionis, confirmandi, corrigendi, protectionis, aperturae, hospitiationis, servitorum operarum habuerunt, item parochos, praepositos ibi alue- runt, iura ista illis facta tectaue maneant.

Et si electiones debito tempore modoque non fiant praebendarum va- cantium, distributio & collatio in eiusdem religionis personas, cuius de- cedens fuit ex iure devoluto ad eosdem pertineat, modo per hoc in isti- usmodi bonis ecclesiasticis mediatis instituto Catholicae religionis nihil praedudicetur, & Magistratui Catholicorum ecclesiastico sua iura ex insti- tuto ordinis in ipsos Religiosos competentia salva & illibata sint; quibus etiam, si electiones aut collationes praebendarum vacantium debito tem- pore facta non fuerint, ius devolutum salvum esto.

Quod ad oppignorationes Imperiales attinet, cum in Capitulatione Caesarea dispositum reperitur, quod electus Romanorum Imperator, E- lectoribus, Principibus, caeterisque Statibus immediatis Imperii, eius- modi oppignorationes confirmare, atque illos in earundem tranquillâ possessione defendere ac manutenere debeat, conventum est, hanc dis- positionem, donec consensu Electorum, Principum & Statuum aliter statu- tum fuerit, observandam esse, atque propterea Civitati Lindau nec non Wei- senburgo in Noricis reddita sorte, oppignorationes Imperiales ipsis ademptas illico & plenarie restituendas. **QUAE VERO BONA** Status Imperii sibi in- vicem pignoris iure ante hominis memoriam obligaverunt, in iis reluitio- ni aliter locus non datur, nisi possessorum exceptiones & merita causa- rum sufficienter examinentur. Quod si bona eiusmodi durante hoc bello vel absque pravâ causa cognitione, vel non solutâ sorte, ab aliquo oc- cupata fuerint, una cum documentis statim plenariè prioribus possesso- ribus reddantur, & si sententia reluitio- ni locum concedat, inque rem iu- dicatam transierit, atque sorte numeratâ restitutio subsecuta fuerit, Do- mino quidem directo liberum esse debet in huiusmodi terras oppignora- tas ad se reversas suae religionis exercitium publicè introducere, incolae tamen & subditi migrare, aut suam, quam sub priori possessore huius- modi terrarum oppignorarum amplexi fuerant, religionem deserere non cogantur; de publico vero suae religionis exercitio inter ipsos & re- luentem Dominum directum transigatur.

NO. LIBERÆ ET IMMEDIATA IMPERII NOBILITAS, omniaque & singula eius membra, unà cum subditis & bonis suis feudalibus & allodialibus, nisi forte in quibusdam locis ratione honorum & respectu territorii vel domicilii aliis Statibus reperiantur subiecti, vigore Pacis religioſæ & præſentis Conventionis, in iuribus Religionem concernentibus & beneficiis inde promanantibus, idem ius habeant, quod ſupradictis Electoribus, Principibus & Statibus competit, nec in iis, ſub quocunque prætextu impediuntur aut turbentur; turbati vero omnes omnino in integrum reſtituantur.

II. LIBERÆ IMPERII CIVITATES pro ut omnes atque ſingulæ ſub appellatione Statuum imperii, non tantum in Pace religionis & præſentis eiusdem declaratione, ſed & aliàs ubique indubitate continentur, ita & ex illarum numero eæ, in quibus unica tantum religio anno milleſimo ſexcentefimo viceſimo quarto in uſu fuit, tam ratione iuris reformandi, quam aliorum caſuum religionem concernentium in territoriis ſuis & reſpectu ſubditorum non minus ac intra muros & ſuburbia, idem cum reliquis Statibus Imperii ſuperioribus ius habeant, adeoque de iſtis generaliter diſpoſita & conventa, de his quoque dicta & intellecta ſunto, non attento, quod in iis civitatibus, in quibus præter Auguſtanæ Confeſſionis exercitium nullum aliud a Magiſtrato & civibus, iuxta morem & Statuta cuiusque loci anno milleſimo ſexcentefimo viceſimo quarto introductum fuit, aliqui Catholicæ religioni addicti cives commorentur, vel etiam in aliquibus Capitulis, eccleſiis collegiatis, Monafteriis & Cœnobiis ibidem ſitis immediate vel mediate Imperio ſubiectis, inque eo ſtatu, qui fuit die prima Ianuarii, anno milleſimo ſexcentefimo viceſimo quarto, deinceps quoque Clero intra prædictum terminum non introducto, & civibus Catholicis pro tempore ibi exiſtentibus tam active quam paſſive omnino relinquendis Catholicæ religionis exercitium vigeat. Ante omnia vero illæ Civitates Imperiales, quæ ſive uni, ſive utrique religioni addictæ (& inter has poſteriores cum primis Auguſta Vindelicorum, itemque Duncklſpula, Biberacum, Ravenspurgum & Kauffbeura) ab anno milleſimo ſexcentefimo viceſimo quarto propter religionem vel bona eccleſiaſtica ante vel poſt Transactionem Paſſavienſem & infeſcutam Pacem religioſam occupata & reformata, vel alias intuitu religionis in politicis quocunque modo ſive extra ſive iudicialiter aggravatæ ſunt, in eum ſtatum, in quo calendis Ianuarii prædicti anni milleſimi ſexcentefimi viceſimi quarti, tam in ſacris quam in profanis fuerunt, non minus ac reliqui Status Imperii ſuperiores pleniffime reponantur, inque eo abſque ulteriore turbatione perinde atque illæ, quæ tum temporis adhuc poſſederunt, aut interea poſſeſſionem recuperarunt uſque ad amicabilem religionum compoſitionem conſerventur, neutrique partium alteram de religionis ſuæ exercitio, eccleſiæ ritibus, & cæremoniis deturbare fas ſit, ſed cives pacificè & comiter invicem cohabitent, liberumque religionis ſuæ & bonorum uſum ultrò citròque habeant, caſſatis rerum iudicatarum & tranſactarum, litispendentiarum, aliisque ſo. ſecundo & nono enumeratis exceptionibus; Salvis tamen iis, quæ politicorum ratione de Auguſta Vindelicorum, Duncklſpula, Biberaco & Ravensburgo dicto ſo. ſecundo diſpoſita ſunt.

X.
§. 28.

Nobilitas Imp. Immediata quoad Religionem, idem quod omnes Imp. Status, ius habeat.

XI.
§. 29.

Libera Imp. Civitates ſub Statuum Imp. appellatione continentur;

Idem cum reliquis Imp. Statibus circa religionem ius habeant;

nec mixtorum locorum iure cenſentur, propterea quorundam inhabitantium Cathol. Religionis exercitium.

Civitates Imp. ab an. 1624. intuitu Religionis gravatæ, in illius anni ſtatum pleniffime reſtituantur in eodemque conſerventur.

In mixtis Civitatibus neutri partium, alteram turbare fas ſit.

XII.

§. 30.
Iura immediato-
rum circa re-
ligionem.
Statibus Imp.
ius, ipsis ra-
tione terri-
torii, circa
religionem
competens,
impediri qui-
dem non o-
portet;

§. 31.
Catholico-
rum tamen
Statuum sub-
diti Aug. Con-
fessionis exerci-
tium ad regu-
lam a. 1624.
cum annexis
retineant.

Quæ sint Re-
ligionis hu-
ius exercitii

annexa?

Turbati resti-
tuantur in
statum anni
1624.

Idemque ob-
servetur cir-
ca subditos
Catholicos; Sta-
tuum Evang.

§. 33.
Pacta de Reli-
gione, obser-
vantia anni
1624. adver-
sa, annihila-
ntur.

Observantia
anni 1624. in-
star regulae
esto.

§. 32.
Turbati resti-
tuantur in
statum anni
1624.

Idemque ob-
servetur cir-
ca subditos
Catholicos; Sta-
tuum Evang.

§. 33.
Pacta de Reli-
gione, obser-
vantia anni
1624. adver-
sa, annihila-
ntur.

Observantia
anni 1624. in-
star regulae
esto.

§. 32. QUANTUM DEINDE ad Comites, Barones, Nobiles, Vafal-
los, Civitates, fundationes, Monasteria, Commendas, Communitates &
subditos Statibus Imperii immediatis, five ecclesiasticis five secularibus
subiectos pertinet, cum eiusmodi Statibus immediatis cum iure territo-
rii & superioritatis, ex communi per rotum imperium haftenus usitatâ
praxi, etiam ius reformandi exercitium religionis competat, ac dudum
in Pace Religionis talium Statuum subditis, si à Religione Domini terri-
torii dissentiant, beneficium emigrandi concessum, insuper majoris con-
cordiæ inter Status conservandæ causa cautum fuerit, quod nemo alienos
subditos ad suam religionem pertrahere, eâve causa in defensionem aut
protectionem suscipere illisve ullâ ratione patrocinari debeat, conven-
tum est, hoc idem porro quoque ab utriusque religionis Statibus obser-
vari, nullique Statui immediati, quod ipsi ratione territorii & superi-
oritatis in negotio religionis competit, impediri oportere. Hoc TA-
MEN NON OBSTANTE Statuum Catholicorum Landsassii, Vassalli & sub-
diti, cuiuscunque generis, qui five publicum five privatum Augustanæ
Confessionis Exercitium anno millesimo sexcentesimo vicesimo quarto
quacunque anni parte, five certo pacto aut privilegio, five longo usu,
five sola denique observantiâ dicti anni habuerunt, retineant id etiam
imposterum, unâ cum annexis, quatenus illa dicto anno exercuerunt,
aut exercita fuisse probare poterunt, cuiusmodi annexa habentur, Institutio
Consistoriorum, Ministeriorum, tam scholasticorum quam ecclesia-
sticorum, ius patronatus, aliaque similia iura, nec minus maneat in
possessione omnium dicto tempore in potestate eorundem constitutorum
templorum, fundationum, monasteriorum, hospitalium, cum omnibus
pertinentiis, redditibus & accessionibus. Et hæc omnia semper & ubique
observentur, eò usque donec de religione Christiana vel universaliter, vel
inter Status immediatos eorumque subditos mutuo consensu aliter con-
ventum, nec quisquam à quocunque ullâ ratione aut via turbetur.

TURBATI AUT QUOCUNQUE MODO destituti vero, sine ullâ ex-
ceptione in eum, quo anno millesimo sexcentesimo vigesimo quarto fue-
runt, statum plenarie restituantur; idemque observetur ratione subdito-
rum Catholicorum Augustanæ Confessionis Statuum, ubi dicto anno
millesimo sexcentesimo vigesimo quarto usum & exercitium Catholica re-
ligionis publicum aut privatum habuerunt.

PACTA AUTEM, transactiones, conventiones aut concessiones,
quæ inter tales immediatos Imperii Status, eorumque status provincia-
les & subditos supradictos, de publico vel etiam privato exercitio religi-
onis introducendo, permittendo & conservando, ante hac intercesserunt,
initæ & factæ sunt, eatenus ratæ & firmæ manent, quatenus observa-
tiæ dicti anni millesimi sexcentesimi vigesimi quarti non adversantur, nec
ab iisdem nisi mutuo consensu recedere liceat, non attentis sed annihila-
tis omnibus anni millesimi sexcentesimi vigesimi quarti observantiæ,
utpote quæ instar regulæ obtineat, contrariis latis sententiis, reversali-
bus, pactis, quibuscunque transactionibus: Et inter illa, quæ Episcopus
Hildesienfis, & Duces Brunsvico-Lunaburgenses de religione eiusque
exercitio Statuum & subditorum episcopatus Hildesienfis nonnullis pa-
ctis anno millesimo sexcentesimo quadragesimo tertio transegerunt. Ex-
ci-

cipiantur verò à dicto termino & Catholicis reserventur novem Monasteria in Episcopatu Hildesienfi sita, quibus Duces Brunsvicenses certis conditionibus eodem anno cesserunt.

Exceptio novem monasteriorum Hildesienfium.

PLACUIT PORRÒ, ut illi Catholicorum subditi Augustanæ Confessionis addicti, ut & Catholici Augustanæ Confessionis statuum subditi, qui anno millesimo sexcentesimo vicesimo quarto publicum vel etiam privatum Religionis suæ exercitium nullà anni parte habuerunt, nec non qui post pacem publicatam deinceps futuro tempore, diversam à Territorii Domino religionem profitebuntur & amplectentur, patienter tolerentur, & conscientia liberà domi devotioni suæ sine inquisitione aut turbatione privatim vacare, in vicinia verò ubi & quoties voluerint publico religionis exercitio interesse, vel liberos suos exteris suæ religionis scholis aut privatis domi præceptoribus instruendos committere, non prohibeantur, sed eiusmodi Landsassii, Vasalli & Subditi in cæteris officium suum cum debito obsequio & subiectione adimpleant, nullisque turbationibus ansam præbeant. SIVE AUTEM CATHOLICI, sive Augustanæ Confessionis fuerint subditi, nullibi ob religionem despicatui habeantur, nec à mercatorum, opificum ac tribuum communione, hæreditatibus, legatis, hospitalibus, leproforiis, elemosinis, aliisque iuribus aut commerciis, multo minus publicis cæmisteriis, honore sepulturæ arceantur, aut quicquam pro exhibitione funeris à superstitiis exigatur, præter cuiusque parochialis ecclesiæ iura pro demortuis pendenda solita, sed in his & similibus pari cum concivibus iure habeantur æquali iustitiâ protectioneque tuti.

§. 34.
De Catholicorum subditis Evangelicis, qui ao. 1624. nullum religionis exercitium habuerunt; eorundemque tolerantia.

§. 35.
Nemo ob religionem despicatui habeatur, sed paria utrobique iura obtineant.

§. 36.
Religionis causa emigrantibus bonorum administratione salva maneat.

§. 37.
De termino Emigrationis & de non prægravandis emigraturis.

QUOD SI VERO subditus qui nec publicum nec privatum suæ religionis exercitium anno millesimo sexcentesimo vicesimo quarto habuit, vel etiam, qui post publicatam pacem religionem mutabit, suâ sponte emigrare voluerit, aut a territorii domino iustus fuerit, liberum ei sit, aut retentis bonis aut alienatis discedere, retenta per Ministros administrare, & quoties ratio id postulat, ad res suas inspiciendas vel persequendas lites aut debita exigenda liberè & sine litteris commeatus adire. CONVENTUM AUTEM EST, ut à territoriorum dominis, illis subditis, qui neque publicum neque privatum exercitium religionis suæ dicto anno habuerunt, & tamen tempore publicatæ præsentis pacificationis in unius vel alterius religionis Statuum immediatorum ditionibus habitare deprehendantur, quibus illi etiam annumerandi erunt, qui ob calamitates bellicas evitandas, non tamen animo transferendi domicilium aliò emigrarunt, & facta pace in patriam redire volunt, terminus non minor quinquennio; illis verò, qui post pacem publicatam religionem mutant, non minor triennio, nisi tempus magis laxum & spatiosum impetrare potuerint, ad emigrandum præfigatur. Neque sive voluntarie sive coactè emigrantibus, nativitatibus, ingenuitatis, manumissionis, noti opificii, honestæ vitæ testimonia denegentur, aut iidem reversalibus inusitatibus, vel decimationibus substantiæ secum exportatæ plus æquo extensis, prægraventur, multo minus spontaneam suscipientibus emigrationem, servitutis aut ullo alio prætextu impedimentum inferatur.

XIII.

13. SILESII ETIAM PRINCIPES Augustanæ Confessionis addicti, Duces scilicet in Brieg, Lignitz, Munsterberg & Oels, itemque civitas Vratislaviensis in libero suorum ante bellum obtentorum iurium & privile-

§. 38.
Silesii Principes Aug. Confessionis in privileg. ius exercitio

manuteneantur.

§. 39.
Subditi in Silesia & Austria emigrandi necessitas remissa, religionis exercitium ipsis in vicinia indulgentum.

legiorum, nec non Augustanæ Confessionis exercitio, ex gratia Cæsarea & Regia ipsis concessio manutenebuntur. QUOD VERO AD COMITES, Barones, Nobiles eorumque subditos in reliquis Silesiæ ducatibus, qui immediate ad Cameram Regiam spectant, tum etiam de præsentis in Austria inferiori degentes Comites, Barones & Nobiles atinet, quamvis Cæsareæ Maiestati ius reformandi exercitium religionis non minus quam aliis regibus & principibus competat, tamen non quidem ex pacto iuxta dispositionem præcedentis versiculi: *Pacta autem &c.* sed ad interventionem Regiæ Maiestatis Sueciæ, & in gratiam intercedentium Augustanæ Confessionis Statuum permittit, ut eiusmodi Comites, Barones & Nobiles, illorumque in prædictis Silesiæ Ducatibus subditi, ob professionem Augustanæ Confessionis loco aut bonis cedere aut emigrare non teneantur; nec etiam prohibeantur dictæ Confessionis exercitium in locis vicinis extra territorium frequentare, modo in reliquis tranquillè & pacificè vivant, seque tales præsentent, quales erga suum summum Principem decet. Si vero sua sponte emigraverint, & bona sua immobilia vendere vel nolint, vel commodè non possit, liber iis aditus rerum suarum inspicendarum & curandarum causâ concessus esto.

§. 40.
In Silesia Ducatibus, subditis Evangelicis tres Ecclesie concessæ.

PRÆTER HÆC AUTEM quæ supra de dictis Silesiæ Ducatibus, qui immediate ad Cameram Regiam spectant, disposita sunt, Sacra Cæsarea Maiestas ulterius pollicetur, se illis, qui in his Ducatibus Augustanæ Confessionis addicti sunt, pro huius Confessionis exercitio, tres ecclesias propriis eorum sumptibus extra civitates Schweinitz, Iaur & Glogavium propè mœnia, locis ad hoc commodis iussu Sux Maiestatis designandis, post pacem confectam ædificandas, quam primum id postulaverint concessuram.

§. 41.
Facultas intercedendi reservata pro Evangelicis in terris hereditariis Imperatoris.

ET CUM DE MAIORI religionis libertate & exercitio in supra dictis & reliquis Cæsareæ Maiestatis & Domus Austriacæ regnis & provinciis concedendo in præsentis tractatu variè actum sit, nec tamen ob Cæsareanorum Plenipotentiariorum contradictiones conveniri potuerit; Regia Maiestas Sueciæ & Augustanæ Confessionis ordines facultatem sibi reservant eo nomine in proximis Comitibus aut aliis apud Suam Cæsaream Maiestatem, pace tamen semper permanente, & exclusa omni violentiâ & hostilitate, ulterius respectivè amice interveniendi, & demissè intercedendi.

XIV.
§. 42.
Ius Reformandi a qualitate feudali non dependeat. Iura circa Religionem in feudis, ex statu a. 1624. censenda.

14. A SOLA QUALITATE FEUDALI, vel subfeudali, sive a Regno Bohemiæ, sive ab Electoribus, Principibus & Statibus Imperii, sive aliundè procedant, ius reformandi non dependet, sed feuda ista & subfeuda, nec non Vasalli, subditi & bona ecclesiastica in causis religionis, & quicquid iuris dominus feudi prætendat, introduxerit, aut sibi arrogarit ex statu anni millesimi sexcentissimi vigesimi quarti, die prima Ianuarii, perpetuo censeantur, quæ vel iudicialiter vel extra iudicialiter innovata fuerint, tollantur & in pristinum statum restituantur.

§. 43.
Iure territorii controverso, religio ad

TERRITORII IURE vel ante vel post terminum anni millesimi sexcentissimi vicesimi quarti controverso, donec super possessorio & pætorio cognoscatur & decidatur, possessori præfati anni idem ius esto, quan-

quantum equidem ad publicum exercitium attinet, subditi verò propter mutata[m] interim Religionem pendente territorii controversia migrare non cogantur. In iis locis, ubi Catholici, & Augustanæ Confessionis Status ex æquo iure superioritatis fruuntur, tam ratione publici exercitii, quam aliarum rerum religionem concernentium idem status maneat, qui fuit anno dieque supradictis.

statum anni 1624. restimanda.
Idem status maneat in locis condominii.

§. 44. SOLA CRIMINALIS JURISDICTIO Cent-Gericht, solumque ius gladii & retentionis, patronatus, filialitatis, neque coniunctim neque divisim, ius reformandi tribuunt. Quæ itaque hoc colore reformationes hucusque irreperunt pactisve intrusa sunt, cassantur, gravati restituuntur & imposterum ab eiusmodi penitus abstinetur.

§. 44. Jurisdicção Criminali, aliisque similia, ius reformandi non tribuunt.

15. RATIONE REDITUM cuiuscunque generis ad bona ecclesiastica eorumque possessores pertinentium, ante omnia observetur id quod in Pace religionis §. Dagegen sollen die Stände der Aupsurgischer Confession &c. & §. Alsdann auch denen Ständen der alten religion &c. dispositum invenitur.

XV.
§. 45. Circa redditus Ecclesiasticos observetur Pax Religiosa.

ILLI VERO REDITUS, census, decimæ, pensiones, quæ vigore iam dictæ pacis religionis Statibus Augustanæ confessionis ob immediatas vel mediatas fundaciones ecclesiasticas ante vel post pacem religiosam acquisitas, è Catholicorum provinciis debentur, quorumque in possessione, vel quasi percipiendi anno millesimo sexcentesimo vigesimo quarto die prima Ianuarii fuerunt, absque ulla exceptione solvantur. Si alicubi etiam Augustanæ Confessionis Status quædam protectionis advocatiæ, a-perturæ, hospitationis, operarum, aut alia iura in Catholicorum Ecclesiasticorum ditionibus & bonis, sive intra sive extra territorium sitis, legitimo usu aut concessione habuerunt, quemadmodum etiam Catholici Status, si quid eiusmodi ipsis circa bona ecclesiastica Augustanæ Confessionis Statibus acquisita competit, omnes ex æquo iura sua pristina retineant, ita tamen ut nè per usum eiusmodi iurium, bonorum ecclesiasticorum redditus, nimium prægraventur & exhauriantur.

§. 46. Reditus e Catholicorum provinciis a. 1624. Evangelicis præstiti, porro quoque præstentur.

Iuraque in bonis ecclesiasticis rite quæsitæ, utrinque retineantur.

REDITUS ETIAM nec non decimæ, canones & pensiones Augustanæ Confessionis Statibus, fundacionibus iam destructis & collapsis ex alienis territoriis debitæ, iis exsolvantur, qui anno millesimo sexcentesimo vigesimo quarto die prima Ianuarii in possessione perceptionis vel quasi fuerunt, quæ vero ab anno millesimo sexcentesimo vigesimo quarto destructæ fuerunt, aut in futurum concident, earum pensiones etiam in alienis territoriis domino destructi Monasterii seu loci, in quo id situm fuit exsolvantur.

§. 47. Decimæ &c. ex fundacionibus iam destructis, ad statum anni 1624. præstantur: ex posthac destructis Domino Monasterii debentur.

Quæ itidem fundaciones die prima Ianuarii anni millesimi sexcentesimo vigesimo quarti in possessione vel quasi iuris decimandi è bonis novalibus in alieno territorio fuerunt, sint etiam imposterum, nihil autem novi iuris quæratur. Inter ceteros Status Imperii & subditos id iuris esto, quod ius commune, vel cuiusque loci consuetudo & observantia de decimis ex bonis novalibus constituunt, aut per pactiones voluntarias conventum est.

Decimæ novales in alieno territorio, fundacionibus ex statu anni 1624. præstentur.

XVI.

§. 48.

*Ius dicecesanum & iurisdictionem Eccl. in Aug. Confessionis confor-tes, suspen-
sionem.*

16. IUS DICECESANUM & tota iurisdictione ecclesiastica cum omnibus suis speciebus contra Augustanæ Confessionis Electores, Principes, Status (comprehensa libera Imperii Nobilitate) eorumque subditos, tam inter Catholicos & Augustanæ Confessionis addictos, quam inter ipsos solos Augustanæ Confessionis Status usque ad compositionem Christianam diffidii religionis suspensa esto, & intra terminos territorii cuiusque ius Dicecesanum & iurisdictione ecclesiastica se contineat: Ad consequendos tamen redditus, census, decimas & pensiones in iis Augustanæ Confessionis Statuum ditionibus, ubi Catholici anno millesimo sexcentesimo vigesimo quarto, notoriè in possessione vel quasi exercitii iurisdictionis ecclesiasticæ fuerunt, utantur eadem post hac quoque, sed non nisi in exigendis hisce pensionibus, nec procedatur ad excommunicationem, nisi post tertiam demum denunciationem.

Catholicorum subditi Evangelici iurisdictionem Eccl. ad a. 1624. statum agnoscent.

et vicissim Evangelicorum subditi Catholicis.

§. 49.
De Civitatibus Imp. mixte religionis.

Catholicorum Augustanæ Confessionis addicti status provinciales & subditi, qui anno millesimo sexcentesimo vigesimo quarto ecclesiasticam iurisdictionem agnoverunt, in iis casibus, modo dictæ iurisdictioni subsint, qui Augustanam Confessionem nullatenus concernunt, modo ipsis occasione processus nihil iniungatur, Augustanæ Confessionis vel Conscientiæ repugnans: Eodem etiam iure Augustanæ Confessionis Magistratum Catholici subditi censeantur, inque hos, qui anno millesimo sexcentesimo vigesimo quarto publicum religionis Catholicæ exercitium habuerunt, ius dicecesanum, quatenus Episcopi illud dicto anno quietè in eos exercuerunt, salvum esto. IN QUIBUS CIVITATIBUS VERO Imperii mixtæ religionis exercitium in usu est, Catholicis Episcopis contra cives Augustanæ Confessionis nulla fit iurisdictione, at Catholici iuxta observantiam dicti anni millesimi sexcentesimi vigesimi quarti suo iure experiantur.

XVII.

§. 50.

*Nemo in Instrumentum Pacis, scriptis vel dictis audeat impug-
nare.
Dubia circa illud ad Comitium deferantur.*

17. UTRISQUE RELIGIONIS MAGISTRATUS severè & rigorosè prohibeat, ne quisquam publice privatimve concionando, docendo, disputando, scribendo, consulendo Transactionem Passaviensem, Pacem religiosam vel hanc imprimis sive declarationem, sive transactionem uspiam impugnet, dubiam faciat, aut assertiones contrarias inde deducere conetur. Quicquid etiam contrarii hæstentis vel editum vel promulgatum publicatumve fuerat, irritum esto; sed si dubii quid, hinc aut aliunde incidat, aut ex causis pacem religiosam aut hanc transactionem tangentibus resultet, de eo in Comitibus vel aliis Imperii Conventibus inter utriusque religionis proceres non nisi amicabili ratione transigatur.

XVIII.

§. 51.

De Conventibus & numero Deputatorum Imperii.

18. IN CONVENTIBUS DEPUTATORUM Imperii ordinariis numerus ex utriusque religionis proceribus æquetur, de personis autem vel Statibus Imperii adiungendis in Comitibus proximis statuatur. In horum conventibus, itemque Comitibus universalibus, sive ex uno, sive duobus aut tribus Imperii Collegiis quacunque occasione aut ad quacunque negotia deputandi veniant, æquetur deputatorum numerus ex utriusque religionis proceribus. Ubi extraordinariis Commissionibus negotia in Imperio expedienda occurrunt, si res inter Augustanæ Confessionis Status versatur, soli eidem religioni addicti deputentur; si inter Catholicos, soli Catholici, si inter Catholicos & Augustanæ Confessionis status utriusque religionis pari numero Commissarii denominentur & ordinentur. Placuit etiam, ut Commissarii quidem res à se gestas referant, & vota subiungant, instar tamen sententiæ nihil definiant.

De officio & potestate Commissariorum.

19. IN CAUSIS RELIGIONIS omnibusque aliis negotiis, ubi Status tanquam unum corpus considerari nequeunt, ut etiam Catholicis & Augustanæ Confessionis Statibus in duas partes euntibus, sola amicabile composicio lites dirimat, non attenda votorum pluralitate. Quod vero ad pluralitatem votorum in materia collectarum attinet, cum res hæc in præfenti Congressu decidi non potuerit, ad proxima Comitia remissa esto.

XIX.

§. 52.

Pluralitas Votorum in Causis religionis &c. non attendatur.

20. PRÆTEREA CUM ob enatas ex præfenti bello mutationes & alias causas de iudicio Camerae Imperialis, ad alium universis Imperii Statibus commodiorem locum transferendo, & Iudicem, Præsides, Assessoribus & quoscunque Iustitiæ ministros pares numero, utriusque religionis præfentando, sicut etiam de reliquis ad iudicium Camerale spectantibus quædam in medium allata fuerint, sed in præfenti congressu ob negotii gravitatem non tam plenè expediri queant, in proxime indicendis Comitibus de his omnibus agi & conveniri, deliberationesque de reformatione iustitiæ in deputatorum imperii conventu Francofurtensi habitæ, effectum dari, & si quæ in his desiderari videntur, suppleri & emendari debere, conventum est. Ne tamen res hæc prorsus in incerto maneat, placuit præter iudicem & quatuor Præsides, & quidem duos horum ex Augustana Confessione à sola Cæsareâ Maiestate constituendos, numerum Assessorum Camerae ad quinquaginta in universum adaugeri, ita ut Catholici, computatis duobus Assessoribus Imperatoris præfentationi reservatis, viginti sex, Augustanæ Confessionis Status, viginti quatuor Assessoribus præfentare possint & teneantur, atque ex singulis circulis mixtæ religionis non tantum duos Catholicos, sed etiam binos Augustanæ Confessionis addictos assumere & eligere fas sit. Cæteris ad iudicium Camerale pertinentibus, ut dictum est, ad proxima comitia reiectis. AC PROINDE CIRCULI de præfentandis mature in locum demortuorum novis ad Camerale iudicium Assessoribus secundum schema subsequens admoveantur. Catholicis etiam suo tempore de ordine præfentandi convenient, Cæsareaque Maieestas mandabit, ut non solum in isto iudicio Cameraali causæ ecclesiasticæ, ut & politicæ inter Catholicos & Augustanæ Confessionis Status, vel inter hos solos vertentes, vel etiam quando Catholicis contra Catholicos Status litigantibus tertius interveniens Augustanæ Confessionis Status erit, & vicissim quando Augustanæ Confessionis Status contra eiusdem Confessionis Status litigantibus, tertius interveniens erit Catholicus, adlectis ex utraq; religione pari numero Assessoribus discutiantur & iudicentur: Sed idem etiam in iudicio Aulico observetur, huicque fini aliquot Augustanæ Confessionis doctos & rerum Imperii peritos viros, ex iis Imperii Circulis, ubi vel sola Augustana Confessio vel simul etiam Catholica viget religio, adsciscat, eo quidem numero, ut eveniente casu paritas iudicantium ex utraq; religione Assessorum observari possit. Idem etiam quoad paritatem Assessorum observetur, quoties Augustanæ Confessionis Status immediatus à mediato Catholico, vel immediatus Catholicus à mediato Augustanæ Confessionis Statu iudicio convenitur.

XX.

§. 53.

De rebus ad iudicium Camerale spectantibus.

Numerus Assessorum ad 50. augendus.

§. 54.

Quando ex utraque religione Assessoribus pari numero legendi sint, tam in Camera,

quam in iudicio Imp. Aulico.

§. 55.

In iudicio Aulico, quoad processum, servetur Ordinatio Camerae ad

QUOAD PROCESSUM iudicarium, ordinatio Camerae Imperialis etiam in iudicio aulico servabitur per omnia, tum ut nè partes ibidem litigantes omni remedio suspensivo destituantur, loco revisionis in Camera usitata licitum esto, parti gravatæ a sententia in iudicio aulico lata

Loco revisionis, obtineat ibi Supplicatio.

ad Cæsaream Maiestatem supplicare, ut acta iudicialia denuò adhibitis aliis gravitati negotii paribus, neutrique partium addictis, ex utràque religione æquali numero Consiliariis, & qui concipiendæ & ferendæ priori sententiæ non interfuerint, aut certè referentium & correferentium partes non sustinuerint, revideantur, liberumque sit Suxæ Maiestati in causis maioribus & undè tumultus in Imperio timeri possent, insuper etiam quorundam utriusque religionis Electorum & Principum sententias & vota requirere.

§. 56.

Visitatio Consilii Aulici à Moguntino fiat. Quando cause iudiciales ad Comitium remittendæ?

Quæ remissio autem in causis mediatarum cessat.

Iura Austregarum &c. Statibus illibata sunt.

Curia Rottvilensis abolitio ad Comitium remissa.

§. 57.

Schema Presentationis Assessorum Aug. Conf.

VISITATIO CONSILII AULICI fiat ab Electore Moguntino toties quoties opus fuerit, observatis iis, quæ in proximis Comitibus de communi Statuum placito observanda esse videbuntur: Si quæ vero dubia circa interpretationem constitutionum ac recessuum Imperii publicorum occurrunt, aut in diiudicandis causis ecclesiasticis vel politicis inter partes supra expressas vertentibus, ex paritate Assessorum utriusque religionis, postquam in pleno etiam Senatu, pari tamèn semper utrinque iudicantium numero, examinata fuerint, contrariæ oriatur sententiæ, Catholicis quidem in unam, Augustanæ vero Confessionis Assessoribus in aliam abeuntibus, remittuntur ad Comitium Imperii Universalia; sin autem duo pluresve Catholici cum uno aut altero Augustanæ Confessionis Assessore, & vicissim unam, reliqui vero totidem numero, quamvis religione dispares, alteram amplexi fuerint sententiam, indeque contrarietas oriatur, hoc casu iuxta ordinationem Camerae terminabitur, ulteriori remissione ad Comitium cessante: & hæc omnia in causis Statuum comprehensa immediata Imperii nobilitate, sive Actores illi, sive rei, sive intervenientes fuerint, observentur. Si vero inter mediatos vel Actor vel reus, vel tertius interveniens fuerit Augustanæ Confessionis, & paritatem iudicantium ex utriusque religionis Assessoribus postulaverit, adhibeantur pares. Eveniente autem tunc votorum paritate, cesset remissio ad Comitium, & lis iuxta ordinationem Camerae terminetur. Cætera in aulico, non minus quam in Camerae imperialis iudicio privilegium primæ instantiæ, austregarum iura & privilegia de non appellando Statibus Imperii illibata sunt, nec per mandata aut commissiones, aut avocationes, aut quovis alio modo turbantur.

Denique cum etiam de abolendis curia Imperiali Rottvilæ, iudiciis provincialibus Sueviæ, & aliis hinc inde per Imperium hæctenus usitatis mentio iniecta fuerit, resque hæc gravioris visa sit momenti, de his quoque ulterior deliberatio ad proxima Comitium remissa esto.

ASSESSORES AUGUSTANÆ CONFESSIOIS præsententur ab

Electore { Saxonico
Brandenburgico } 6
Palatino

Circulo { Superioris Saxonix - - 4 } i. alternando per hos
Inferioris Saxonix - - 4 } duos Circulos.

Circuli { Franconici Statibus Aug. Conf. is 2 } i. alternando
Suevici - - - - 2 } per hos qua-
Superioris Rhenani - - 2 } tuor circu-
Westphalici - - - - 2 } los.

Et

CÆSAREO-SUEVICUM. ART. V. §. 56-78. ART. VI. VII. XXVII

ET QUAMVIS sub schemate nulla fiat mentio Statuum Imperii Augustanæ Confessionis, qui sub Circulo Bavarico comprehenduntur, nihil tamen ex eo ipsis præiudicetur, sed salva maneant horum iura, privilegia & libertates.

§. 58.
Statuum A. C.
sub Circulo Ba-
var. iura sal-
va sint.

ARTICULUS VI.

CUM ITEM CÆSAREA MAIESTAS ad querelas nomine Civitatis Basiliensis & universæ Helvetiæ coram ipsius Plenipotentariis ad præsentem Congressum Deputatis, propositas super nonnullis processibus & mandatis executivis, à Camera Imperiali contra dictam civitatem aliosque Helvetiorum unitos Cantones eorumque Cives & subditos emanatis requisitâ ordinum Imperii sententia & Consilio singulari decreto, die decimâ quartâ Mensis Maii, anno proxime præterito declaraverit, prædictam Civitatem Basileam ceterosque Helvetiorum Cantones in possessione vel quasi plenæ libertatis & exemptionis ab Imperio esse, ac nullatenus eiusdem Imperii Dicasteriis & iudiciis subiectos, placuit hoc idem publicæ huic pacificationis Conventioni inferere, ratumque & firmum manere, atque idecirco eiusmodi processus una cum arrestis eorum occasione quodocunque decretis prorsus cassos & irritos esse debere.

ART. VI.
De exemptione
Civit. Basile-
nsis & Helve-
tiorum à Iur-
isdictione
Imperii.

ARTICULUS VII.

UNANIMI QUOQUE Cæsareæ Maiestatis omniumque Ordinum Imperii consensu placuit, ut quicquid iuris aut beneficii cum omnes aliæ Constitutiones Imperii, tum pax religionis & publica hæc transactio, in eaque decisio gravaminum cæteris Catholicis, & Augustanæ Confessionis additis Statibus & subditis tribuunt, id etiam iis, qui inter illos Reformati vocantur, competere debeat, salvistamen semper Statuum, qui Protestantes nuncupantur, inter se & cum subditis suis conventis pactis, privilegiis, reversalibus, & dispositionibus aliis, quibus de religione eiusque exercitio, & inde dependentibus cuiusque loci Statibus & subditis huc usque provisum est, salva itidem cuiusque conscientiæ libertate. Quoniam vero controversiæ religionis, quæ inter modo dictos protestantes vertuntur, hætenus non fuerunt compositæ, sed ulteriori compositioni reservatæ sunt, adeoque illi duas partes constituent, ideò de iure reformandi inter utramque ita conventum est, ut si aliquis princeps, vel alius territorii dominus, vel alicuius ecclesiæ patronus posthac ad alterius partis sacra transferit, aut principatum aut ditionem, ubi alterius partis sacra, exercitio publico de præsentem vigent, seu iure successione, seu vigore præsentis Tractatus pacis, aliòvè quocunque titulo nactus fuerit, aut recuperarit, ipsi quidem Concionatores aulicos suæ Confessionis citra subditorum onus aut præiudicium secum, atque in Residentiâ sua habere liceat, at fas ei non sit vel publicum Religionis exercitium, leges aut Constitutiones ecclesiasticas hætenus ibi receptas immutare, vel templa, scholas, hospitalia, aut eò pertinentes redditus, pensiones, stipendia, prioribus adimere, suorumque sacrorum hominibus applicare, vel iuris territorialis, episcopalis, patronatus, aliòvè quocunque prætextu subditis, ministros alterius Confessionis obtrudere, ullumvè aliud impedimentum aut præiudicium directè vel indirectè alterius sacris asserre. Et ut hæc Conventio eò firmiter ob-

ART. VII.
§. I.
Reformatis æ-
qualia circa
religionem &
reliqua, cum
cæteris Stati-
bus & subdi-
tis, iura tri-
buuntur.
Salvis pactis
Protestanti-
um inter se
& cum subdi-
tis suis.
De iure Reforma-
ntium Prote-
stantium in-
ter se invi-
cem, restri-
cto.

Quid iuris
competat sub-
ditis in casum
mutate religi-
onis domini.

fervetur, liceat hoc mutationis casu ipsis communitatibus præsentare, vel quæ præsentandi ius non habent, nominare idoneas scholarum & ecclesi- arum Ministros à publico loci Consistorio & Ministerio, si eiusdem cum præsentantibus vel nominantibus Communitatibus sunt religionis, vel hoc deficiente eo loco, quem ipsæ Communitates elegerint examinandos & ordinandos, atque à principe vel domino postea sine recufatione confirmandos.

§. 2.
Quid iuris, si
pars Commu-
nitatis domi-
ni religio-
nem noviter
amplectatur?

Clausula sal-
vatoria pro
Principibus
Anhaltinis.

Præter 3. Re-
ligiones, nul-
la alia recipi-
atur.

SI VERO ALIQUA communitas eveniente mutationis casu domini sui religionem amplexa petierit, suo sumptu exercitium, cui princeps vel dominus addictus est, liberum esto sine reliquorum præiudicio ei il- lud indulgere à successoribus non auferendum. At consistoriales sacro- rum visitatores, Professores scholarum & Academiarum, Theologiæ & Philosophiæ, non nisi eidem religioni addicti sint, quæ hoc tempore quo- libet in loco publice recepta est. Sicut autem supradicta omnia de mu- tationibus futuris intelligenda sunt, ita iuribus Principum Anhaltino- rum & similibus, quæ ipsis competunt, nullum adferant præiudi- cium.

Sed præter religiones supra nominatas, nulla alia in sacro imperio Romano recipiatur vel toleretur.

ART. VIII.

ARTICULUS VIII.

§. 1.
Quoad statum
Politici-
cum, Status
Imp. in pos-
sessione iurium
suerum con-
firmantur.

§. 2.
De iure Suffra-
gii Statuum
Imp. in Co-
mitiis, circa
negotia publi-
ca.

De iure Fœde-
rum Statuum
Imp.

§. 3.
De Comitibus
Imperii ha-
bendis, & de
proximorum
Comitiarum
electio.

UT AUTEM provisum sit, ne post hæc in statu politico controversiæ suboriantur, omnes & singuli Electores, Principes & Status Imperii Ro- mani in antiquis suis iuribus, prærogativis, libertate, privilegiis, libe- ro iuris territorialis tam in ecclesiasticis quam politicis exercitio, ditioni- bus, regalibus, horumque omnium possessione, vigore huius transacti- onis, ita stabiliti firmiterque sunt, ut à nullo unquam sub quocunque prætextu, de facto turbari possint vel debeant.

GAUDEANT sine contradictione iure suffragii in omnibus delibe- rationibus super negotiis Imperii, præsertim ubi leges ferendæ, vel in- terpretandæ, bellum decernendum, tributa indicenda, delectus aut ho- spitationes militum instituendæ, nova munimenta intra statuum ditiones extruenda nomine publico, veteravè firmanda præsidiiis, nec non ubi pax aut fœdera faciendæ, aliavè eiusmodi negotia peragenda fuerint, ni- hil horum aut quicquam simile posthac unquam fiat vel admittatur, nisi de Comitiali libereque omnium Imperii Statuum suffragio & consensu. Cum primis vero ius faciendi inter se & cum exteris fœdera, pro sua cuius- que conservatione ac securitate, singulis Statibus perpetuò liberum esto, ita tamen ne eiusmodi fœdera sint contra Imperatorem & Imperium, pa- cemque eius publicam, vel hanc imprimis transactionem, fiantque sal- vo per omnia iuramento, quo quisque Imperatori & Imperio obstri- ctus est.

HABEANTUR AUTEM COMITIA Imperii intra sex menses à da- to ratificatæ pacis, postea vero quoties id publica utilitas aut necessitas postulaverit. In proximis vero Comitibus emendentur imprimis anterio- rum Conventuum defectus, ac tunc quoque de electione Romanorum Re-

Regum certâ constantique Cæsareâ Capitulatione concipiendâ, de modo & ordine in declarando uno vel altero Statu in bannum Imperii, præter eum, qui alias in constitutionibus Imperii descriptus est, tenendo, redintegrandis circulis, renovandâ matriculâ, reducendis Statibus exemptis, moderatione & remissione Imperii collectarum, reformatione politiæ & iustitiæ, taxæ sportularum in iudicio camerali, ordinariis deputatis ad modum & utilitatem Reipublicæ rite formandis, legitimo munere Directorum in Imperii Collegiis & similibus negotiis, quæ hic expediti nequiverant, ex communi Statuum consensu agatur & statuat.

TAM IN UNIVERSALIBUS VERO, quàm particularibus diæti, liberis Imperii Civitatibus, non minus quam cæteris Statibus Imperii competat votum decisivum, iisque rata & intacta maneant regalia, vectigalia, redditus annui, libertates, privilegia confiscandi, collectandi & inde dependentia, aliaque iura ab Imperatore & Imperio legitime impetrata, vel longo usu ante hos motus obtenta, possessa & exercita, cum omnimoda iurisdictione intra muros & in territorio, cassatis, annullatis, & in futurum prohibitis iis, quæ per repressalias, arresta, viarum occlusiones & alios actus præiudiciales, sive durante bello quocunque prætextu, in contrarium facta & propria autoritate huc usque attentata sunt, sive dehinc, nullo præcedente legitimo iuris & executionis ordine, fieri attentarive poterunt. De cætero omnes laudabiles consuetudines & sacri Romani Imperii constitutiones & leges fundamentales imposterum religiose serventur, sublatis omnibus, quæ bellicorum temporum iniuria irreperant, confusionibus.

§. 4.
De voto Com-
tiali decisivo
Liberarum
Imp. Civita-
tum, carua-
demque Lu-
ribus.

De religiose
servandis Im-
perii legibus,
monitum.

DE INDAGANDA aliqua ratione & modo æquitati conveniente, qui persecutiones actionum contra debitores, ob bellicas calamitates fortunis lapsos, aut nimio usurarum cursu aggravatos moderate terminari, indeque nascituris maioribus incommodis, etiam tranquillitati publicæ noxiis obviam iri possit, Cæsarea Maiestas curabit exquiri tam iudicii aulici, quam Cameralis vota & consilia, quæ in futuris Comitibus proponi & in constitutionem certam redigi possint, intereâ tamen temporis in huiusmodi causis ad iudicia cum summa Imperii tum singularia Statuum delatis circumstantiæ à partibus allegatæ bene ponderentur, ac nemo executionibus immoderatis prægravetur; sed hæc omnia Holsatiæ constitutione salva & illæsa.

§. 5.
Quatenus
contra debito-
res bello la-
psos proce-
dendum sit.

Limitatio in-
tuitu Holsatiæ.

ARTICULUS VIII.

ART. VIII.

ET QUIA PUBLICE INTEREST, ut facta pace Commercia vicissim reflorescant, ideo conventum est, ut quæ eorum præiudicio & contra utilitatem publicam hinc inde per Imperium belli occasione noviter propriâ autoritate contra iura, privilegia, & sine consensu Imperatoris atque Electorum Imperii invecita sunt, vectigalia & telonia, ut & abusus Bullæ Brabantinæ, indeque natæ repressaliæ & arresta, cum inductis peregrinis certificationibus, exactionibus, detentionibus, itemque immoderata postarum, omniaque alia inusitata onera & impedimenta, quibus commerciorum & navigationis usus deterior redditus est, penitus tollantur, & provinciis, portibus, fluminibus quibuscunque sua pristina securi-

§. 1.
De Commer-
ciis in pristi-
nam liberta-
tem restituen-
dis.

H

curi-

curitas, iurisdictio & usus, prout ante hos motus bellicos à pluribus retro annis fuit, restituantur & inviolabiliter conserventur.

§. 2.
De teloniis legitimis, in primis Oldenburgensi, conservandis.

Amnestia intuitu Commerciorum indulgetur.

TERRITORIUM, quæ flumina alluunt, & aliorum quorumcunque iuribus ac privilegiis, ut & teloniis ab Imperatore de consensu Electorum cum aliis tum etiam Comiti Oldenburgensi in Wisurgi concessis, aut usu diuturno introductis, in pleno suo vigore manentibus & executioni mandandis, tum ut plena sit commerciorum libertas & transitus ubique locorum terræ marique tutus, adeoque ea omnibus & singulis utriusque partis fœderatorum Vasallis, subditis, clientibus & incolis, eundi, negotiandi, redeundique potestas data sit, virtuteque præsentium concessa intelligatur, quæ unicuique ante Germaniæ motus passim competeat, quos etiam Magistratus utrinque, contra iniustas oppressiones & violentias instar propriorum subditorum defendere ac protegere teneantur; hæc conventionem, ut & iure legeque cuiusque loci per omnia salvis.

ART. X.

ARTICVLVS X.

§. 1.
De satisfactioe Suecicæ.

PORRO QUONIAM Serenissima Regina Sueciæ postulaverat, ut sibi pro locorum hoc bello occupatorum restitutione satisfieret, paciæ publicæ in Imperio restaurandæ condignè prospiceretur, idcò Casarea Maiestas de consensu Electorum, Principum & Statuum Imperii, cum primis interessatorum, vigoreque præsentis transactionis concedit eidem Serenissimæ Reginæ & futuris eius hæredibus ac successoribus Regibus Regnoque Sueciæ sequentes ditiones pleno iure in perpetuum & immediatum Imperii feudum.

§. 2.
Cessio Pomeraniæ Citerioris & Rugiæ Insulæ.

PRIMO TOTAM POMERANIAM citeriorem, vulgò Vor-Pommern dictam, una cum insulâ Rugiâ, iis finibus contentas, quibus sub ultimis Pomeraniæ Ducibus descriptæ fuerant. Ad hæc è Pomerania ulteriori Stettinum, Gartz, Dam, Golnaw & Insulam Wollin, unâ cum interlabente Oderâ & Mari, vulgò das frische Haff vocato, suisque tribus ostiis Peine, Schweine & Diemenau, atque adiacente utrinque terrâ ab initio territorii regii usque in mare Balticum eâ latitudine littoris orientalis, de qua inter Regios & Electorales Commissarios circa exactiorem limitum & cæterorum minorum definitionem amicabiliter convenietur.

§. 3.
In feudum Imperii hereditarium.

HUNC DUCATUM POMERANIÆ, Rugiæque Principatum una cum ditionibus locisque annexis, omnibusque & singulis ad ea pertinentibus territoriis, præfecturis, urbibus, castellis, oppidis, vicis, pagis, hominibus, feudis, fluminibus, insulis, lacubus, littoribus, portubus, stationibus, antiquis vectigalibus & redditibus, & quibuscunque aliis ecclesiasticis & secularibus bonis, nec non titulis, dignitatibus, præeminentiis, immunitatibus & prærogativis, ceterisque omnibus ac singulis ecclesiasticis & secularibus iuribus ac privilegiis, quibus antecessores Pomeraniæ Duces ea habuerant, incoluerant & rexerant, Regia Maiestas Regnumque Sueciæ ab hoc die in perpetuum pro hereditario feudo habeat, possideat, iisque liberè utatur & inviolabiliter fruatur.

Quic-

QUICQUID ETIAM IURIS in collatione Prælatorum & Præbendarum Capituli Caminensis antehac habuerunt Duces Pomeraniæ Citerioris, habeat impofterum Regia Maiestas Regnumque Sueciæ perpetuo, cum potestate eas extinguendi, reditusque mensæ Ducali, post moderatorum Canonicorum & Capitularium decessum applicandi. Quicquid autem ulterioris Pomeraniæ Ducibus competierat, competat Domino Electori Brandenburgico, unâ cum integro Episcopatu Caminensi, eiusque territoriis, iuribus & dignitatibus, prout infra pluribus explicatur. Titulis & insigniis Pomeraniæ tam Regia Domus, quam Brandenburgica promiscuè utantur, more inter priores Pomeraniæ Duces usitato: Regia quidem perpetuò, Brandenburgica vero quàm diu ullus è linea masculina superfuerit, absque tamen Rugiæ Principatu, omni- que alia præensione ullius iuris in loca Regno Sueciæ cessa. Deficiente vero linea masculina Domus Brandenburgicæ omnes præter Sueciam alii titulis & insigniis Pomeranicis abstinebunt. Atque tunc quoque ulterior Pomerania tota cum citeriori Pomerania, totoque Episcopatu & integro Capitulo Caminensi, adeoque omnibus antecessorum iuribus & expectantiis consolidata ad solos Reges Regnumque Sueciæ perpetuò pertinebunt, spe interim successione & investiturâ simultaneâ gavifuros, ita ut etiam ordinibus subditisque dictorum locorum pro homagii præstatione solito more caveant.

§. 4.
Quid iuris in Episcopatum Caminensem competat Sueco & Brandenburgico.

Extincta linea masculina Brandenburgicæ pertineat ad Suecum Pomeraniæ & Ep. Caminensem.

DOMINUS ELECTOR BRANDENBURGICUS, cæterique omnes interessati exsolvunt ordines, officiales, & subditos singulorum supradictorum locorum vinculis & sacramentis, quibus hucusque sibi suisque domibus obstricti fuerant, eosque ad homagium & obsequia Regiæ Maiestati Regnoque Sueciæ more solito præstandum remittunt; atque ita Sueciam in plenâ iustâque eorum possessione constituunt, renunciantes omnibus in ea præensionibus, ex nunc in perpetuum; idque pro se suisque posteris peculiari diplomate hic confirmabunt.

§. 5.
Renunciatio Brandenburgici Electoris in ditiones cessas.

SECUNDO, IMPERATOR de consensu totius Imperii concedit etiam Serenissimæ Regiæ eiusque hæredibus ac successoribus Regibus Regnoque Sueciæ in perpetuum & immediatum Imperii feudum Civitatem Portumque Wismariensem, una cum fortalitio Wallfisch & præfecturis Poël (exceptis pagis Seedorff, Weitendorff, Brandenhäusen & Wangern, ad hospitale S. Spiritus in urbe Lubeca pertinentibus,) & Neuencloster, omnibus iuribus & appertinentiis, quibus ea Duces Megapolitani hucusque habuerant: ita ut dicta loca totusque portus cum terris utriusque lateris ab urbe in mare Balthicum liberæ dispositioni Sæ Maiestatis subfit; possitque ea munimentis & præfidiis, pro libitu & exigentia circumstantiarum, suis tamen propriis sumptibus, firmare, ibique semper pro suis navibus classeeque tutum securumque receptum ac stationem habere, iisque de cætero uti fruique eo iure, quod ipsi in cætera sua Imperialia feuda competit: ita tamen ut Civitati Wismariensi privilegia sua sint salva, eiusque commercia protectione favoreque Regio omni meliori modo promoveantur.

§. 6.
Wismaria in feudum perpetuum Sueciæ cessa.

TERTIO, IMPERATOR de consensu totius Imperii concedit etiam vigore præsentis Transactionis Serenissimæ Regiæ, eiusque hæredibus ac successoribus Regibus, Regnoque Sueciæ Archiepiscopatum Bremensem & Episcopatum Verdensensem, cum oppido & præfectura Wilshufen,

§. 7.
Itemque Archiebi- & Episcopatus Bremensis & Verdensis.

omnique iure, quod ultimis Archiepiscopis Bremensibus competierat in Capitulum & Diœcesin Hamburgensem (salvis tamen Domui Holfaticæ, ut & Civitati Capituloque Hamburgensi suis respective Iuribus, Privilegiis, libertate, pactis & possessione statuque præsentis per omnia, ita ut quatuordecim illi pagi in præfecturis Holfaticis Tritoviensi & Reinbeccensi, pro moderno annuo Canone, Domino Friderico Duci Holfatiæ Gottorpiensi & illius posteris in perpetuum maneat) cum omnibus & singulis ad eos pertinentibus, ubicunque sita sunt, ecclesiasticis & secularibus bonis & iuribus, quocunque nomine vocatis, terrâ marique, in perpetuum & immediatum Imperii feudum; sub solitis quidem Insigniis, sed titulo Ducatus; cessante Capitulorum caterorumque Collegiorum Ecclesiasticorum eligendi & postulandi, omnique alio iure, administratione & gubernatione terrarum ad hos Ducatus pertinentium.

Sub titulo
Ducatus.

§. 8.
De Civitate
Bremensi iuribus.

CIVITATI VERO BREMENSI eiusque territorio & subditis præfens suus status, libertas, iura & privilegia in ecclesiasticis & politicis sine impetitione relinquuntur; si quæ autem ipsi cum Episcopatu seu Ducatu aut Capitulis sint, aut imposterum enascantur controversiæ, eæ vel componantur amicabiliter, vel iure terminentur, salvâ interim cuique parti suâ, quam obtinet, possessione.

§. 9.
De Voto Comitiali Sueci.

QUARTO, RATIONE SUPRADICTARUM omnium ditionum, feudorumque Imperator cum Imperio cooptat Serenissimam Reginam Regniq; Sueciæ successores in immediatum Imperii Statum, ita ut ad Imperii Comitata inter alios Imperii Status Regina quoque Regesque Sueciæ sub titulo Ducis Bremensis, Verdensis & Pomeraniæ, ut & Rugiæ Principis, Dominique Wismariæ, citari debeant, assignatâ eis sessione in conventibus Imperialibus in Collegio Principum scanno seculari, loco quinto; voto quidem Bremensi hoc ipso loco & ordine, Verdensi vero & Pomerano ordine antiquitus prioribus possessoribus competenti, explicando: IN CIRCULO AUTEM superioris Saxonie proximè ante Duces Pomeraniæ ulterioris: In Circulis Westphaliæ & inferioris Saxonie, loco moreque receptis, ita ut inter Magdeburgensem & Bremensem, Circuli inferioris Saxonie directorium alternetur; salvo tamen Ducum Brunsvicensium & Lüneburgensium Condirectorii iure.

§. 11.
De voto communicativo in Conventibus Deputatorum Imperii.

AD CONVENTUS AUTEM Deputatorum Imperii, tam Regia Maiestas, quam Dominus Elector suos pro more solito mittant: cum autem utrique Pomeraniæ unum tantum votum in iis competat, à Regia Maiestate, communicato prius consilio cum dicto Electore, id semper feratur.

§. 12.
Privilegium de non appellando, & supremum Tribunal constituetur.

DEINDE CONCEDIT eis in omnibus & singulis dictis feudis privilegium de non appellando, sed hoc ita, ut summum aliquod Tribunal seu appellationis instantiam, commodo in Germania loco, constituent, eique idoneas præficiant personas, quæ unicuique ius & iusticiam, secundum Imperii Constitutiones & cuiusque loci statuta, absque ulteriori provocatione, causarumve avocatione, administrent.

Itemque Electionis fori.

E contra vero si contigerit, ipsos tanquam Duces Bremenses, Verdenses aut Pomeraniæ, vel etiam ut Principes Rugiæ, aut Dominos Wismariæ

maria ex causa dictas ditiones concernente, ab aliquo legitimè conve-
niri, Cæsarea Maiestas liberum eis relinquit, ut pro sua commoditate fo-
rum eligant, vel in Aula Cæsarea vel Camera Imperiali, ubi actionem
intentatam excipere velint. Teneantur tamen intra tres menses à die de-
nunciatae litis sese declarare, coram quo iudicio sese sistere velint. §. 13. et erigendi
Academiam. PRÆ-
TEREA CONCEDIT eidem Regiæ Maiestati Sueciæ ius erigendi Acade-
miam vel Universitatem, ubi quandoque ei commodum visum fuerit.
Ad hæc concedit eidem moderna vestigalia (vulgò Licenten vocata) ad
litora portusque Pomeraniæ & Megapoleos, iure perpetuo, sed ad
eam taxæ moderationem reducenda, ne commercia in iis locis inter-
cidant.

EXSOLVIT DENIQUE status, Magistratus, officiales & subditos
dictarum respectivè ditionum feudorumque omnibus vinculis & sacra-
mentis, quibus prioribus dominis & possessoribus aut prætendentibus
hucusque obstricti fuerant, eosque ad subiectionem, obedientiam & fi-
delitatem Regiæ Maiestati Regnoque Sueciæ, ceu ab hoc die hæredita-
rio suo domino præstandum remittit, obligatque, atque ita Sueciam
in plenâ iustaque eorum possessione constituit, verbo Imperiali promit-
tens, se, non solum modernæ Regiæ, sed & omnibus futuris Regibus
Regnoque Sueciæ, ratione dictarum ditionum, bonorum, iuriumque con-
cessorum securitatem præstiturum, eosque sicut ceteros Imperii Status
in eorum possessione quietæ contra quemcunque inviolabiliter conservaturum
& manutenturum: Atque hæc omnia peculiaribus investiturarum
literis omni meliori modo confirmaturum. §. 14. Guarantia
Imperii de di-
tionibus Sue-
co celsis.

VICISSIM SERENISSIMA REGINA & futuri Reges Regnum-
que Sueciæ dicta feuda omnia & singula à Cæsarea Maiestate & Impe-
rio recognoscant; eoque nomine, quoties casus evenerit, investitura-
rum renovationes decenter petant, iuramentum fidelitatis eique annexa,
sicut antecessores, similesque Imperii vasalli, præstando. §. 15. Reciproca ob-
ligatio Sueci.

DE CÆTERO ORDINIBUS & subditis dictarum ditionum loco-
rumque, nominatim Stralsundensibus, competentem eorum liberta-
tem, bona, iura & privilegia, communia & peculiaria legitimè acquisita,
vel longo usu obtenta, cum libero Evangelicæ Religionis exercitio, iuxta
invariata Augustanam Confessionem perpetim fruendo, circa homa-
gii renovationem & præstationem more solito confirmabunt. Inter-
que eos Civitatibus Anseaticis, eam navigationis & commerciorum li-
bertatem tam in exteris regnis, rebuspublicis, & provinciis, quàm
in Imperio integram conservabunt, quam ibi ad præsens usque bellum
habuerunt. §. 16. Clausula pro
Stralsunden-
sibus.
pro Civitati-
bus item An-
seaticis.

ARTICULUS XI.

ART. XI.

PRO EQUIVALENTE AUTEM recompensatione Electori Bran-
denburgico, Domino Friderico Wilhelmo, quod ad promovendam pacem
universalem iuribus suis in Pomeraniam citeriorem & Rugiam, unâ cum
ditionibus locisque suprâ annexis cesserit, præstanda, eidem eiusdem-
que posteris & successoribus hæredibus atque agnatis masculis, cum pri-
mis

mis Dominis Marchionibus Christiano Wilhelmo, olim administratori Archiepiscopatus Magdeburgensis, item Christiano Culmbacensi, & Alberto Onolzbacensi, eorundemque successoribus & hæredibus masculis, statim ac pax cum utroque Regno & Statibus Imperii composita & ratificata fuerit, à Sacra Cæsarea Maiestate de consensu Statuum Imperii & præcipue interessatorum tradatur Episcopatus Halberstadiensis, cum omnibus iuribus, privilegiis, regalibus, territoriis & bonis secularibus & ecclesiasticis, quocunque nomine vocatis, nullo excepto in perpetuum & immediatum feudum. Constituatur item Dominus Elector statim in possessione eiusdem quietâ & reali, eoque nomine sessionem & votum in Comitibus Imperii & Circulo inferioris Saxonix habeat. Religionem autem & bona ecclesiastica in eo statu relinquat, quemadmodum per Dominum Archi-Ducem Leopoldum Wilhelmum inita cum capitulo Cathedrali pactione, ordinata fuerant: ita tamen ut nihilominus Episcopatus domino Electori totique suæ Domui & agnatis masculis supra nominatis cum eorum successoribus & hæredibus masculis, ordine, quo sibi invicem succedent, hæreditarius maneat, atque Capitulo nulum ius in eligendo & postulando, vel etiam regimine episcopatus, & iis, quæ eo pertinent, reliquum sit, sed modo dictus Dominus Elector, & iuxta ordinem successorum reliqui supra nominati eâ potestate in hoc Episcopatu utantur, qua reliqui Principes Imperii in suis territoriis utuntur. Liceatque quartam partem Canoniatuum (excepta Præpositura in hanc computationem non numeranda) decedentibus successu temporis modernis eorum possessoribus Augustanæ Confessioni addictis, extinguere, eorumque redditus mensæ Episcopali incorporare. Quod si tot Canonici Augustanæ Confessionis non sint, qui quartam partem totius corporis Canoniorum, dempto Præposito, conficiant, numerus suppletur ex Catholicorum decedentium beneficiis.

§. 2.
Quatenus Comitatus Honsteinensis eò pertineat.

CUM ETIAM COMITATUS HONSTEINENSIS pro ea parte, qua feudum est Episcopatus Halberstadiensis, consistens in duabus Dynastiis sive Præfecturis, Lohra & Klettenberg, & quibusdam oppidis, unâ cum eò pertinentibus bonis & iuribus, post ultimò defunctum Comitem huius familiæ eidem Episcopatu applicatus, atque à Domino Archi-Duce Leopoldo Guiljelmo tanquam Episcopo Halberstadiensis hæctenus possessus fuerit, hunc eundem Comitatum porrò quoque penes istum Episcopatum irrevocabiliter permanere placuit, adeò ut Domino Electori tanquam hæreditario possessori iam dicti Episcopatus Halberstadiensis de memorato Comitatu disponendi libera facultas esse debeat, non obstante nec vigorem habente ulla contradictione, quæ a quoquam in contrarium moveri possit. TENEATUR ITEM dominus Elector Comitem à Tettensbach in possessione Comitatus Rheinstain conservare, eidemque investituram à Domino Archi-Duce de consensu Capituli concessam renovare.

§. 3.
Comitis à Tettensbach investitura.

§. 4.
Cessio Episcop. Mindensis Domui Brandenburgicæ facta.

EIDEM DOMINO ELECTORI pro se & successoribus suis supra scriptis tradatur Episcopatus Mindanus, cum omnibus iuribus & appertinentiis, pari ratione, ut ante memoratus Episcopatus Halberstadiensis in feudum perpetuum à Sacra Cæsarea Maiestate de consensu Statuum Imperii, statimque post conclusam & ratificatam hanc pacificationem, Dominus Elector pro se & successoribus suis in possessione eiusdem quiete

quieta & reali constituatur, eoque nomine sessionem & votum in Comitibus Imperii universalibus & singularibus, ut & circuli Westphalici ob-
 rineat, Salvis iuri-
 bus civitatis
 Mindensis. salvis tamen civitati Mindensi suis Regaliis & iuribus in sacris
 & prophanis, cum mero & mixto imperio in criminalibus & civilibus,
 præsertim iure districtus eiusque iurisdictionis exercitio concessio, & pro
 nunc apprehenso, aliisque usibus, immunitatibus & privilegiis circa pri-
 stina iura ipsis legitime competentibus; ita tamen ut pagi & villæ do-
 musque ad Principem, capitulum, totumque clerum & equestrem or-
 dinem pertinentes & respectivè in districtu & intrâ mœnia Civitatis
 sitæ, omninò excipiantur, & de cætero ius Principis & capituli inviola-
 tum maneat.

§. 5.
 DICTO DOMINO ELECTORI & successoribus suis Episcopatus
 quoque Caminensis in feudum perpetuum ab Imperatore & Imperio con-
 cedatur, eodem planè iure & modo, ut supra de Episcopatu Halber-
 stadiensi & Mindano dispositum est, sed cum hoc tamen discrimine, ut
 in Episcopatu Caminensi integrum sit Domino Electori Canonicatus,
 post decessum præsentium Canonicorum extinguere, atque sic successu
 temporis totum Episcopatum ulteriori Pomeraniæ adiungere seu incor-
 porare.

§. 6.
 SIMILITER CONCEDATUR Domino Electori expectantia in Ar-
 chiefiscopatum Magdeburgensem, ita quidem ut quandocunque eun-
 dem morte aut successione in Electoratu vel quâcunque alia successione
 præsentis Administratoris Domini Augusti, Ducis Saxoniz, vacare conti-
 gerit, totus iste Archiepiscopatus cum omnibus eo pertinentibus terri-
 toriis, regalibus & iuribus prout supra de Episcopatu Halberstadiensi
 dispositum est, Domino Electori suisque posteris & successoribus, hæredi-
 bus & agnatis masculis, non obstante ulla electione aut postulatione inter-
 ea temporis sive clam sive palam facta, tradatur & conferatur in feudum
 perpetuum, sitque eidem vel iisdem ius autoritate propria vacantem ap-
 prehendi possessionem. INTEREA AUTEM teneatur Capitulum
 unâ cum Ordinibus & subditis dicti Archi-Episcopatus statim conclusa
 pace prædicto domino Electori & toti Domui Electorali, pro se atque
 omnibus in ea successoribus & hæredibus atque agnatis masculis, se sacra-
 mento fidelitatis & subiectionis in eventum obstringere.

§. 8.
 CIVITATI VERO MAGDEBURGENSI pristina sua libertas & pri-
 vilegium Ottonis primi die septimo Iunii, Anno noningentesimo quadrage-
 simo, quod etiam si temporum iniuria deperditum, ad preces eiusdem hu-
 militer porrigendas a Cæsarea Maiestate renovabitur, tum etiam pri-
 vilegium muniendi & fortificandi ab Imperatore Ferdinando secundo con-
 cessum, quod cum omnimoda iurisdictione & proprietate ad quadran-
 tem milliaris germanici extendatur; sicut & reliqua illius Privilegia &
 iura in ecclesiasticis & politicis salva & inviolata maneant, cum inser-
 tâ clausulâ, quod in præiudicium civitatis reâdicari non debeant sub-
 urbia.

§. 9.
 CÆTERUM QUOD AD QUATUOR Dynastias seu Præfecturas Quer-
 furth, Gütterbock, Damb & Borsf attinet, cum illæ iam olim Domino Electori
 Sa-

genes Ele-
ctori Saxoni-
æ cessæ.

Saxoniam traditam sint, in eiusdem quoque ditione permaneant in perpetuum, cum hac tamen reservatione, ut quæ hactenus ratione earundem ad collectas Imperii & Circuli contributa fuit quota, a dicto Domino Electore Saxoniam impostero exsolvatur, eaque Archi-Episcopatu dematur, & huius rei ratione expressa fiat provisio in Matricula Imperii & Circuli.

Æquivalens
Brandenburgicum.

Ut autem inde causata imminutio reddituum Cameralium & ad mensam Archi-Episcopalem pertinentium aliquatenus resarciatur, iam dicto Electori Brandenburgico & successoribus suis, non solum statim post conclusam Pacem Præfectura Eglen, quæ alias ad Capitulum spectabat, pleno iure possidenda & fruenda tradatur, cassatò processu a Comitibus de Barby aliquot ab hinc annis desuper motò; sed etiam facultas sit obtenta Archi-Episcopatus possessione quartam partem Canonicatum Cathedralium illis decedentibus extinguendi, eorumque redditus Cameræ Archi-Episcopali applicandi.

§. 10.
De debitis
Administrato-
ris Magdeb.

QUÆ VERO DEBITA a præsentè Domino Administrato, Augusto Duce Saxoniam hactenus contracta sunt, ex redditibus Archi-Episcopatibus, existente modis supradictis, casu vacantiam & devolutionis dicti Archi-Episcopatus ad Dominum Electorem Brandenburgicum & successores suos, neutiquam dissolvantur, neque integrum sit, dicto Domino Administratori posthac novis debitis, oppignorationibus & alienationibus sæpè dictum Archi-Episcopatum in præiudicium Domini Electoris eiusque successorum, hæredum & agnatorum masculorum quoquo modo onerare.

§. 11.
Quomodo in
provinciis
Brandenburgico
cessis
prospectum
fuerit subdi-
torum urbibus
ac religioni.

IN HIS VERO Domini Electoris Archi- & Episcopatibus de cætero salva maneant ordinibus & subditis competentia eorum iura & privilegia, cum primis invariata Augustana Confessionis exercitium, quale nunc ibi viget, nec minus locum habeant ea, quæ in puncto gravaminum inter utriusque religionis status & ordines Imperii transacta & conventa sunt, quatenus scilicet non adversantur illi dispositioni, quæ supra in articulo quinto de Gravaminibus, §. 8. continetur, incipiente: *Qui Archi-Episcopatus, Episcopatus & alia foundationes atque bona Ecclesiastica, &c. & finiente: subiecta manent.* &c. utpote quem æquè hic valere debere, ac si verbotenus insertus esset, & supra dictos Archi-Episcopatum & Episcopatus hæreditario & immutabili iure apud Dominum Electorem atque Domum Brandenburgicam, omnesque in ea successores, hæredes & agnatos in perpetuum planè, ut de reliquis terris ipsorum hæreditariis iuris est, permanere oportet.

Tituli ditionum
toti Domini
communes
sunt.

Ratione tituli autem conventum est, ut iam dictus Dominus Elector cum tota Domo Brandenburgica & in ea omnes & singuli Marchiones Brandenburgici, Duces Magdeburgenses & Principes Halberstadienses & Mindenses appellentur & scribantur.

§. 12.
Restituenda
Electori
Brandenburgico
Regina Suecicæ,
Pomerania
Ulterior
& Colbergæ.

REGIA QUOQUE MAIESTAS Suecicæ restituat Domino Electori pro se & successoribus suis hæredibus atque agnatis masculis, primò reliquam Pomeraniam ulteriorem cum omnibus appertinentiis, bonis & iuribus secularibus & Ecclesiasticis pleno iure, tam quoad Dominium utile, quam directum, deinde Colbergam cum toto Episcopatu Caminensi, omnique iure, quod ulterioris Pomeraniæ Duces hucusque habuerunt in col-

collatione Prælatorum & Præbendarum Capituli Caminenfis, ita tamen ut falva maneant iura Regiæ Maieltati Sueciæ fupra conceffa atque ordinibus & fubditis in reftitutis partibus ulterioris Pomeraniæ Epifcopatuque Caminenfi competentem eorum libertatem, bona, iura & privilegia, fecundum tenorem literarum reverfalium (quibus etiam ordines & fubditi dicti Epifcopatus gaudere debent, ac fi iis directè datæ eflent) cum libero Auguftanæ Confeflionis exercitio, iuxta invariata Auguftanam Confeflionem, absque ullâ perturbatione perpetim fruendo, circa homagii renovationem & præftationem omni meliori modo confirmet & conferret. TERTIO OMNIA LOCA, quæ præfidiis Suevicis infefla tenentur per Marchiam Brandenburgicam. QUARTO OMNES Commendas & bona ad ordinem Equeltrem Divi Iohannis fpectantia, quæ extra territoria Regiæ Maieltati Regnoque Sueciæ ceffa continentur, una cum actis & regeltis ceterisque literariis documentis originalibus, hæc loca iuraque reftituenda concernentibus, communibus verò & utramque nempe tam citeriorem quam ulteriorem Pomeraniam afficientibus in authentica & probante formâ, quæ in Archivo & Cartophylaciis Aufte Stetinenfis, vel alibi intra vel extra Pomeraniam reperiuntur.

ARTICULUS XII.

PRO EO VERÒ, quod Duci Megapolitano Suerinenfi, Domino Adolpho Friderico, in alienatione Civitatis Portasque Wismarienfis decedit, competant ipfi eiusque hæredibus mafculis, Epifcopatus Suerinenfis & Ratzeburgenfis iure perpetui & immediati feudi (falvo tamen Dominus Saxonico-Lawenburgicæ, aliorumque vicinorum, ut & dictæ Dicecefes hinc inde competenti iure) cum omnibus iuribus, documentis literariis, Archivo, rationariis, aliisque pertinentiis, & poteltate extinguendi Canonicatus utrobique poft præfenti tempore residentium Canonicorum decefsum, omnesque redditus mentæ Ducali applicandi, eoque nomine habeat feffionem in conventibus Imperii & circuli Saxonie inferioris, cum duplici Principis titulo & voto. Efti verò eiusdem ex fratre nepos, Dominus Guftavus Adolphus Dux Megapolitano-Gultrovienfis antehac defignatus fuerat Administrator Ratzeburgenfis, quia tamen ipfi non minus, quam patruo beneficium reftitutionis in fuos Ducatus obrigerat, æquum vifum eft, ut patruo cedenti Wismariam, ipfe viciffim hunc cedat Epifcopatum. Conferentur autem dicto Duci Guftavo Adolpho, eò nomine compensationis ergo, duo Canonicatum, iuxta modernam compositionem Gravaminum ad Auguftanæ Confeflionem addictos pertinentium, beneficia, unum in ecclefia cathedrali Magdeburgenfi, alterum in Halberftadienfi, primum vacatura. QUOD DEINDE ad prætenfos duos Canonicatus in ecclefia Cathedrali Argentinenfi attinet, fi quid eò nomine Statibus Auguftanæ Confeflionis, iuxta præfentem transactionem competit, familiæ Ducum Mecklenburgenfium ex huiusmodi proventibus duorum Canonicatum portiones concedantur, absque tamen præiudicio Catholicorum. Quod fi vero contigerit lineam mafculinam Suerinenfem deficere, fupertite Gultrovianâ, tum hæc iterum ipfi fuccedat. PRO MAIORI VERÒ dictæ Domus Mecklenburgenfis fatisfactioe cedant ipfi Commendæ ordinis equeftris Divi Iohannis Hierofolymitani Miraw & Nemeraw, in ifto Ducatu fitæ, vigore difpofitionis in Articulo quinto §. 9. fuprà expreffæ in perpetuum, donec de controverfiis religionis in Imperio conventum fuerit, & quidem lineæ Suerinenfi Miraw,

§. 13.
itemque occupata.
§. 14.
Et bona ordinis divi Iohannis

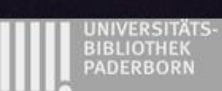
ART. XII.
§. 1.
De æquivalenti Megapolitano.

Ceflio Epifcop. Suerinenfis & Ratzeburgenfis.

Duci Gultroviens duo Canonicatus conceffi.

§. 2.
Familiæ Megapolitanæ ius in 2. Canonicatus Argentini.

§. 3.
Itemque in 2. Commendas Miraw & Nemeraw.

§. 4.
Confirmatio
Vestigalium,
& immunitas
à Tributis Im-
perii ad
200000. thl.

raw, linea vero Gastroviensi commenda Nemeraw, sub hac conditio-
ne, ut dicti ordinis consensum ipsi procurare, eidemque nec non Domi-
no Electori Brandenburgico tanquam eius Patrono, quotiescunque ca-
sus evenerit, hæcenus præstari solita, porro quoque præstare tenean-
tur. CONFIRMABIT ETIAM CÆSAREA MAIESTAS eidem vesti-
galia ad Albim antehac obventa in perpetuum, concessa insuper im-
munitate a tributis Imperii futuro tempore, citra causam satisfactionis
militiæ Suevicæ, indicendis, donec summa ducentorum millium thalero-
rum Imperialium compensata fuerit. Cassetur insuper prætersum debi-
tum Wingersekianum, utpote ex causa belli ortum, processibus etiam
& decretis desuper emanatis penitus annullatis, ita ut neque Duces Me-
gapolitani, neque Civitas Hamburgensis eo nomine in posterum un-
quam conyeniri possint vel debeant.

ART. XIII.

ARTICULUS XIII.

§. 1.
Domui Brun-
svicensi suc-
cessio in Epi-
scopatum Os-
nabrugensem
stabilita.

CUM DOMUS DUCALIS BRUNSVICENSIS & LUNEBURGENSIS
ob pacem publicam melius faciliusque stabiliendam cesserit Coadiutori-
is in Archi-Episcopatus Magdeburgensem & Bremensem, itemque Epi-
scopatus Halberstadiensem & Raczburgensem, obtentis ea conditione,
ut inter alia etiam alternativa iisdem cum Catholicis in Episcopatum Osna-
brugensem addiceretur successio, Cæsarea Maiestas præsentis Sacri Roma-
ni Imperii statui minimè expedire iudicans pacem publicam propterea
impediri diutius, consentit & permittit, ut eiusmodi alternativa succes-
sio in dicto Episcopatu Osnabrugensi deinceps inter Catholicos & Augu-
staniæ Confessionis Episcopos, ex familia tamen Ducum Brunsvicensem
& Lunenburgensem, quamdiu eadem duraverit, postulandos, locum
habere debeat, modis & conditionibus sequentibus:

§. 2.
Comiti a
Walsenburg
200000. thal.
solvantur.

PRIMO, QUONIAM Dominus Gustavus Gustavi, Comes in Wa-
senburg, Regni Suevicæ Senator, omni suo iuri in Episcopatum Osnabru-
gensensem, occasione præsentis belli obtento, renunciat, iuramentumque,
a statibus & subditis eiusdem sibi præstitum, remittit, ideo Dominus E-
piscopus Franciscus Wilhelmus, eiusque successores, sicut & Capitulum
Status & subditi dicti Episcopatus, virtute præsentium obligati sunt ad
solvendum dicto Domino Comiti, eiusvè mandatario, Hamburgi spa-
tio quatuor annorum a die publicatæ Pacis numerandorum, octuaginta
millia thalerorum Imperialium, ita ut singulis annis vicena millia Ham-
burgi ad manus dicti Comitis eiusvè mandatarii exsolvere & numerare
teneantur, executione in non-parentes ex lege communi huius Pacifica-
tionis suas vires obtinente.

§. 3.
Restituatur
Episcopatus
integer.

SECUNDO, RESTITUATUR dictus Episcopatus Osnabrugensis
totus & integer, cum omnibus suis appertinentiis secularibus & Ecclesiasti-
cis, moderno Domino Episcopo Francisco Wilhelmo pleno iure possi-
dendus, prout uniformis perpetuæque Capitulationis leges communi
Principis Francisci Wilhelmi Domusque Brunsvico Lunenburgicæ &
Capitularium Episcopatus Osnabrugensis consensu tam in eundæ sau-
cierint.

§. 4.
Religioni sta-
tus in Epi-

TERTIO, STATUS RELIGIONIS ac cæteris ecclesiastici totius-
que Cleri utriusque Religionis tam in ipsa Urbe Osnabrugensi, quam
in

in reliquis ad hunc Episcopatum pertinentibus ditionibus, oppidis, vil-
lis, pagis omnibusque aliis locis maneat & reducatur in eum, qui fu-
it die primâ Ianuarii anno millesimo sexcentesimo vicesimo quarto, statum,
ita tamen, ut prius fiat singularis quædam determinatio & dispositio de iis,
quæ post annum millesimum sexcentimum vigesimum quartum, quoad
verbi Ministros & divinum cultum mutata deprehendantur, etiam su-
pradictæ capitulationi inferenda, caveatque Dominus Episcopus per li-
teras reversales Statibus & subditis suis homagio (quatenus observan-
tia ab antiquo obtinuit) ab ipsis recepto, iura ac privilegia salva fore, &
quæ præterea futuræ Episcopatus administrationi statuunque & subdi-
torum securitati urimque necessaria videbuntur.

Episcopi Os-
nabrugensi
ad statum an-
ni 1624. red-
actus.

reversales
subditi dan-
di.

QUARTO, DEFUNCTO EODEM Domino Episcopo succedat in E-
piscopatu Osnabrugensi Dominus Ernestus Augustus Dux Brunsvicen-
sis & Luneburgensis, atque aded vi huius Pacis publicæ sit designatus
eiusdem successor, teneaturque Capitulum Cathedralè Osnabrugense,
ut & reliqui Status & subditi statim post decessum aut resignationem mo-
dèrni Episcopi, eundem Dominum Ernestum Augustum in Episcopatum
recipere, ac dicti status & subditi isti fini intra trimestre à conclusâ hæc
pace computandum, ipsi solum ut supra præstare homagium, iu-
xta condiciones in capitulatione perpetua cum Capitulo in eunda positas.
QUOD SI VERÒ Dux Ernestus Augustus post obitum modernè Epi-
scopi non fuerit superstes, teneatur Capitulum aliud ex Domini Ge-
orgii Ducis Brunsvicensis & Luneburgensis posteris in Episcopatum suum
postulare, conditionibus tamen in recepta Capitulatione uniformi in-
itis perpetuo observandis. Eo autem demortuo aut ultro resignante te-
neatur dictum Capitulum vel electione vel postulatione Præsulem Catho-
licum sibi præficere; sin verò hæc in parte vel Canonicorum negligentia
vel discordia intercesserit, locus sit ordinationi iuris Canonici & consue-
tudinè Germaniæ, salvâ tamen capitulatione perpetuâ, ut & hæc trans-
actione, & sic perpetuo admittatur alternativa successio inter Catho-
licos Episcopos ex gremio Capituli electos, vel aliunde postulatos, at-
que Augustanæ Confessioni addictos, sed non alios, quam ex familia
modo nominati Ducis Georgii descendentes, & quidem si plures sint
Principes, è natu minoribus eligatur vel postuletur Episcopus, nullis
vero existentibus natu minoribus, sufficiatur unus ex Principibus
regentibus: Illis autem deficientibus, succedat tandem Ducis Au-
gusti posteritas, alternatione, uti dictum, inter ipsam & Catholicos
perpetuâ.

§. 5.
Episcopo suc-
cedat Dux
Brunsvico-Lu-
neburgicus.

§. 6.
Alternativa
successio per-
petua sit in E-
piscopatu
Osnabrugen-
si.

Lineæ Guel-
pheryanæ
successio sub-
sidiaria.

QUINTO, TENEATUR non solum memoratus Dux Ernestus Au-
gustus, sed etiam omnes & singuli ex familia Ducum Brunsvicentium &
Luneburgensium Augustanæ Confessioni addictorum in hoc Episco-
patu alternatim succedentium statum religionis, cætus Ecclesiastici, to-
tiusque Cleri, tam in ipsa urbe Osnabrugensi, quam in reliquis ad hunc
Episcopatum pertinentibus ditionibus, oppidis, villis, pagis, omnibus-
que aliis locis conservare ac tueri, prout superius articulo tertio & per-
petuâ Capitulatione dispositum est.

§. 7.
Status Ecclē-
sticus in Epi-
scopatu ad
normam Ca-
pitulationis
servandus.

SEXTO, NE ETIAM durante administratione & regimine Episco-
pi Augustanæ Confessioni addicti circa censuram Ecclesiasticorum Ca-
tholicorum, itemque usum & administrationem Sacramentorum ritu

§. 8.
Iura Coloni-
ensis, eeu Mo-
ropolitani.

regente Ev- Romano Ecclesie, ut & cætera, quæ sunt Ordinis, ulla difficultas aut con-
angelico. fusio suboriatur, horum omnium dispositio, quoties alternativa successio
in talem Augustanæ Confessione addictum devenerit, Domino Archi-E-
piscopo Coloniensi, velut Metropolitano reservata, adversus Augustanæ
Confessione vero addictos planè sublata esto. Cætera superioritatis &
regiminis iura in Civilibus & Criminalibus Augustanæ Confessione Epi-
scopo iuxta Capitulationis leges illibata permaneant. Quoties vero Ca-
tholicus Episcopus in Episcopatu Osnabrugensi rerum potitur, nihil o-
mnino in Augustanæ Confessione sacra arroget sibi iuris, aut obtineat.

§. 9. *Walckenried, & Schawen Domui Brunsvicensi cessit.* SEPTIMO, MONASTERIUM seu Prælatura Walckenried, cuius hoc tempore Administrator est Christianus Ludovicus; Dux Brunsvicensis & Luneburgensis, unà cum prædio Schawen, perpetuo feudi iure Ducibus Brunsvicensibus & Luneburgensibus, iidem a Cæsarea Maiestate & Imperio cum omnibus pertinentiis iuribusque conferatur eodem prorsus, quo supra inter Ducum Brunsvicensium & Luneburgensium familias succedendi ordine, annullato iure advocatiæ, aliisque Episcopatus Halberstadiensis & Comitatus Hohnstainensis prætensionibus omnino sublatis.

§. 10. *Itemque Monasterium Gröningense &c.* OCTAVO, DUCIBUS quoque Brunsvicensibus & Luneburgensibus restituitur Monasterium Gröningense, quod antehac acquisitum Episcopatu Halberstadiensi cesserat; reservatis etiam iuribus, quæ dictis Ducibus in castrum Westerburg competunt, nec minus infeudati Comitæ Tattenbach a Ducibus facta, eoque nomine initæ leges, perinde ut iura crediti & pignoris Ducis Christiani Ludovici Vicario Friderico Skenkio a Winterstett in Westerburg competentia, facta testata manent.

§. 11. *Expunctio debiti Tyllio cessit.* NONO, DEBITUM a Friderico Ulrico Duce Brunsvicensi & Luneburgensi cum Rege Daniæ contractum, & per hunc in pacificatione Lubecensi Sacræ Cæsareæ Maiestati cessum, posteaque Cæsareæ militiæ Præfecto Comiti Tyllio donatum quod attinet; cum moderni Duces Brunsvicensis & Luneburgenses se ad hoc debitum persolvendum ob plures rationes teneri negaverint, eaque de re etiam per Legatos plenipotentiariorum Coronæ Sueciæ instantè actum sit, amore pacis remissio & expunctio totius istius debiti & obligationis dictis Ducibus eorumque hæredibus & Provinciis concessa esto.

§. 12. *Nec non debiti Ratzeburgensi.* DECIMO: CUM DUCES Brunsvicensis & Luneburgenses Cellensis Linæ Capitulo Ratzeburgensi pro sorte viginti millium florenorum annuas pensiones usque dum pependerit, alternatione iam cessante, cessent quoque annuæ illæ pensiones, abolito prorsus debito, ut & aliâ quavis obligatione.

§. 13. *Præbendæ duæ Argentineses concessæ.* UNDECIMO: DUCIS ETIAM AUGUSTI duobus filiis natu minoribus Antonio Ulrico & Ferdinando Alberto conferantur duæ præbendæ in Episcopatu Strasburgensi, primò vacaturæ, eâ tamen conditione, ut dictus Dominus Dux Augustus renunciât prætensionibus suis, quas in unum alterumve Canonicatum antehac habuit vel habere poterat.

§. 14. *Ducum Brunsvicensium renunciatio in* DUODECIMO: VICE VERSA iidem Duces postulationibus & coadiutoriis in Archi-Episcopatus Magdeburgensem & Bremensem, itemque

que Halberstadiensem & Ratzeburgensem plenissimè renuncient, ita, ut quæ circa hosce Archi-Episcopatus & Episcopatus superius in hoc Pacificationis instrumento disposita sunt, citra ipsorum contradictionem effectum habere debeant. Capitulis utrobique in eo statu permanentibus, quo superius conventum est.

ARTICVLVS XIV.

ART. XIV.

DE SUMMA 12000. Imperialium Domino Christiano Wilhelmo Marchioni Brandenburgico, ex Archi-Episcopatu Magdeburgensi quotannis solvendorum, conventum est, ut cœnobium & præfecturæ Zinna & Loburg dicto Domino Marchioni statim tradantur, cum omnibus pertinentiis & omnimoda Iurisdictione, solo territorii iure excepto. Atque his præfecturis idem Marchio utatur, fruatur, ad dies vitæ absque ulla rationum redditione: hac tamen lege, ut in politicis & ecclesiasticis nullum planè subditis afferatur præiudicium. QUIA PORRO; ut totus Archi-Episcopatus, ita etiam iam nominatum cœnobium & præfecturæ temporum iniuriâ valde sunt devastatæ: ideo à moderno Domino Administratore, Domino Marchioni, sine mora ex collectis in Archi-Episcopatu ad hoc instituendis solvantur tria millia Thalerorum Imperialium ab ipso Marchione vel eius hæredibus non restituenda. PRÆTEREA PLACUIT, ut post fata Domini Marchionis ratione & nomine non præfitorum alimentorum descendentibus ipsius eorumque hæredibus liceat dictum cœnobium atque præfecturas per integrum quinquennium retinere, iisque sine rationum redditione cum omnibus suis pertinentiis & iuribus uti frui. Elapsò vero quinquennio prædictæ præfecturæ earundemque iurisdictionis, reditus & proventus Archi-Episcopatus absque tergiversatione restituantur: nec superius memoratæ summæ titulo quicquam ulterius moveatur vel petatur. Et prædicta omnia observentur, etiamsi propter Domini Electoris Brandenburgici æquivalentem recompensationem Archi-Episcopatus Magdeburgensis ad Dominum Electorem eiusque hæredes ac successores pervenerit.

§. 1.

De pensione Administratori Magdeburgi præstanda.

§. 2.

De restauratione Zinna & Loburg.

§. 3.

Quid mortuo illo, post quinquennium restituendum sit.

ARTICVLVS XV.

ART. XV.

CIRCA CAUSAM HASSO-CASSELLANAM conventum est, ut sequitur:

§. 1.

De Causa Hasso-Cassellana.

Primo omnium Domus Hasso-Cassellana, omnesque eius principes, maximè Domina Amelia Elisabetha, Hassiæ Landgravia, eiusque filius Dominus Wilhelmus, illorumque hæredes, Ministri, Officiales, Vasalli, subditi, milites & alii quocunque modo illis additi, nullo prorsus excepto, non obstantibus contrariis pactis, processibus, proscriptionibus, declarationibus, sententiis, executionibus & transactionibus, sed illis omnibus ut & actionibus vel prætensionibus ratione damnorum & iniuriarum tam neutralium, quam belligerantium annullatis, universalis amnestiæ supra sancitæ, & ad initium belli Bohemici cum plenaria restitutione reductæ (exceptis Cæsareæ Maiestatis & Domus Austriacæ Vasallis & subditis hereditariis, quemadmodum de iis in §. Tandem omnes, &c. disponitur) omniumque beneficiorum ex hac & Religiosa Pace provenientes, pari cum cæteris statibus iure, prout in articulo incipiente: Unanimi, &c. disponitur, plenariè participes sunt.

Domui Cassellanae plenaria amnestia & restitutio concessa.

§. 2.
Retineat Ab-
batia in
Hirschfeld, iu-
re feudi Imp.

SECUNDO: DOMUS CASSELLANA, eiusque Successores Abbatiam Hirschfeldensem, cum omnibus appertinentiis secularibus & Ecclesiasticis, sive intra, sive extra territorium (ut præpositura Gellingen) sitis, salvis tamen iuribus, quæ Domus Saxonica a tempore immemoriali possidet, retineant, & eo nomine investituram a Cæsarea Maiestate toties, quoties casus evenerit petant, & fidelitatem præstent.

§. 3.
De Præfecturis
eidem cellis,
Schaumburg,
Bükenburg, Sa-
xenhagen, &
Stathagen.

TERTIO: IUS DIRECTI & utilis Dominii in Præfecturas Schaumburg, Bückeberg, Saxenhagen & Stathagen, Episcopatus Mindano ante hac assertum & adiudicatum, porro ad Dominum Wilhelmum modernum Hassiæ Landgravium, eiusque Successores plenariè in perpetuum citra ulteriorem dicti Episcopatus, aut alterius cuiusvis contraditionem aut turbationem pertineat, salvâ tamen transactione inter Christianum Ludovicum, Ducem Brunsvico-Luneburgensem & Hassiæ Landgraviam, Philippumque Comitem de Lippe initâ, firmâ etiam manente, quæ inter eandem Landgraviam & dictum Comitem inita est, conventionone.

§. 4.
Indemnitas
causa eidem
60000. thaleri
solvendi.

CONVENTUM PRÆTEREA EST, ut pro locorum hoc bello occupatorum restitutione & indemnitas causa Domina Landgravie Hassiæ Tutrici eiusque Filio huiusvè Successoribus Hassiæ Principibus, ex Archi-Episcopatibus Moguntinensi & Colonienfi, Episcopatibus item Paderbornensi, Monasteriensi & Abbatia Fuldenfi, sexies centena millia thalerorum Imperialium, bonitate Imperialibus constitutionibus modernis correspondentium, intra spatium novem mensium a tempore ratificationis pacis computandum Castellis solventium periculo & sumptibus pendantur. Nec contra promissam solutionem ulla exceptio ullusve prætextus admittatur, multo minus summa conventa ullo arrepto officia-

§. 5.
Pignore pro-
pterea in se-
curitatem
constituito.

UT ETIAM DOMINA LANDGRAVIA de solutione tanto securior sit, sequentibus conditionibus retineat Netis, Cosfeld & Neuhaus, inque iis locis sua sibi que solùm obligata præsidia habeat, eâ quidem lege, ut præter officiales & alias personas in præsidiis necessarias dictorum trium locorum præsidia coniunctim non excedant numerum mille ducentorum peditum & centum equitum, Domina Landgravie dispositioni relicto, quot cuivis dictorum locorum peditum & equitum imponere, quemve huic vel illi præsidio præficere velit. PRÆSIDIA AUTEM secundum ordinationem de sustentatione Officialium & militum Hassiacis hæctenus consuetam alantur, & quæ ad conservanda fortalicia necessaria sunt, præstentur ex Archi- & Episcopatibus in quibus dicta arx & civitates sunt sitæ, absque summæ supra nominatæ diminutione. Integrum autem sit ipsis præsidiis contra morosos & tardantes, sed non ultra debitam summam exequi. Iura autem superioritatis & iurisdictionis tam ecclesiastica quam secularis & redditus nominatarum arcis & civitatum, Domino Archi-Episcopo Colonienfi sint salva. QUAMPRIMUM VERO post ratificatam Pacem Domina Landgravie trecenta millia thalerorum Imperialium fuerint exsoluta, restituta Neufsa, retineat Cosfeld solum & Neuhaus, ita tamen ut præsidium Neuffianum in Cosfeld & Neuhaus non deducat, vel eius nomine quicquam ulterius exigat, nec præsidia in Cosfeld numerum sexcentorum peditum & quinquaginta equitum, in Neuhaus autem centum peditum excedant. Sin autem intra terminum novem mensium Domina Landgravie integra summa non dependatur, non tantum Cosfeld & Neuhaus, donec plenaria subsecuta fuerit solutio, sed etiam pro residuo summæ eiusque singulis centenis quinque annua-

§. 6.
Quid circa
prædia in lo-
cis oppigno-
ratis obser-
vandum.

§. 7.
Summa dimi-
diâ exsoluta,
pignoris pars
restituatur.

Provisio in ca-
sum non so-
lute inde-
mnitatis sum-
ma.

tim

tim Imperiales, donec residuum summæ exsolutum fuerit, pensionis nomine solvantur, & tot præfecturarum ad supra nominatos Archi- & Episcopatus atque Abbatiam pertinentium & Hassiæ Principatui vicinarum, quot præstandis & exsolvendis pensionibus sufficiunt. Quæstores & Receptores Domina Landgraviæ iuramento obstringantur, ut de redivis annuas residuæ summæ pensiones solvant, non obstante Dominorum suorum prohibitione. QUOD SI VERO Quæstores & Receptores in solvendo moras nectant, aut reditus aliò conferant, Domina Landgravia exequendi, & ad solutionem quovis modo illos adigendi liberam habeat potestatem, de reliquo iure territoriali domino proprietatis interea semper salvo. Simul ac verò Domina Landgravia totam summam cum pensionibus à tempore moræ acceperit, restituat illicò loca iam denominata, cautionis loco interim retenta, pensiones cessent & Quæstores atque Receptores, quorum facta fuit mentio, iuramenti nexu sint liberati. QUARUM AUTEM præfecturarum reditus, pensionibus contingente morâ, solvendis sint assignandi, ante ratificationem pacis eventualiter conveniet, quæ conventio non minoris sit roboris, quam ipsum pacis instrumentum. PRÆTER LOCA AUTEM securitatis causa, ut memoratum, Domina Landgraviæ relinquenda, & post solutionem demum restituenda, restituat illa nihilominus, ratificatione pacis subsecutâ, omnes provincias & Episcopatus, nec non illorum urbes, præfecturas, oppida, fortalitia, propugnacula & omnia denique bona immobilia, nec non iura inter hæc bella ab ipsâ occupata, ita tamen, ut tam in præfatis tribus locis, cautionis nomine retinendis, quam reliquis omnibus restituendis non solum annonam & omnia ad bellicum apparatus spectantia, quæ inferri vel fieri curavit per subditos evehenda Domina Landgraviæ & supradictis Successoribus. QUÆ VERO AB IPSA non illata, sed in locis occupatis tempore occupationis reperta sunt & adhuc exstant, ibi permaneant; sed ut etiam fortificationes & valla durante occupatione extructa, eatenus destruantur, ne tamen urbes, oppida, arces vel castra cuiusvis invasionibus & deprædationibus pateant. ET QUAMVIS Domina Landgravia præterquam ab Archi- & Episcopatus Moguntinensi, Coloniensi, Paderbornensi, Monasteriensi & abbatia Fuldeni à nemine restitutionis & indemnitis loco aliquid poposcerit, & sibi eo nomine a quoquam alio quicquam solvi omnino noluerit, pro rerum tamen & circumstantiarum æquitate placuit toti Conventui, ut salva manente dispositione præcedentis, inchoantis: *Conventum præterea est, &c.* etiam cæteri Status, cuiuscunque generis, cis & ultra Rhenum, qui primâ Martii huius anni Hassiæ contributionem dependerunt, secundum proportionem contributionis exsolutæ toto hoc tempore observatam ad conficiendam summam superius positam, & militum præsidiorum sustentationem, ratam suam supra nominatis Archi- & Episcopatus atque Abbatia conferant, & damnum si quod solventes ob unius vel alterius moram perpeffi fuerint; morosi refarciant, nec executionem contra tergiversantes instituendam Cæsareæ Maiestatis aut Regiæ Maiestatis Sueciæ, vel etiam Hassiæ Landgraviæ officiales aut milites impediunt, neque etiam fas sit Hassiæ quemquam in præiudicium huius declarationis eximere, ii vero, qui suam quotam ritè persolverint, ab omni eatenus onere liberi erunt. QUOD CONTROVERSIAS inter Domos Hassiæ Castellanam & Darmstadinam, super successione Marpurgensi agitatae attinet, quandoquidem eæ Castellis die decima quarta mensis Aprilis proximè elapsi consensu partium unanimi accedente penitus sunt compositæ, placuit transactionem istam cum suis annexis & recessibus, sicut ea Castellis inita & a partibus subsignata conventuique hu-

§. 8.
Exequendi facultas Castellanis concessa.

§. 9.
De præfecturis in subsidium assignandis.

§. 10.
Obligatio Dominae Castellanae ad restituenda bello occupata.

§. 11.
Quæ in iis relinquenda vel destruenda?

§. 12.
Quinam Status ad satisfactionem Hassiæ teneantur.

§. 13.
Confirmatio Transactionis de successione Marpurgensi.

§. 14.
item que
Transactio.
nis Hassiacae
Waldeckensis.

§. 15.
Primogenitu-
ra Hassiaca
confirmata.

ART. XVI.

§. 1.
De Executione
Pacis.

§. 2.
De Edictis re-
stitutivis.

§. 3.
De Commissa-
riis ad exe-
quendum.

§. 4.
De modo con-
stituendi Com-
missarios ad
pacis execu-
tionem.

ic insinuata fuit, vigore Instrumenti huius, eiusdem planè esse roboris, ac si verbis totidem huius tabulis inserta comprehenderentur, nec a parti- bus transigentibus, nec aliis quibusvis sub prætextu sive pacti, sive iura- menti, sive alio quocunque, ullo unquam tempore convelli posse, quin imò ab omnibus, etiam si aliquis ex interessatis eam fortè confirmare de- trecter, exactissimè observari debere. SICUT ETIAM TRANSA- CTIO inter defunctum Dominum Wilhelmum Hassiæ Landgravium & Dominos Christianum & Wolradum, Comites Waldeckiæ die undeci- mo Aprilis anno millesimo sexcentesimo trigesimo quinto facta, & a Do- mino Georgio Hassiæ Landgravio die decimo quarto Aprilis anno mil- lesimo sexcentesimo quadragesimo octavo ratificata, non minus vigore huius Pacificationis perpetuum & plenissimum robur obtinebit, omnes- que Hassiæ Principes pariter ac Comites Waldeckiæ obligabit. FIR- MUM QUOQUE MANEAT & inviolabiliter custodiaturo in primogenitu- ræ in qualibet Domo Hassiæ Castellana & Darmstatina introductum & à Casarea Maiestate confirmatum.

ARTICULUS XVI.

SIMULATQUE VERO Instrumentum Pacis a Dominis Plenipoten- tialiis & Legatis subscriptum & signatum fuerit, cesset omnis hostilitas & quæ supra conventa sunt, utrimque è vestigio executioni manden- tur.

IMPRIMIS QUIDEM Imperator ipse per univèrsum Imperium edi- cta promulget, & serio mandet iis, qui huius pactis & hanc Pacificatione ad aliquid restituendum vel præstandum obligantur, ut sine tergiver- satione & noxa intra tempus conclusæ & ratificandæ pacis præsent & exe- quantur transacta, iniungendo tam Directoribus Rükschreibenden Fürsten, quam Præfectis militiæ circularis, Crayß Obristen, ut ad requisitionem resti- tuendorum iuxta ordinem Executionis & hæc pacta, restitutionem cu- iusque promoveant & perficiant. Inferatur etiam Edictis clausula, ut quia circuli Directores, Rükschreibende Fürsten, aut Præfectus militiæ circularis Crayß Obrister, in causa vel restitutione propria, minus ido- nei executioni esse censentur, hoc in casu, itemque si Directores vel Præfectum Circularis militiæ repudiare commissionem contingat, vicini Circuli Directores aut Præfecti militiæ circularis eodem executionis munere, etiam in alios Circulos ad restituendorum requisitionem fungi debeant.

QUOD SI ETIAM restituendorum aliquis Casareanos Commissa- rios ad alienius restitutionis, præstationis vel executionis actum neces- sarios censuerit, quod ipsorum optioni relinquatur, etiam illi sine mora dentur: QUO CASU UT rerum transactarum effectus tanto minus im- pediatur, tam restituentibus quam restituendis liceat statim conclusâ & subscriptâ pacificatione binos aut trinos utrinque nominare Commissa- rios, e quibus Casarea Maiestas unum à restituendo, alterum à restituen- te nominatum, pares tamen numero ex utrâque religione eligat, qui- bus iniungatur, ut omnia quæ vigore huius transactionis oportet, absque mora exequantur. Sin autem restituentes Commissarios nomina- re neglexerint, Casarea Maiestas ex iis, quos restituendus nominaverit, unum deliget, aliumque pro suo arbitrio, observatâ tamen utrobique diversæ religioni addictorum paritate, adiunget, quibus commissionem executionis demandabit, non obstantibus exceptionibus in contrarium fa- ctis.

Etis. Ipsi deinde restituendi mox à conclusione Pacis de transactorum tenore notum faciant interessatis aliquid restitutoris.

OMNES DENIQUE ET SINGULI sive status sive communitates, sive privati, sive Clerici, sive seculares, qui vigore huius transactionis eiusdemque regularum generalium, vel specialis expressæque alicuius dispositionis ad restituendum, cedendum, dandum, faciendum, aut aliud quid præstandum obstricti sunt, teneantur statim post promulgata Cæsarea edicta, & factam restituendi notificationem, sine omni tergiversatione vel oppositione clausulæ salvatoris, sive generalis, sive specialis alicuius supra in Amnestia positæ, aut quâcunque aliâ exceptione, itemque sine noxâ aliqua, omnia, ad quæ obligantur, restituere, cedere, dare, facere, & præstare.

§. 5.
Quis que,
quod debet,
vi pacis ini-
tæ, præstet sine
mora.

NEC DIRECTORUM ET PRÆFECTORUM circularis militiæ aut Commissariorum executioni quisquam, sive status, sive miles præsertim præfidiarius, sive quilibet alius sese opponat, sed potius executoribus assistant, liberumque sit dictis executoribus contra eos, qui executionem quovis modo impedire conantur, suis vel etiam restituendorum viribus uti.

§. 6.
Executionem
impedire
quomodo
compescen-
di?

DEINDE OMNES ET SINGULI utriusque partis captivi, sine discrimine fagi veltogæ, eo modo, quo inter Exercituum Duces, cum Cæsareæ Maiestatis approbatione conventum est, vel adhuc convenietur, liberi dimittantur.

§. 7.
Captivi u-
trinque rela-
xentur.

DENIQUE PRO MILITIÆ SUEVICÆ exactione omnes & singuli Electores, Principes & reliqui Status, comprehensâ liberâ & immediatâ Imperii Nobilitate (salvâ tamen requisitione hætenus in talibus casibus usitatâ, libertateque & exemptione in futurum salvis) septem sequentium Circulorum Imperii, Electoralis Rhenani, superioris Saxonici, Franconici, Suevici, superioris Rhenani, Westphalici & inferioris Saxonici teneantur in medium conferre quinque myriades Imperialium Thalerorum in monetâ per Imperium Romanum usitatâ, idque tribus terminis; primo termino (Statibus in circulo Electorali ut & superiori Rhenano Francofurtum ad Mœnum, superioris Saxonis Lipsiam seu Brunsvigam, Franconis Norinbergam, Sueviae Ulmam, Westphaliae Bremam vel Monasterium, & inferioris Saxonis Hamburgum suam cuiusque quotam conferentibus) octodecim centena millia Imperialium thalerorum in numerata pecuniâ (pro cuius summæ faciliiori solutione impetrandâ, liceat illos subditos, qui ex Amnestia veniunt restituendi, non moderno ipsorum possessori sed vero Domino, cui ex Amnestia restituendi sunt, statim à conclusa pace, etiam ante factam restitutionem, secundum ipsorum quotam & proportionem, collectare, nec in exigendis illis collectis moderni possessores ullum creent impedimentum) & duodecim centena millia per assignationes ad certos Status, super quorum solutione tolerabilibus conditionibus faciendâ, à quolibet Statu inter conclusam & ratificandam pacem cum officiali militari sibi assignato ex æquo & bono conveniendum.

§. 8.
De satisfactio-
ne militiae Sue-
vicæ, 5. myria-
dibus præ-
standa.

Termini solu-
tionis.

QUA CONVENTIONE, ut & ratihabitionum commutatione factâ, dictorum octodecim centenorum millium thalerorum solutio, militiæ exactione & locorum evacuatio, statim pari passu peragantur, nec ob ullam aliam causam differantur, cessantibus statim à conclusa pace contributionibus & omnis generis exactionibus, salva tamen præfidiariorum militum cæterarumque copiarum sustentatione ad tolerabilem modum conveniendâ; salvâ itidem iis statibus, qui

§. 9.
De militiae ex-
actione
& locorum
evacuatioe.

suam portionem solverunt, vel cum assignatis officialibus, quoad solutionem suarum portionum amicabiliter conveniunt, à suis constatibus ob horum solvendi moram, sibi illatorum damnorum repetitione.

Residuum quomodo præstandum? & a quibus?

§. 10.
Nullus præ alio gravandus in contribuendo.

Reliquarum duarum myriadam priorem quidem sub finem proximi anni à factâ exactione computandi, alteram verò in fine anni proxime insequentis, utramque thaleris Imperialibus, eorumve in alia per Imperium usitata moneta valore, ad supradicta loca Regiæ Maiestatis Sueciæ ad id cum potestate deputatis Ministris dicti septem Circulorum Status bona fide sunt exsolvendi. Sicuti autem dicti septem Circuli soli militiæ Suedicæ sine præensione alterius assignati intelligantur, ita singuli eorum Electores, Principes & Status eam tantum portionem, quæ iuxta matriculam & cuiusque loci observantiam, & extraditam hic designationem unicuique præstanda incumbit, pendere debebunt, NEC ULLUS STATUS vel a solutione immunis sit, vel maiori numero per Mensem unum prægravetur, vel pro alio suo constatu, aliisque belligerantium militibus plusolvere teneatur, multò minus repressaliis vel arrestis eo nomine prægravetur: Neque etiam ullus Status in modo suos collectandi, vel à milite aut constatu vel ullo alio, sub quocunque prætextu, de facto impediatur.

§. 11.
Ex Austriaco & Bavarico. Circulis contributiones cui sint præstandæ?

QUOD AD CIRCULUM AUSTRIACUM & Bavaricum attinet, cum ille (præter factam in hoc pacificationis conventu à Statibus Imperii promissionem, se in proximis Imperii Comitibus Sæcæ Regiæ Maiestati pro hæcenus toleratis belli sumptibus, subsidium è collectis Imperii præstandum decreturos) solvendis exercitui immediato Cæsareo stipendiis, hic verò pro Bavarico milite sepositus sit, solutionis conventio & exactio in Circulo Austriaco penes Sacram Cæsaream Maiestatem esto: In Circulo autem Bavarico observetur idem collectandi & solvendi modus, qui in reliquis Circulis; executio tamen, ut & in cæteris septem Circulis fiat secundum Constitutiones Imperii.

§. 12.
Securitas de solutione Suecis certissime faciendâ.

UT AUTEM REGIA MAIESTAS SUECIÆ eò securior certiorque sit de infallibili singulorum terminorum præstatione, singuli septem dictorum Circulorum Electores, Principes & Status vigore huius conventionis se ad suam quisque quotam condito tempore locoque bonâ fide solvendum sponte, idque sub hypotheca omnium suorum bonorum obligant, ita quidem ut si mora ullius intervenerit, omnes Imperii Ordines, potissimum vero cuiusque Circuli Directores, Ducesque, vi articuli assècurationis pacis teneantur promissa, ceu rem iudicatam, exequi, absque ullo ulteriori iuris processu vel exceptione.

§. 13.
De militari-um præsidiorum educione ex locis restituendis.

RESTITUTIONE EX CAPITE AMNESTIÆ & gravaminum facta liberatis captivis, ratihabitionibus commutatis & præstitis iis, quæ de primo solutionis termino supra conventa sunt, omnia utriusque partis militaria præsidia, sive Imperatoris eiusque sociorum & federatorum, sive Regiæ Regniue Sueciæ & Landgraviæ Hassiæ, eorumque federatorum & adhærentium, aliove quocunque nomine imposita fuerint, ex civitatibus Imperii ac omnibus aliis locis restituendis, sine exceptionibus, morâ, damno & noxâ pari passu educantur.

§. 14.
Loca occupata legitimis dominis restituantur.

LOCA IPSA, Civitates, urbes, oppida, arces, castella, fortalitia, tam quæ per regnum Bohemiæ, aliasque terras Imperatoris Domusque Austriacæ hæreditarias, quam cæteros Imperii Circulos, à partibus belligerantibus supradictis occupata & retenta, vel per armistitii unius vel

vel alterius partis, vel quemcunque alium modum concessa sunt, prioribus & legitimis suis possessoribus & dominis, sive mediati, sive immediati Imperii status sint, tam ecclesiasticis quam secularibus, comprehensa libera Imperii nobilitate, absque mora restituantur, liberæque eorum dispositioni, sive de iure & consuetudine, sive vigore præsentis transactionis competenti permittantur, non obstantibus ullis donationibus, infeudationibus, concessionibus (nisi ultrò & spontaneâ Status alicuius voluntate alicui factæ sint vel fuerint) obligationibus, pro redimendis captivis, aut avertendis devastationibus, incendiisque datis, aut aliis quibuscunque titulis in priorum legitimorum dominorum possessorumque præiudicium acquisitis; cessantibus etiam pactis & fœderibus: aut quibuscunque aliis exceptionibus prædictæ restitutioni adversantibus, quæ omnia pro nullis haberi debent; salvis tamen iis, quæ & quatenus in præcedentibus articulis circa Reginæ Regniq; Sueciæ ut & quorundam Electorum & Principum Imperii Romani satisfactionem vel æquivalentem recompensationem, sive aliter speciatim excepta & disposita sunt, Arque hæc restitutio locorum occupatorum tam à Cæsarea Maiestate, quam à Regia Maiestate Sueciæ, & utriusque sociis, fœderatis & adhærentibus fiat reciproçè & bona fide.

Nullis plane obstantibus exceptionibus.

Salvis tamen iis quæ in satisfactionem hic cessa sunt.

RESTITUANTUR ETIAM ARCHIVA & documenta literaria, alique mobilia, ut & tormenta bellica, quæ in dictis locis tempore occupationis reperta sunt, & adhuc ibi salva reperiuntur; quæ verò post occupationem aliunde eò investa sunt, sive in præliis capta, sive ad usum & custodiam eò per occupantes illata fuerunt, una cum annexis, ut & bellico apparatu iisdem quoque secum exportare & avehere liceat.

§. 15.
De Archivorum restitutions. Quæ vel relinquenda vel auferenda sint?

TENEANTUR SUBDITI cuiusque loci decedentibus præsidii & militibus currus, equos & naves, cum necessario victu pro omnibus necessariis avehendis ad loca in Imperio destinata, absque pretio subministrare; quos currus, equos & naves restituere debent Præfecti præsidiorum militumque hoc modo discedentium sine dolo & fraude. Libèrent etiam Statuum subditi se invicem ab hoc onere vecturæ de uno territorio in aliud, donec ad loca in Imperio destinata pervenerint: Nec præsidiorum aut aliis militiæ Præfectis aut Officialibus liceat subditos eorumque currus, equos, naves & similia eorum usibus commodata, omnia vel singula extra dominorum suorum, multo minus Imperii fines, secum trahere, eoque nomine obsidibus cavere teneantur.

§. 16.
Discedentibus militibus quænam subministranda sint?

REDDITA VERO, sive maritima & limitanea, sive mediterranea fuerint, dicta loca, ab ulterioribus omnibus, durantibus hisce bellorum motibus introductis præsidii perpetuò posthæc libera sunt, & dominorum suorum (salvo de cætero cuiusque iure) liberæ dispositioni relinquuntur.

§. 17.
De futura locorum restitutorum libertate.

NULLI AUTEM CIVITATI vel nunc, vel in futurum ulli præiudicio damnove cedat, quod ab alterutra parte belligerantium occupata & infessa fuerat; sed omnes & singulæ cum omnibus & singulis civibus & incolis tam universalis Amnestiæ, quam cæteris huius pacificationis beneficiis gaudeant, iisque de cætero omnia sua iura & privilegia in sacris & profanis, quæ ante hos motus habuerunt, facta tectaque maneant, salvis tamen iuribus superioritatis cum inde dependentibus pro singulis quarumcunque dominis.

§. 18.
Civitates omnes gaudent Amnestiâ suisque iuribus.

§. 19.
De militia
superflua ex-
auctoratione.

§. 20.
Ordo execu-
tionis ad mi-
litia Duces re-
missus.

ART. XVII.

ARTICULUS XVII.

§. 1.
De Ratihabi-
tione conclu-
sæ pacis.

§. 2.
Est hæc pax
lex Imperii
fundamenta-
lis & regula
perpetua.

§. 3.
Derogatus o-
mnibus quo-
cumque mo-
do eidem ad-
versantibus.

§. 4.
Pœna fractæ
Pacis in trans-
gressores sta-
tuta.

§. 5.
De Garantia
Pacis Uni-
versali, &
gradibus

DENIQUE OMNIUM belligerantium in Imperio partium copiarum & exercitus dimittantur & exauctorentur, eo tantum numero in suos cuiusque proprios Status traducto, quem quæque pars pro sua securitate iudicaverit necessarium. TAM EXAUCTORATIO vero militiarum, quam restitutio locorum ad præfixum tempus eo ordine modoque fiant, de quibus inter Generales Exercituum Duces conveniet, observatis tamen, quoad rem ipsam iis, quæ in puncto Satisfactionis militiarum conventa sunt.

PACEM HOC MODO CONCLUSAM promittunt Cæsarei & Regii Ordinumque Imperii Legati & Plenipotentarii respectivè ab Imperatore & Regina Sueciæ, Sacrique Imperii Romani Electoribus, Principibus & Statibus ad formam hic mutuo placitam ratihabitu iri, seseque infallibiliter præstituros, ut solennia ratihabitionum instrumenta intra spatium octo septimanarum a die subscriptionis computandarum, hic Osna-brugis præsententur & reciproce riteque commutentur.

PRO MAIORI ETIAM horum omnium & singulorum pactorum firmitudine & securitate, sit hæc Transactio perpetua lex & pragmatica Imperii sanctio, imposterum æquè ac aliæ leges & Constitutiones fundamentales Imperii, nominatim proximo Imperii Receptui ipsique Capitulationi Cæsareæ inferenda, obligans non minus absentes quam præsen-tes, ecclesiasticos æquè ac politicos, sive Status Imperii sint, sive non, eaque tam Cæsareis procerumque Consiliariis & officialibus, quam Tri-bunalium omnium Iudicibus & Assessõribus, tanquam Regula, quam per-petuo sequantur, præscripta.

CONTRA HANC TRANSACTIONEM ullumve eius articulum aut clausulam nulla iura Canonica vel civilia, communia vel specialia, Con-ciliorum decreta, privilegia, indulta, edicta, commissiones, inhibiti-ones, mandata, decreta, rescripta, litispendingiæ, quocumque tempore lata sententiæ, res iudicatæ, Capitulationes Cæsareæ & aliæ religioso-rum ordinum regulæ, aut exemptiones sive præteriti, sive futuri tempo-ris protestationes, contradictiones, appellationes, investituræ, trans-actioes, iuramenta, renunciationes, pacta sive dediticia sive alia, multo minus edictum Anni millesimi sexcentissimi vigesimi noni, vel trans-actio Pragensis cum suis appendicibus, aut concordata cum Pontificibus, aut interimistica Anni millesimi quingentesimi quadragesimi octavi, ulla-ve alia statuta sive politica sive ecclesiastica decreta, dispensationes, ab-solutiones, vel ullæ aliæ, quocumque nomine aut prætextu excogitari po-terint, exceptiones unquam allegentur, audiantur aut admittantur, nec uspiam contra hanc transactionem in petitorio aut possessorio seu inhi-bitorii, seu alii processus vel commissiones unquam decernantur.

QUI VERO HUIC TRANSACTIONI vel paci publicæ consilio vel ope contravenerit, vel executioni aut restitutioni repugnaverit, vel etiam legitimo modo supra convento & sine excessu facta restitutione sine legitima causæ cognitione & ordinaria iuris executione restitutum de novo gravare tentaverit, sive Clericus sive Laicus fuerit, pœnam fractæ pacis ipso iure & factò incurrat, contraque eum iuxta constitutiones Imperii restitutio & præstatio cum pleno effectu decernatur & deman-detur. PAX VERO CONCLUSA nihilominus in suo robore permaneat, teneanturque omnes huius transactionis consortes universas & singulas huius pacis leges contra quemcumque sine religionis distinctione, tueri &

& protegere, & si quid eorum à quocunque violari contigerit, læsus lædentem, inprimis quidem a viâ facti dehorretur, causâ ipsâ vel amicabili compositioni vel iuris disceptationi submissâ. VERUNTAMEN SI neutro horum modorum intra spatium trium annorum terminetur controversia, teneantur omnes & singuli huius transactionis consortes, iunctis cum parte læsâ consiliis viribusque arma sumere ad repellendam iniuriam, a passo moniti, quod nec amicitia nec iuris via locum inveniunt, salvâ tamen de cætero uniuscuiusque iurisdictione, iustitiæque iuxta cuiusque Principis aut Statûs leges & constitutiones competenti administratione. ET NULLI OMNINÒ STATUUM Imperii liceat ius suum vi vel armis persequi, sed si quid controversiæ, sive iam exortum sit, sive posthâc incidit, unusquisque iure experiatur: Secus faciens reus sit fractæ pacis. Quæ verò iudicis sententiâ definita fuerint, sine discrimine Statuum executioni mandentur, prout Imperii leges de exequendis sententiis constituunt.

UT ETIAM PAX PUBLICA tanto meliùs conservari possit, redintegrentur Circuli & statim ac undecunque turbarum vel motuum aliqua initia apparent, observentur ea, quæ in Constitutionibus Imperii de Pacis publicæ executione & conservatione disposita sunt.

QUOTIES AUTEM MILITES quâvis occasione aut quocunque tempore per aliorum territoria aut fines aliquis ducere velit, transitus huiusmodi instituat eorum, ad quem transeuntes milites pertinent, sumptu, atque adeò sine maleficio, damno & noxâ eorum, quorum per territoria ducuntur ac denique omnino observentur, quæ de conservatione pacis publicæ Imperii Constitutiones decernunt & ordinant.

HAC PACIFICATIONE comprehendantur ex parte Serenissimi Imperatoris omnes suæ Maiestatis federati & adherentes, inprimis Rex Catholicus, Domus Austriacæ, Sacri Imperii Romani Electores, Principes, interque eos etiam Dux Sabaudia, cæterique Status, comprehensâ liberâ & immediatâ Imperii Nobilitate, & Civitates Anseaticæ, item Rex Angliæ, Rex & Regna Dania, Norwegiæque cum annexis provinciis, ut & Ducatu Schleswicensi, Rex Polonia, Dux Lotharingiæ, omnesque Principes & Respublicæ Italiæ, Ordinesque federati Belgii & Helvetiæ, Rhetiæque, Princeps etiam Transylvania: EX PARTE VERÒ SERENISSIMÆ REGINÆ Regni que Sueciæ omnes eius federati & adherentes, inprimis Rex Christianissimus, tum Electores, Principes, Status, liberâ & immediatâ Imperii Nobilitate comprehensâ & civitates Anseaticæ, item Rex Angliæ, Rex & Regna Dania, Norwegiæque cum annexis provinciis, ut & Ducatu Schleswicensi, Rex Polonia, Rex & Regnum Lustraniæ, Magnus Dux Muscoviæ, Respublica Veneta, federatarum Belgium, Helvetii, Rhetiæque & Princeps Transylvania.

IN QUORUM OMNIUM & singulorum fidem maiusque robur tam Cæsarei quam Regii Legati, nomine verò omnium Electorum, Principum ac Statuum Imperii ad hunc actum specialiter ab ipso (vigore conclusi die decimâ tertiâ Octobris anni infra mentionati facti, & ipsâ die subscriptionis sub sigillo Cancellariæ Moguntinæ, Legationi Suedicæ extraditi) Deputati, nimirum Electoralis Moguntinus, Dominus Nicolaus Georgius de Reigersberg, Eques, Cancellarius: Electoralis Bavaricus, Dominus Ioannes Adolphus Krebs, Consiliarius intimus: Electoralis Saxonicus, Dominus Iohannes Leuber, Consiliarius: Electoralis Brandenburgicus, Dominus Ioannes Comes in Sain & Wirgenstain, Dominus in Homburg & Vallendar, Consiliarius intimus: Nominè Domûs Austriacæ, Dominus Georgius Ulricus Comes a Wolckenstain, Consiliarius Cæsareo-Aulicus: Dominus Cornelius Gobelius, Episcopi Bambergensis Consiliarius: Dominus Sebastianus Wilhelmus Meel, Episcopi

N

Her-

contra refractarios.

§. 6. Quomodo efficiendi danda sit Garantia Pacis?

§. 7. Via facti & armorum prohibita. Sententiæ executioni mandentur.

§. 8. De Circulorum redintegratione & Pace Publica.

§. 9. Transitus militum per aliena territoria quomodo instituantur?

§. 10. Quinam hæc pace comprehendantur ex parte Imperatoris?

§. 11. Quinam ex parte Sueciæ?

§. 12. Subscriptio Instrumenti Pacis à presentibus Legatis facta.

Nomina Legatorum qui presentes fuerunt.

L INSTRUMENTUM PACIS 1223

Herbipolensis Consiliarius intimus: Dominus Ioannes Ernestus Ducis Bavariæ Consiliarius Aulicus: Dominus Wolfgangus Conradus à Tumshirn, Consiliarius Aulicus Saxonico-Altenburgensis & Coburgensis: Dominus Augustus Carpzovius Consiliarius Saxonico-Altenburgensis & Coburgensis: Dominus Ioannes Frombhold Domus Brandenburgicæ Culmbacensis & Onolzbacensis Consiliarius intimus: Dominus Henricus Langenbeck Iuris Consultus, Domus Brunsvico-Luneburgicæ lineæ Cellensis Consiliarius intimus: Dominus Iacobus Lampadius Iuris Consultus lineæ Calenbergensis Consiliarius intimus & Pro-Cancellarius: Nomine Comitum Scamni Wetteraviensis Dominus Matthæus Wesembecius Iuris Consultus & Consiliarius: Nomine utriusque Scamni Civitatis Dominus Marcus Otto, Argentoratensis: Dominus Ioannes Iacobus Wolff, Ratisbonensis: Dominus David Gloxius, Lubecensis: & Dominus Iodocus Christophorus Kress à Kressenstain, Norimbergensis Reipublicæ respectivè Syndici, Senatores, Consilarii & Advocati, præfens Pacis Instrumentum manibus sigillisque propriis munierunt & firmarunt, dictique Ordinum Deputati Principalium suorum ratificationes formulâ conventâ termino supra constituto, sese extradituros polliciti sunt. Reliquis Statuum Plenipotentiariis liberum relinquendo, velint an nolint nomina sua subsignare, suorumque Principalium ratificationes accerere, sed hoc pacto atque lege, ut subscriptione iam nominatorum Deputatorum, reliqui Status omnes & singuli, qui subscriptione & ratificatione superfedent, tam firmiter ad observantiam & manutentioniam eorum, quæ in hoc pacificationis Instrumento continentur, obligati sint, ac si ab ipsis subscriptio fuerit facta, & exhibita ratificatio: nec ulla a Directorio Imperii Romani contra subscriptionem a memoratis Deputatis factam, recipiatur aut valeat vel protestatio vel contradictio. Acta sunt

Relictâ absentibus sub-
scribendi facultate.
Absentibus quoque ad hanc
Pacem obligati sunt.

Nulla contra Pacem valeat protestatio vel contradictio.

Exemplum Mandati Cæsareæ Maiestatis.

hæc Osnaburgis Westphalorum, Die vigesima] quartâ Mensis Octobris, Anno Christi Millesimo Sexcentesimo Quadragésimo octavo.

Nos FERDINANDUS Tertius, Divina favente clementia, Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Schlavoniæ &c. Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ &c. Marchio Moraviæ, Dux Lucemburgiæ ac Superioris & Inferioris Silesiæ, Wirtembergæ & Teckæ, Princeps Sueviæ, Comes Habsburgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi & Goritiæ, Landgravius Alsatia, Marchio Sacri Romani Imperii Burgoviæ ac Superioris & Inferioris Lusatia, Dominus Marchiæ Schlavonicæ, Portus Naonis & Salinarum &c. Universis & singulis quorum interest aut quomodolibet interesse potest notum testatumque facimus. Postquam ab aliquo tempore, primum inter divum Patrem nostrum, Serenissimum ac Potentissimum Principem, Dominum FERDINANDUM Secundum, Romanorum Electum Imperatorem semper Augustum, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Schlavoniæ &c. Regem, Archiducem Austriæ, Ducem Burgundiæ, Brabantiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Marchionem Moraviæ, Ducem Lucemburgiæ, ac Superioris & Inferioris Silesiæ, Wirtembergæ & Teckæ, Principem Sueviæ, Comitem Habsburgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi & Goritiæ, Landgravium Alsatia, Marchionem Sacri Romani Imperii Burgoviæ ac Superioris & Inferioris Lusatia, Dominum Marchiæ Schlavonicæ, Portus Naonis & Salinarum &c. pietissimæ ac gloriosissimæ memoriæ; Deinde etiam inter Nos sociosque nostros ab una parte: Et Serenissimum quondam Principem, Dominum GUSTAVUM ADOLPHUM, Suecorum, Gothorum Wandalarumque Regem, Magnum Principem Finlandiæ, Ducem Esthoniæ & Careliæ, Ingridæque Dominum; ac post Eius è vita decessum inter modernam Serenissimam Prin-

Principem, Dominam CHRISTINAM, Suecorum, Gothorum Wandalorumque Reginam & Principem Hæreditariam, Magnam Principem Finlandiæ, Ducissam Ethoniæ & Careliæ, Ingridiæque Dominam, Eiusque confederatos & adhærentes ex altera parte: non sine multâ sanguinis Christiani profusione, & multarum Germaniæ Provinciarum desolatione, armis satis vehementer sit decertatum; nuper vero ad tractatus super compositione eiusmodi motuum Osnabrugi instituendos & concludendos ex partium utrinque belligerantium conventionem, dies undecima Iulii anni millesimi sexcentissimi quadagesimi tertii indicta fuerit. Hinc Nos ex nostra parte, nihil eorum, quæ ad promovendum & concludendum tam salutare negotium ullo modo pertinere possunt desiderari volentes, præter Magnificum, nec non honorabilem, Doctum, Nostros Consiliarios Imperiales Aulicos & Sacri Imperii fideles dilectos, Ioannem Maximilianum, Comitem a Lamberg &c. Camerarium nostrum, & Ioannem Crane Iuris utriusque Licentiatum, iam ante a nobis constitutos Plenipotentiarios, etiam illustri & magnifico Nostro & Sacri Imperii fidei dilecto Maximiliano Comiti a Trautmandorff & Weinsperg, Baroni in Gleichenberg, Neostadii ad Cocrum, Negau, Burgau, & Totzenbach, Domino in Teinitz &c. Equiti Aurei velleris, Consiliario nostro Secreto, Camerario & Supremo Aulæ Præfecto, tanquam primario nostro Plenipotentiario, plenam ac sufficientem potestatem tribuerimus, prout hisce animo deliberato tribuimus, ad comparandum dicto loco, congregiendumque nostro nomine, per se vel per subdelegatos suos cum iis, quos dicta Serenissima Regina Regnumque Sueciæ ad hanc rem legitimis ac sufficientibus mandatis ac plenipotentia instructos constituerit aut imposterum constituere poterit Commissariis sive Plenipotentiaris ad tractandum, agendum & statuendum, de viis, mediis, ac conditionibus omnibus, quibus propositus utrinque scopus, amicitia nimirum ac pacis redintegratio obtineri ac stabiliri possit: Nec non ubi de his conventum fuerit ad eandem pacem Nostro nomine cum iisdem concludendam & confirmandam: Quicquid igitur Comes a Trautmandorff, Comes a Lamberg & Crane, nostri Commissarii, simul, vel uno eorum impedito aut absente duo ex iisdem cum adversæ partis Commissariis, vel eorum subdelegatis in hunc finem per se, sive per suos subdelegatos tractaverint, egerint ac statuerint, id nos omni meliori modo ratum gratumque habituros, vigore harum Imperiali ac inviolabili fide promittimus. In quorum fidem roburque, præsentibus manu nostrâ subscriptas, sigillo nostro Imperatorio firmari iussimus. Datum in arce nostra Lincii, die quarta mensis Octobris, anno domini millesimo sexcentesimo quadagesimo quinto, Regnorum nostrorum Romani nono, Hungarici vigesimo, Bohemici vero decimo octavo.

FERDINANDUS

Vt

Ferdinandus Comes Curtius

Ad mandatum Sacræ Cæsareæ Maiestatis proprium
Ioan: Walderode.

N 2

Nos

Exemplum
Mandati Re-
ginae Sueciae.

Nos CHRISTINA Dei gratia Suecorum, Gothorum, Wandalo-
rumque designata Regina & Princeps hæreditaria, Magna Princeps Fin-
landia, Dux Esthonia & Carelia, Ingriaeque Domina &c. Univerfis &
singulis quorum interest, aut quomodolibet interesse potest, notum testa-
tumque facimus; Postquam ab aliquo iam tempore, primum inter Di-
vum Parentem nostrum, Serenissimum ac Potentissimum Principem, Do-
minum GUSTAVUM ADOLPHUM, Suecorum, Gothorum,
Wandalorumque Regem, Magnum Principem Finlandiae, Ducem Es-
thoniae & Careliae, Ingriaeque Dominum &c. (pietissimae & gloriosis-
simae recordationis) deinde etiam inter Nos Regnumque Sueciae ac soci-
os nostros ab una parte: Et Serenissimum quondam ac potentissimum Prin-
cipem, Dominum FERDINANDUM Secundum, Romanorum Ele-
ctum Imperatorem, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Cro-
atiae & Schlavoniae Regem, Archiducem Austriae, Ducem Burgundiae,
Brabantiae, Stiriae, Carinthiae & Carniolae, Marchionem Moraviae, Du-
cem Lucemburgiae ac Superioris & Inferioris Silesiae, Wirtembergae &
Teckae, Principem Sueviae, Comitem Habsburgi, Tyrolis, Ferretis,
Kyburgi & Goritiae, Landgravium Alsatiae, Marchionem Romani Im-
perii, Burgoviae ac Superioris & Inferioris Lusatiae, Dominum Marchiae
Schlavonicae, Portus Naonis & Salinarum &c. Ac post Eius è vitâ deces-
sum inter modernum eiusdem nominis Serenissimum atque Potentissimum
Principem, Dominum FERDINANDUM Tertium, itidem Roma-
norum Electum Imperatorem, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dal-
matiae, Croatiae & Schlavoniae Regem, Archiducem Austriae, Ducem
Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae & Carniolae, Marchionem
Moraviae, Ducem Lucemburgiae ac Superioris & Inferioris Silesiae, Wur-
tembergae & Teckae, Principem Sueviae, Comitem Habsburgi, Tyro-
lis, Ferretis, Kyburgi & Goritiae, Landgravium Alsatiae, Marchio-
nem Romani Imperii, Burgoviae ac Superioris & Inferioris Lusatiae, Do-
minum Marchiae Schlavonicae, Portus Naonis & Salinarum &c. Eius-
que Confederatos & adhaerentes, ab alterâ parte; non sine multa san-
guinis Christiani profusione, & multarum Germaniae Provinciarum de-
solatione armis satis vehementer sit decertatum: ipsa vero humanitatis
ratio flagitet, ut de pace ac tranquillitate restituenda ac belli motibus se-
dandis cogitatio utrinque suscipiatur. Nos sicuti hunc semper armorum
nostrorum scopum propositum habuimus, ita ne quid a parte nostra de-
sit, quod ad tam salutare negotium adprehendendum promovendumque
pertinere ullo modo poterit; In mandatis propterea dedimus ac commi-
simus, sicut & vigore harum in mandatis damus ac committimus nostris
Regni nostri fidelibus, Illustri, Magnificis ac generosis, nobis sincere di-
lectis, Domino Ioanni Oxenstierna, nostro Regnique Sueciae Senatori &
Cancellariae Consiliario, Comiti in Södermöre, libero Baroni in Kymi-
tho, Domino in Fyholm, Hörningzholm & Tullegarn; Et Domino Io-
anni Salvio, nostro Consiliario Secretiori, Aulæ Cancellario, & hæc-
tenus in Germania Legato, Haereditario in öfswerby & Tullingen &c.
Eisque plenam ac tantae rei sufficientem potestatem tribuimus, ut cum
iis quos Caesarea Maiestas ad hanc rem legitimis ac sufficientibus manda-
tis ac plenipotencia instructos constituit, aut constituere poterit Com-
missariis, vel ipsi, vel per Subdelegatos suos congregiantur, tractent, a-
gant, ac statuunt de viis, mediis ac conditionibus omnibus, quibus pro-
positus utrinque scopus, amicitiae nimirum ac pacis redintegratio obti-
neri ac stabiliri possit. Quidquid igitur dicti Legati nostri cum alterius
partis Commissariis, aut eorum subdelegatis in hunc finem sive per se, si-
ve per suos subdelegatos tractaverint, egerint ac statuerint, non obsta-
te alterius absentia, morbo, aut alio gravi impedimento, id nos omni
meliori modo ratum gratumque habituras vigore harum Regia ac invio-
la-

labili fide promittimus. In quorum fidem maiorem accertitudinem præ-
sentes manu nostrâ subscriptas sigillo nostro Regnique maiori muniri ius-
simus. Dabatur in Regia nostra Stockholmensi die Decima Decembris
Anno supra millesimum sexcentessimum, quadregesimo quinto.

Christina

Ioannes Maximilianus Comes
à Lamberg, Mpria.

Iohannes Orenstierna
Comes Moreæ Auftralis.

Ioannes Crane.

Iohannes Adler Salvius.

- Nomine Domini Electoris Moguntini
(L.S.) Nicolaus Georgius Raigersperger mpria.
Nomine Domini Electoris Bauaria.
(L.S.) Ioannes Adolphus Krebs mpr.
Nomine Domini Electoris Saxonie.
(L.S.) Ioannes Leüber.
Nomine Domini Electoris Brandenburgici,
(L.S.) Ioannes Comes in Sain & Wittgenstein &c.
Nomine Domus Auftriacæ.
(L.S.) Georgius Udalricus Comes in Wolkenstain & Rodnegg.
Nomine Domini Episcopi Bambergensis.
(L.S.) Cornelius Gobelius.
Nomine Domini Episcopi Herbipolensis ducis Franconie &c.
(L.S.) S. bastianus Wilhelmus Meel mpria.
Nomine Domini Ducis Bauariae &c.
(L.S.) Ioannes Ernestus Ictus mpria.

No-

- Nomine Domini Ducis Saxoniae Lineae Aldenburgeris
(L.S.) Wolfgangus Cunradus à Thumbschirnn Consiliarius Aldenburgeris & Coburgeris.
- Nomine Domini Ducis Saxoniae &c. lineae Aldenburgeris
(L.S.) Augustus Carpzov D. Consiliarius Aldenburgeris & Coburgeris.
- Nomine Domini Marchionis Brandenburgici Culmbacensis
(L.S.) Matthæus Wefenbecius Consiliarius El. Brand. intimus.
- Nomine Domini Marchionis Brandenburgici Onolsbacensis
(L.S.) Iohannes Fromhold Consiliarius Electoralis Brandenburg: intimus.
- Nomine Domini Ducis Brunsvigo-Lunæburgeris Cellensis
(L.S.) Henricus Langenbeck, consiliarius intimus.
- Nomine Ducis Brunsvico Lunæburgici Grupenhagensis
(L.S.) Iacobus Lampadius Ictus.
- Nomine Domini Ducis Brunsvico Lunæburgici Guelphebytani
(L.S.) Chrysofomus Cöler D. & Consiliarius.
- Nomine Domini Ducis Brunsvico Lunæburgici Calenbergensis.
(L.S.) Iacobus Lampadius Ictus Consiliarius intimus & Procancellarius.
- Nomine Domini Ducis Megapolitano-Swerinensis, proprio & tutorio nomine
Domini Ducis Megapolitano-Gustroviensis
(L.S.) Abraham Sayer D. Consiliarius intimus.
- Nomine Domini Electoris Brandenburgici, tanquam Ducis Pomeraniae, Stetini &c.
(L.S.) Matthæus Wefenbecius Consiliarius intimus.
- Nomine Domini Electoris Brandenburgici, tanquam Ducis Pomeraniae Wolgasti.
(L.S.) Iohannes Fromhold Consiliarius intimus.
- Nomine Domini Ducis Wurtembergici
(L.S.) Iohan. Conrat. Varnbüler, à Consiliis Regiminis Secreticibus.
- (L.S.) Nomine Dominae Landgraviae Hasso Castellanae Steinhardt Schaffer.
(L.S.) Nomine Domini Landgravii Hasso Darmstad. Ioannes Iacob Wolff à Lodenwartt Consiliarius.
- Nomine Domini Marchionis Badensis Durlacensis
(L.S.) Ioannes Georgius de Merckelbach, Consiliarius.
- Nomine Domini Marchionis Baden Badensis
(L.S.) Ioannes Iacobus Datt in Dieffenau.
- Nomine Domini Ducis Saxo-Lawenburg.
(L.S.) David Gloxin. D.
- Nomine Domini Ducis Wurtembergici, tanquam Comitum Mompelgartensis
(L.S.) Iohan. Conrad Varnbüler mpria.
- Nomine Dominorum Comitum & Baronum Scamni Wetteratici
(L.S.) Matthæus Wefenbecius qui supra mpria.
- Nomine Dominorum Comitum & Baronum Scamni Franconici.
(L.S.) Iohan. Conrad Varnbüler mpria.
- (L.S.) Nomine Reipublicae Argentinenfis, Eiusdem Consil. & Advocatus Marcus Otto U. I. D. itemque nomine Civitatis Spirensis, Weisenburgeris ad Rhenum & Landavienfis.
- (L.S.) Nomine Reipub. Ratisbonensis Ioannes Iacob Wolff à Lodenwartt, Consil. & Syndicus.
- (L.S.) Nomine Reipublicae Lubecensis eiusdem Syndicus, David Gloxinus U. I. D. Idemque nomine Civitatum Goslar & Nordhausen.

(L.S.)

(L.S.) Nomine Reipublicæ Noribergensis Iodocus Christophorus Kres
à Kressenstain eiusdem Senator, ut & respectu civitatum
Winsheimensis & Schweinfurtenensis.

Nomine liberarum Imperii Civitatum Hagenoæ, Colmaria, Se-
lestadii, Ober Ehenhemii, Keisersbergæ, Monasterii in
Valle S^ti Gregorii, Roshemii & Turinghemii

(L.S.) Iohann Balthasar Schneider, Syndicus Colmariensis, & oppidi
Ste Crucis Præfectus.

(L.S.) Nomine Reipublicæ Ulmenfis, Marcus Otto D. idemque nomine
Civitatis Giengenfis, Aalensis & Bopfingenfis.

(L.S.) Nomine liberæ Imperialis Civitatis Tremonienfis Georgius
Kumpthoff Syndicus.

Nomine liberarum Imperii Civitatum: Eslingæ, Reutlingæ,
Nordlingæ, Halæ Suevorum, Heilbronnæ, Lindavia ad
lacum Acronium, Campoduni, Weisseburgi in Noricis &
Wimpinæ.

(L.S.) Valentinus Heider. D.

Instrumentum hoc pacis Westphalicae
cum autographo, a Caesareis Regiisque
Coronae Sueciae Legatis, nec non omni-
um Electorum, Principum ac Statuum
Imperii Deputatis subscripto, inque Archi-
vo S^æ R^æ M^{tis} Regnique Sueciae, conser-
vato, verbotenus concordare palam te-
stamur. Holmiae d. xxviii. Ian. A. O. R.
clō lō ccxxxvii.

Anders Anton Siernman

Actuarius supradicti Archivi

Sobertschersholts

*Registrator & Cancellarius
S. R. M^{tis} Regniq. Suecicæ*

N. I.

*Formula Ratificationis Caesareae Instrumenti Pacis
Caesareo-Suecicae.*

Nos FERDINANDUS Tertius Divina favente clementia electus Romanorum Imperator semper Augustus, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae &c. Rex, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, Marchio Moraviae, Dux Luxemburgiae, superioris ac inferioris Silesiae, Wirtembergae & Teckae, Princeps Sueviae, Comes Habsburgi, Tyrolis, Kyburgi & Goritiae, Landgravius Alfatiae, Marchio Sacri Romani Imperii, Burgouiae, ac superioris & inferioris Lusatiae, Dominus Marchiae Sclauonicae, Portus Naonis & Salinarum &c. Notum facimus omnibus & singulis praesentes literas inspecturis, lecturis, vel legi audituris, aut quomodocumque infra scriptorum noticia ad ipsos pervenire poterit; Postquam ob natum in Sacro Romano Imperio Germanicae nationis ab hinc annis circiter viginti octo civile & internum bellum, cui deinde exteri quoque Reges & Principes accesserunt, non solum totam Germaniam, verum etiam alias Europae Provincias christiani nominis maximis calamitatibus affici contigerit, atque inter Divum Patrem nostrum Serenissimum ac Potentissimum Principem Dominum Ferdinandum secundum, electum Romanorum Imperatorem semper Augustum, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae &c. Regem, Archiducem Austriae, Ducem Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniolae, Marchionem Moraviae, Ducem Luxemburgiae, Superioris ac Inferioris Silesiae, Wirtembergae & Teckae, Principem Sueviae, Comitem Habsburgi, Tyrolis, Kyburgi & Gorritiae, Landgravium Alfatiae, Marchionem Sacri Romani Imperii, Burgouiae ac superioris & inferioris Lusatiae, Dominum Marchiae Sclauonicae, Portus Naonis & Salinarum &c. piensissimae & gloriosissimae memoriae; Deinde inter Nos sociosque nostros ab una parte, & serenissimum quondam Principem Dominum Gustavum Adolphum Suecorum, Gothorum & Vandalorum Regem, Magnum Principem Finlandiae, Ducem Esthoniae & Careliae, Ingriaeque Dominum inclytae recordationis, ac post eius e vita discessum, inter Serenissimam & Potentissimam Principem, Dominam Christinam Suecorum, Gothorum & Vandalorum Reginam & Principem haereditariam, magnam Principem Finlandiae, Ducem Esthoniae, Ingriaeque Dominam, eiusque foederatos & adhaerentes ex altera parte; non sine multa sanguinis Christiani profusione, & multarum Germaniae Provinciarum desolatione armis satis vehementer decertatum sit, tandem instituto ea de re iuxta conventionem Hamburgi die decima quinta Decembris, anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo primo initam partium utrinque belligerantium Osnabrugis Westphalorum congressu, post longos & laboriosos tractatus inter Nos & Sacrum Romanum imperium nostramque Domum Austriacam, tum praedictam Reginam Regnumque Sueciae per nostros ab utraque parte huic congressui destinatos Legatos & Plenipotentiarios, assistentibus etiam (correct. consentientibus &) suffragantibus nostrorum ac Sacri Romani Imperii fidelium Electorum, Principum & Statuum Plenipotentiaris & Deputatis ad hoc per Nos specialiter euocatis & requisitis Divina favente clementia pacem & amicitiam conclusam & ad ratificationem nostram perfectam esse, forma, modo ac tenore sequenti,

Inferatur Tractatus.

Cum igitur hæc omnia & singula per nostros Legatos & Plenipotentiarios supra memoratos nostro præscitu, iussu & mandato hunc ad modum, prout hic verbotenus inserta & descripta leguntur, gesta, peracta & conuenta sint, Nos eadem omnia & singula præhabita maturâ & diligenti consideratione ex certâ nostrâ scientiâ approbamus, ratificamus & confirmamus, rataque & firma esse & fore virtute præsentium declaramus, simulque verbo Imperiali (*omif.* Regio & Principali) promittimus pro Nobis nostrisque successoribus, & Imperio Romano, totaque Austriacâ Domo, Nos omnes & singulos supradescriptos articulos, & quicquid totâ hac pacis conventionione continetur, firmiter, constanter ac inviolabiliter servaturos atque executioni mandaturos, nullâque ratione vel per Nos, vel per alios ullo unquam tempore contraventuros, aut ut per alios contraveniatur, passuros quomodocunque id fieri possit, omni dolo & fraude exclusis.

In horum omnium testimonium & fidem sigillum nostrum Cæsareum manus huic Diplomati manu nostra subscripto appendi fecimus. Datum in civitate nostra Viennæ die septima mensis Nouembris, anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo octavo, Regnorum nostrorum Romani Duodecimo, Hungarici vigesimo tertio, Bohemici vero vigesimo primo.

FERDINANDUS.*V. Ferdinandus Comes**Curtius.*

Ad mandatum Sac^e Cæs^e Maiestatis
proprium

Ioan. Walderode,

Pro vera copia

Anders Anton Stiernman

Actuarius Archivi S. R.

Mis Regni que Sueciz.*Job. Arckenholtz*

Registrator Cancellariæ

S. R. Mis Regni que Sueciz.

N. II.

Formula Ratificationis Suecicæ Instrumenti Pacis
Cæsareo-Suecicæ.

Nos CHRISTINA, Dei Gratiâ, Suecorum, Gothorum Wandalorumque designata Regina & Princeps Hæreditaria, Magna Princeps Finlandiæ, Dux Esthoniæ & Careliæ, Ingridæque Domina &c. Universis & singulis, quorum interest, aut quomodolibet interesse potest, notum testatumque facimus, postquam à multo iam tempore, primum inter Divum Parentem nostrum, Serenissimum ac Potentissimum Principem, Dominum GUSTAVUM ADOLPHUM, Suecorum, Gothorum Wandalorumque Regem, Magnum Principem Finlandiæ, Ducem Esthoniæ & Careliæ, Ingridæque

P

Do-

Dominum (pientissimæ ac gloriosissimæ recordationis) deinde etiam inter Nos, Regnumque Sueciæ ac Socios nostros ab unâ parte, & Serenissimum quondam ac Potentissimum Principem, Dominum FERDINANDUM Secundum, Romanorum Electum Imperatorem semper Augustum, Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ & Schlavoniæ Regem, Archiducem Austriæ, Ducem Burgundiæ, Brabantia, Sciriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Marchionem Moraviæ, Ducem Luxemburgiæ, Superioris ac Inferioris Silesiæ, Wurtembergæ & Teckæ, Principem Sueviæ, Comitem Habsburgi, Tyrolis, Kiburgi & Goritiæ, Landgravium Alfatia, Marchionem Sacri Romani Imperii, Burgoviæ, ac Superioris & Inferioris Lufatiæ, Dominum Marchiæ Schlavonicæ, Portus Naonis & Salinarum, ac post eius è vita discessum inter modernum eiusdem nominis Serenissimum ac Potentissimum Principem, Dominum FERDINANDUM Tertium, iidem Romanorum Electum Imperatorem semper Augustum, Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ & Schlavoniæ Regem, Archiducem Austriæ, Ducem Burgundiæ, Brabantia, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Marchionem Moraviæ, Ducem Luxemburgiæ, Superioris ac Inferioris Silesiæ, Wurtembergæ & Teckæ, Principem Sueviæ, Comitem Habsburgi, Tyrolis, Kyburgi & Goritiæ, Landgravium Alfatia, Marchionem Sacri Romani Imperii, Burgoviæ, ac Superioris & Inferioris Lufatiæ, Dominum Marchiæ Schlavonicæ, Portus Naonis & Salinarum, Eiusque Confœderatos & adhærentes ex alterâ parte, non sine multâ Christiani sanguinis profusione, & multarum Germaniæ Provinciæ desolatione, armis satis vehementer decertatum sit: Tandem instituto eâ de re, iuxta Conventionem Hamburgi die decimâ quintâ Decembris, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo quadragesimo primo initam, partium utrimquë belligerantium Osna-brugis Westphalorum Congressu, post longos & laboriosos Tractatus inter Nos Regnumque nostrum, tum prædictum Imperatorem & Sacrum Romanum Imperium domumquë Austriacam, per utrimque destinatos huic Congressui Legatos & Plenipotentiaros, Divina favente clementia, pacem & amicitiam conclusam & ad Ratificationem nostram perfectam esse, formâ, modo & tenore sequenti,

Inseratur Tractatus.

Cum igitur hæc omnia & singula per nostros Legatos & Plenipotentiaros supra memoratos nostro præscitu, iussu & mandato hunc ad modum, prout hic verbotenus inserta & descripta leguntur, gesta, peracta & conventa sint; Nos eadem omnia & singula, præhabita cum fidelibus nobis, sincere dilectis nostris, Regni que nostri Sueciæ Senatoribus matura & diligenti deliberatione, ex certâ nostra scientia approbamus, ratihabemus & confirmamus, rataque & firma esse & fore virtute præsentium declaramus, simulque verbo Regio promittimus ac spondemus pro nobis nostrisque successoribus & hæredibus Regnoque Sueciæ, Nos omnes & singulos supra descriptos Articulos, & quicquid tota hac pacis conventionis continetur, statuitur ac disponitur, firmiter, constanter ac inviolabiliter servaturas atque executioni mandaturas, nullâque ratione vel per Nos vel per alios ullo unquam tempore contraventuras, aut ut per alios contraveniatur, passuras, quomodocunque id fieri possit; omnidolo & fraude exclusis. In horum omnium testimonium & fidem sigillum nostrum Regium maius huic diplomati manu nostra subscripto appendi iussimus. Actum Stockholmiæ die decima octava mensis Novembris, Anno supra millesimum sexcentimum quadragesimo octavo,

CHRISTINA.

N. III.

N. III.

*Legatorum Cæsareorum de correctionibus Instrumenti Pacis,
testimonium.*

Attestatum de Correctione Instrumenti.

Notum sit universis & singulis quorum interest, quod cum in describendo Diplomate Cæsareo ratihabitionis Instrumenti Pacis ex incuria scribentis in Articulo decimo quinto, paragrapho: Quod vero Quæstores &c. post verbum interea vox Semper: deinde paragrapho: Quod Controversias inter domos Hassiacas &c. post voculam subsignata, hæc verba, Conventuique huic insinuata: Tertio in clausula ratificatoria post verbum Imperiali, ista verba, Regio & Principali, ommissa fuerint; item in eodem paragrapho finali insertum: Assistentibus etiam, cum scribi debuisset, Consentientibus & c. Nos virtute nostrarum plenipotentiarum dictos defectus & errores mea Comitissæ de Lamberg propria manu correxerimus & suppleverimus. In cuius rei fidem hoc nostrum attestatum, nè dicta correctio ullo unquam tempore in præiudicium interessatorum quælibet allegari aut exponi possit aut valeat, expediri ac à nobis subscribi placuit. Actum Monasterii die 18 Febr. Anno millesimo sexcentesimo quadragesimo nono.

*Ioannes Maximilianus
Comes à Lamberg.*

Ioannes Crane.

N. IV.

Declaratio Paciscentium de executione Pacis citra moram peragenda.

De executione conclusæ pacis.

Cum nondum omnia executioni mandata sint, quæ vigore conclusæ pacis ante ratihabitionum commutationem præstanda fuerunt, è re tamen visum sit, ne dicta Commutatio diutius differatur, Electorum, Principum & Imperii Statuum Legati per extraordinarios deputatos in præsentia Cæsareæ Legationis, federatarum Coronarum Legatis stipulatâ manu, nomine totius Imperii denuò promiserunt ea omnia, quæ ante Commutationem in effectum deduci debuissent, statim à facta commutatione iuxta tenorem literarum nomine Ordinum die 13 Ianuarii proximè elapsi ad Sacram Cæsaream Maiestatem perscriptarum, publicæque conventionis præscriptum realiter & sincerè executioni & effectui mandatum iri. Quantum vero restitutionem locorum & exauctorationem militum attinet, cum in Instrumento pacis cautum sit, quod antequam ad rem ipsam procedatur, de modo & ordine, quo talis evacuatio & exauctoratio instituenda sit, certa conventio per exercituum Duces iniri debeat, pro maiori huius negotii promotione concipiatur hic Monasterii ordo modusque, quo huiusmodi restitutio & exauctoratio quam commodissime & securissime fieri posse videatur, atque ad dictos partium Du-

ces per expressos Cursores mittatur, cum requisitione, ut de matura executione quàm primum conveniant. In quorum fidem maiusque robur declaratio præsens Cæsareanorum, Reginorum & Statuum Imperii Protocolis inserta est. Actum Monasterii die 17, Februarii Anno 1649.

Cancellaria Moguntina.

Pro vera Copia

IOH. ARCKENHOLTZ
Cancellariæ Reg. Regni-
Sueciæ Registrator.

N. V.

*Articulus secretus de redimendis Provinciis Cæsaris hereditariis
à Succorum præfidiis.*

Articulus Secretus.

Cum inter cætera, quæ Serenissimæ Regiæ Sueciæ ut sibi pro locorum hoc bello tum in Imperio, tum in terris & regnis Imperatoris hæreditariis occupatorum restitutione satisfieret pacique publicæ in Imperio restaurandæ condigne prospiceretur, præstari oportere convenita sunt, etiam hoc actum sit, ut nomine Sacræ Cæsareæ Maiestatis dictæ Regiæ Sexcenta Dalerorum Imperialium millia exsolverentur. Ideo declarant Suæ Maiestatis Plenipotentiarii, & vigore suæ Plenipotentia præmittunt Quadringenta Dalerorum Imperialium millia, de futuris Imperii collectis, quæ de consensu Sacri Romani Imperii Electorum, Principum & Ordinum in Comitibus Imperialibus indicentur, pro ea parte, quæ Coronæ Sueciæ respectu Provinciarum, terrarum & locorum præsentis pacis Tractatu cessorum exsolvenda incumbet, defalcari oportere, adeo ut in futurum dicta corona pro dictis provinciis, terris & locis, nullas pro-
fus Imperatori & Imperio collectas præstare teneatur, donec tota ista summa Quadringentorum millium Imperialium thalerorum compensata fuerit. Si quid etiam ex antehac indictis Imperii collectis restiterit, quod dictæ Provinciæ fortè solvere tenebantur, id quoque virtute præsentis conventionis Serenissimæ Regiæ cessum remissumque esto. Quod au-
tem

tem reliqua ducenta Imperialium thalerorum millia attinet, ea summa nomine Cæsareæ Maiestatis officialibus Serenissimæ Reginæ sufficienti ad id mandato instructis Hamburgi à die pacis conclusæ & subscriptæ intra menses tres infallibiliter & bonâ fide numerabitur & expendetur. Actum Osnabrugis die 18. Februarii Anno 1647.

M. C. de Trautmansdorff

J. Maximilianus Com. de Lamberg

Johannes Crane. Isaacus Wolmar.

N. VI.

Cæsarea Ratihabitio articuli secreti modo adducti.

Nos FERDINANDUS TERTIUS divina favente clementia Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ &c. Rex, Archi Dux Austriæ, Dux Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wirtembergæ, Comes Tyrolis &c. Agnoscimus tenore præsentium pro nobis & successoribus nostris Romanorum Imperatoribus & Regibus, nec non Regnis & Provinciis nostris hæreditariis: Quod cum Nostri ad Universales pacis Tractatus deputati Legati Plenipotentarii in puncto satisfactionis cum Plenipotentiariis Serenissimæ Reginæ Sueciæ Osnabruggæ concluso, ibidem quoque decima octava Februarii anni proxime præteriti, per specialem recessum, sive articulum secretum sese declararint & obligarint, quod Serenitati Sux inter alia pro restitutione locorum tam in Imperio, quam Regnis & Provinciis Nostri hæreditariis occupatorum, quatuor centena millia thalerorum Imperialium solvi debeant ex futuris contributionibus, communi Electorum, Principum ac Statuum Imperii consensu in universalibus Comitibus indicendis ac publicandis, pro ea quota, quæ Principatibus & Ditionibus Serenitatis Sux per pacem vigesima quarta Octobris nupere conclusam, subscriptam & postredie publicatam à nobis & Imperio Eidem concessis contribuenda obtinget, defalcanda toties ac tam diu, donec summa dictorum quatuor centenorum millium thalerorum plene soluta fuerit, quousque ex quota indictarum contributionum præfatas Ditiones & Principatus contingente, nihil solvere vel præstare teneatur: ac præterea si dictis Ditionibus ac Principatibus ex præteritis indictionibus sive contributionibus residui aliquid adhuc solvendum incumberet, quod id quoque Sux Ser^{ci} remissum ac vigore huius conventionis cessum esset; Quod vero ad reliqua bis centena millia thalerorum Imperialium attinet, ea à Nobis, sive Nostro nomine Sux Seren^{ci} ad id sufficienter instructis Mandatariis intra terminum trium mensium à dato vigesimo quarto Octobris computandorum, in Nostra & Sacri Imperii Civitate Hamburgensi infallibiliter numerari debeant. Ac Nos ea omnia, quæ dicti Nostri Legati Plenipotentarii virtute suarum Plenipotentiarum, tam in hoc particulari recessu, quam ipso Pacis Tractatu promiserunt, adimplere intendamus ac parati simus: Idcirco iterum declaramus ex certa scientia ac vigore præsentium pro Nobis & Successoribus

Q

bus

